

عِدَلِیٰ ب

سال هجدهم شماره ۷۲۵ پائیز ۱۹۹۹

حضرات ایادی امرالله جنابان علی اکبر فروتن، ولی الله ورقاء و شعاع الله علائی

کانونشن ملی جوانان بهائی ایران

عندلیب

فصلنامه محفل روحانی ملی بهائیان کانادا

به زبان فارسی

سال هجدهم

شماره ۷۲

پائیز ۱۵۶ بدیع

۱۳۷۷ شمسی

Autumn 1999

‘Andalib

Associaton for Bahá'í Studies in Persian
P. O. Box 65600 Dundas ON L9H 6Y6
ISSN 1487 - 6027

CANADA POST CANADIAN
PUBLICATION MAILSALES
PRODUCT AGREEMENT NO. 680400
RETURN POSTAGE GUARANTEED

حق چاپ محفوظ است

در اين شماره می خوانيم

صفحه

۳	
۷	دکتر مهری افنان
۱۰	
۱۴	
۲۴	سیمین صابری
۲۶	فصیح الملک شیرازی
۲۷	دکتر وحید رأفتی
۳۲	بدیع الله ندیمی
۳۳	طاهره سعادت
۴۰	پرویز دادرسان
۴۱	دکتر گیو خاوری
۴۲	دکتر فیروز براقی
۴۸	پورا دیب
۴۸	ب. جیم
۴۹	سروش یزدانی
۵۳	قرچه داغی
۵۵	هوشنگ گهر زیز
۶۴	حوریوش رحمانی
۶۸	معین افنانی
۷۵	دکتر منوچهر مفیدی
۷۷	
۷۸	

- ۱ _ آثار مبارکه، از آثار قلم اعلیٰ «لوح سحاب»
- ۲ _ دریاره لوح سحاب
- ۳ _ خشونت و سوء استفاده جنسی از زنان و کودکان (مرقومه دارالانشاء معهد اعلیٰ)
- ۴ _ سرنوشت آینده جهان در دست کیست؟ (از انتشارات جامعه بین المللی بهائی) ترجمه پریوش سمندری
- ۵ _ سرور در ایام شداد (یک روز حیات توأم با سرور)
- ۶ _ در رثای حضرت عبدالبهاء (شعر)
- ۷ _ قصه در آثار بهائی
- ۸ _ اطاعت اوامر الهی
- ۹ _ نقش اماء الرّحمن در توسيعه امر اعظم
- ۱۰ _ سخنی کوتاه در باره غیبت
- ۱۱ _ رجعت سلمان فارسی؟
- ۱۲ _ گفتاری در منشأ اخلاق
- ۱۳ _ طنز، توقع (شعر)
- ۱۴ _ طنز، برای دوست دندان پزشکم (شعر)
- ۱۵ _ شرایط درک حکمت و اجرای احکام کتاب مستطاب اقدس
- ۱۶ _ شمع شبستان نعیم (شعر)
- ۱۷ _ فرشته کرمل، جناب حاجی میرزا حیدر علی اصفهانی
- ۱۸ _ مراحل شکل گیری صلح اصغر
- ۱۹ _ آیة وصال و آیة فراق، حرم حضرت رب اعلیٰ
- ۲۰ _ روند گستردۀ عنديب
- ۲۱ _ جناب داگلاس مارتین در کانادا
- ۲۲ _ پیک عنديب
- ۲۳ _ پیک عنديب

مجلة عنديب، فصلنامه محفل روحانی ملی بهائیان کانادا
 سال هجدهم، شماره ۷۲
 پانیز ۱۵۶ بدیع ۱۳۷۸ شمسی ۱۹۹۹ میلادی
 طرح روی جلد از میترا رشیدی (ذوقی)
 مؤسسه معارف بهائی، دانداس انتاریو، کانادا
 چاپ همیلتون، انتاریو، کانادا
 شماره بین المللی مجله ۴۹۲۰ - ۱۲۰۶

Andalib
 National Spiritual Assembly of the Bahá'ís of Canada
 Volume 18, Issue # 72
 Autumn 156 B.E. AD.1999
 Cover design: Mitra Rashidi
 Association for Bahá'í Studies in Persian
 Printed in Hamilton, Ontario, Canada
 ASSN 1206 - 4920
 Image: Master Clips Collection

آثار مقدسه

لوح السحاب

قد نزَّل من لدِي الله مالِك الرِّقَاب

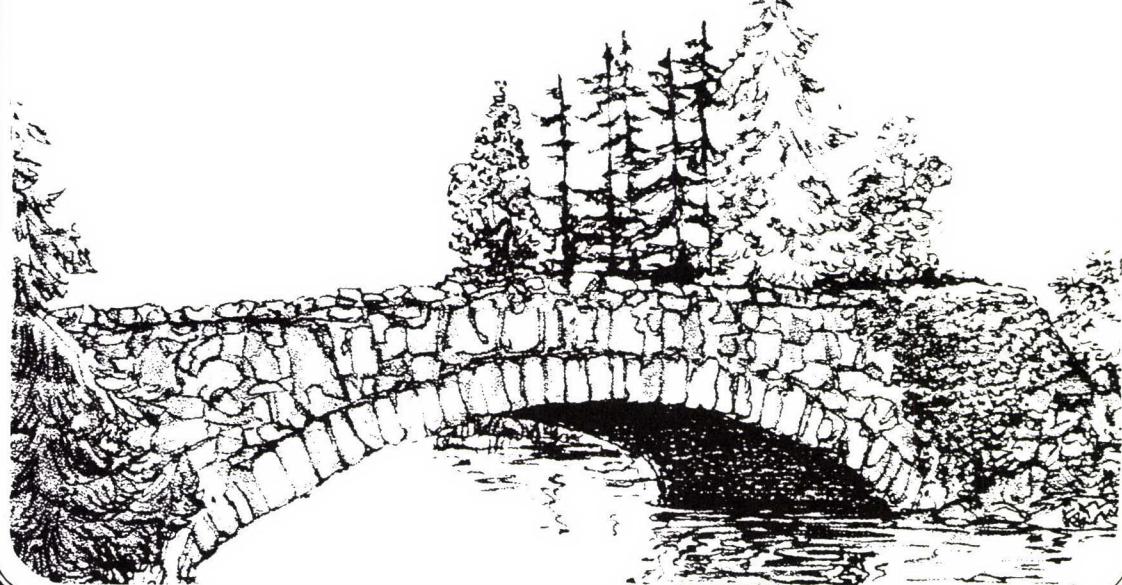
بِسْمِ اللَّهِ الْعَلِيمِ الْحَكِيمِ

هذا كتاب من لدِي الرَّحْمَنِ إلَى الَّذِينَ هُمْ أَقْبَلُوا إِلَى قَبْلَةٍ مِّنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِينَ لِتَسْرِهِمْ آيَاتِ اللَّهِ وَتَجْذِبُهُمْ إِلَى افْقَ الْوَحْىِ وَتَقْرِبُهُمْ إِلَى مَقَامٍ يَنْطَقُ فِيهِ كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا هُوَ إِلَّا إِنَّمَا الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ. قَمْ عَلَى الْأَمْرِ بِحَوْلِ اللَّهِ وَقَوْتِهِ. قُلْ يَا مَلَأُ الْبَيَانِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ اذْ كُنْتُمْ فِي شَفَا حَفْرَةِ النَّسِيَانِ وَانْزَلْتُ عَلَيْكُمْ مِّنْ سَمَاءِ التَّبِيَانِ مَا عَلَمْتُكُمْ بِهِ هَذَا السَّبِيلُ الْوَاضِعُ الْمُسْتَقِيمُ. اذْ كُلُّ قَلْمَ الْقَدْمِ اذْ كُرْ فِي الْلَّوْحِ مَا تَفْرَحُ بِهِ افْنَدَهُ الْمُخْلِصِينَ وَيَوْقَنْ كُلُّ بَصِيرٍ بِأَنِّي إِنَّمَا الْمُقْتَدِرُ عَلَى مَا اشَاءَ لَا يَمْنَعُنِي عَمَّا أَرْدَتُ مِنْ عَلَى الْأَرْضِ كُلَّهَا وَإِنَّمَا الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ. قُلْ إِنَّ الْمُشْرِكِينَ نَقْضُوا عَهْدَ اللَّهِ وَمِيثَاقَهُ وَادْخُلُوهُنَا فِي السَّجْنِ بِظُلْمٍ مُّبِينٍ فَلَمَّا وَرَدْنَا إِرْدَنَا إِنْ بَلَغَ الْمُلُوكُ رِسَالَاتِ اللَّهِ الْمُقْتَدِرِ الْعَزِيزِ الْعَظِيمِ وَمِنْهُمْ مَلِكُ الْعِجْمِ كَشْفُنَا لَهُ جَمَالُ الْأَمْرِ وَعَرَفْنَا نَفْسَنَا بَعْدَ الَّذِي اخْتَرْنَا أَحَدًا مِنَ الْأَخْيَارِ وَنَفَخْنَا فِي قَلْبِهِ رُوحُ الْقَدْرَةِ وَالْاَقْتَدَارِ وَأَرْسَلْنَا إِلَيْهِ كَرْتَةَ النَّارِ بِلَوْحٍ مِّنْ لَدُنْ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْقَدِيرِ وَفِيهِ بَيْتَنَا مَا اكْتَسَبْتُ يَدَاهُ وَمَا ارْتَكَبْهُ مَلِكُ الرَّوْمِ لِيَعْلَمَا إِنَّ الْبَلَاءَ لَنْ يَمْنَعَ الْبَهَاءَ عَمَّا أَرَادَ مَالِكُ الْأَسْمَاءِ وَلَمْ يَخْوَفْنَا سُطُوةُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِاللهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ. وَبِهِ نَفَخْنَا فِي صُورِ الْقَدْرَةِ مَرَّةً أُخْرَى وَاضْطَرَبَ مِنْهُ كُلُّ جَبَارٍ

عنيد و فيه نزَل من النصائح والمواعظ ما تستيقظ به افئدة الرّاقدين.
قد نزلنا فيه من كل شان بياناً شافياً. يا طوبى لمن يقرئه و يتفكّر في
اشاراته لعمرى انه يكفى العالمين لو نزلت كلمة منه على الجبال لتطير
من الشّوق الى الله العزيز الجميل. انا ما اردنا منه الا اظهار سلطنة
الله و عظمته و انتشار امره و ظهور استقلاله بين عباده المريبين و ما
تركنا فيه لاحد من عذرٍ ان اقرء و كن من الشاكرين. قل يا ملأ الارض
تفكروا انا نزلنا في اللوح لرئيسكم بان يجمعنا و علماء العصر ليظهر
امر الله و حجّته لكم انه ارتكب ما ناح به سكان الملكوت انتم بعد
ذلك باي امر تتمسكون و الى من تذهبون ان انصفوا و لا تكونن من
الظالمين و كذلك اردنا في العراق ان نجتمع مع علماء العجم لما
سمعوا فرّوا و قالوا ان هو الا ساحر مبين. هذه الكلمة خرجت من افواه
امثالهم من قبل و هؤلاء اعترضوا عليهم بما قالوا و هم يقولون اليوم
مثل قولهم و لا يفهون. لعمرى مثلهم كمثل الرّماد عند ربّك اذا اراد
تمر عليهم ارياح عاصفات و تجعلهم هباءً ان ربّك لهو المقتدر على ما
يريد. تشرفت تلك الديار بقدوم ربّك المختار و نطق كل حجر و مدرٍ
قد ظهرت غرة الايام و اتي المقصود بجلال مبين. قد اخذ الاهتزاز ارض
الحجاز و حرّكتها نسمة الوصال تقول يا ربّي المتعال لك الحمد بما
احيتنى نفحات و صلک بعد الذى اماتنى هجرك طوبى لمن اقبل اليك
و ويل للمعرضين. انار جبل الطور من اشراق الظهور و قال قد وجدت
عرفك يا الله من في السموات و الارضين. تلك ارض فيها بعثنا
النبيين والمرسلين قد ارتفع فيها نداء الخليل ثم الكليم ومن بعده ابن
كل اخبروا و بشروا العباد بهذا النّبا العظيم و وروده في تلك الديار
كذلك نزل في اللوح من لدن منزل قديم والسدرة تنادي يا اهل
الناسوت قد اتي مالك الملكوت واستوى على العرش و في حوله من
الملائكة المقربين. دعوا الكنائس و المساجد ان اسرعوا الى مطلع الوجه

و لا تتبعوا ظنون الذين غفلوا تالله قد طلع فجر اليقين ان المعابد لذكره قد اتى المذكور بسلطان عظيم. اياكم ان تمنعكم الاذكار عن ربكم المختار دعوا ما عند الانام ثم اقبلوا الى مطلع الالهام هذا خير لكم ان انتم من العارفين. قم على ذكري ايماك ان يمنعك قول المشركين ان اللسان خلق لذكر الرحمن ذكر البرية و لكن بالحكمة كذلك قضى الامر و رقم من اراده ربك العليم القدير. ان اجمع احبائى ثم امرهم من لدننا بالبر والتقوى كذلك امرت من لدن ربكم الابهى و لك اليوم عندنا مقام كريم. ان الذين يسدون السبيل و يأكلون اموال الناس و يفسدون في الارض اثني برآء منهم و الله على ما اقول شهيد. ليس ذلتى سجنى لعمرى انه عز لى بل الذلة عمل احبائى الذين ينسبون انفسهم اليانا و يتبعون الشيطان في اعمالهم الا انهم من الخاسرين. لما قضى الامر و اشرق نير الافق من شطر العراق امرناهم بما يقدسهم عن العالمين. منهم من اخذ الهوى و اعرض عمما امر و منهم من اتبع الحق بالهدى و كان من المهتدين. قل الذين ارتكبوا الفحشاء و تمسكوا بالذاتيا انهم ليسوا من اهل البهاء هم عباد لو يردون واديا من الذهب يمررون عنه كمر السحاب و لا يلتفتون اليه ابدا الا انهم مني ليجدن من قميصهم الملا اعلى عرف التقديس و يشهد بذلك ربكم و من عنده علم الكتاب و لو يردن عليهم ذوات الجمال باحسن الطراز لا ترتد اليهن ابصارهم بالهوى او لئك خلقوا من التقوى كذلك يعلمكم قلم القدم من لدن ربكم العزيز الوهاب. يا ايها الم قبل بلغ رسالات ربكم لعل الناس يضعون الورى و يأخذون ما امرؤا به من الله فالق الاصباح. قل لا تضيئوا امر الله بينكم و لا تتبعوا الذين كفروا بالله مرسل الارياح ان انصروا الله بالسنكم ان اللسان سيف الرحمن ان افتحوا به مدارن القلوب هذا شأن الانسان ان اعرفوا يا اولى الابصار قل يا معاشر العلماء هل يقدر احد منكم ان يركض مع الفتى الالهي في ميدان الحكمة و البيان

او يطير معه الى سما المعانى و التّبيان لا و ربى الرحمن كلام
انصعوا اليوم من كلمة ربک کاٹهم اموات غير احياء الا من شاء ربک
العزيز المختار. انه من اهل العلم لدى العليم يصلین علیه اهل الفردوس
و اهل حظائر القدس في العشى و الاشراق. من كان رجله من الخشب
هل يقدر ان يقوم مع الذى جعل الله رجليه من الحديد لا ومنور الآفاق.
ان الذين نقضوا ميثاق الله و عهده او لئک اخذتهم نفحات العذاب سوف
يرون منازلهم في النار فليس مثوى كل متکبر جبار. قل يا قوم تفکروا
في القرون التي خلت قبلکم ارسلنا فيها رسلاً کذبوا بایات ربهم اخذناهم
بذنفهم و تركناهم تذكرة لاولى الالباب. اين الذين اتكأوا في القصور
على وسائل الغرور قد ارجعناتهم الى القبور تلك البيوت تركوها
للعنکبوت فاعتبروا يا اولى الانظار. قل ان انتبهوا يا قوم قد نادى
المناد في برية البيان وهذا يوم التّناد. الى متى ترقدون في مهاد
الغفلة والهوى قوموا و اقبلوا و لا تتبعوا كل مشرك مرتاب انا نزّنا
لك من قبل آيات بينات تلك مرّة اخري فضلاً من لدنا و انا العزيز
الغفار ل تقوم على خدمة الله و تشکره في الغدو و الاصال. كذلك صرفا
الآيات و ارسلناها اليك ان ربک لهو العزيز العلام.

دکتر مهری افنان

درباره لوح سحاب

این لوح مبارک در آثار قلم اعلیٰ **الخلصین**. سپس اشاره به قدرت جلد اول(کتاب مبین)، مؤسسه معارف الهی و عجز همه عالم از مقابله با شدن و در آن لوح (لوح سلطان) بهائی، ۱۵۳ بدیع، ۱۹۹۶ میلادی، اراده او است و بعد میرفایند که نصایح الهی را که باعث بیداری صفحه ۱۴۰ به چاپ رسیده است. مشرکین، عهد و میثاق الهی را خفتگان میگردد بیان فرموده اند و چاپ اول کتاب مبین در سال ۱۳۰۸ شکستند و به نهایت ظلم آن حضرت در هر مورد و "شأن" بیانی "شفافی" هجری قمری مطابق ۱۸۹۰ میلادی را مسجون نمودند. در اول ورود از قلم مبارک نازل شده است.

به خط جناب زین‌المریین در به سجن عگا جمال قدم اراده فرمودند هندوستان و متعاقباً در سال ۱۲۰ که امر مبارک را به ملوک و میرفایند چنان است که اگر کلمه ای بدیع مطابق ۱۹۶۴ میلادی توسط سلاطین ابلاغ فرمایند از آن جمله از آن بر کوه های عالم نازل می شد مؤسسه ملی مطبوعات امری ایران پادشاه ایران «ملک‌الجم» بود که از شوق به سوی خداوند پرواز انجام یافته است.

این لوح مبارک یکی از چند لوحی «جناب بدیع» را اختیار نمودند و در اظهار "سلطنه‌الله" و "عظمت" آن و است که متعاقب نزول لوح مبارک قلب او روح "قدرت" و "اقتدار" "انتشار امو" و "ظهور استقلال" آن بین سلطان ایران عز نزول یافته و در همه دمیدند و او را مانند کره ای از

آنها تصریحاً یا تلویحاً به حامل آتش «ککره الناو» با لوحی که لوح سلطان یعنی جناب بدیع اشاره به افتخار آن پادشاه از جانب ما در این لوح از "رئیس" (پادشاه ایران) خواستیم که ما را با علمای شده است.

پروردگار نازل شده بود به سوی او شروع لوح مبارک چنین است: فرستادند. سپس می فرمایند که در "لوح‌السحاب، قد نزَّلَ مِنْ لَدِيِ اللهِ" آن لوح (لوح سلطان) آنچه او و دلیل او ظاهر شود ولی او عملی مالک‌الرقب ... (مضمن بیان مبارک پادشاه عثمانی "ملک‌الرّوم" مرتکب شده بودند بیان شده است تا هر دو چنین است که لوح سحاب از جانب خداوند شده بودند بیان شده است تا هر دو که اهل ملکوت از آن به نوحه و بدانند که بلا حضرتش را از آنچه ندبه آمدند. همچنانکه در عراق هم خداوند برای مقبلین به قبله ساکنین خداوند اراده فرموده باز نمیدارد و خواستیم در مجلسی با علمای عجم آسمان‌ها و زمین‌ها (حضرت بهاء‌الله) سطوط کسانی که به خداوند کفر ورزیده‌اند باعث ترس و خوف مطلب را شنیدند فرار اختیار کردند نگاشته است).

و آن حضرت را ساحر خواندند و این لوح مبارک تماماً به زبان عربی از آن حضرت نمی‌گردد. قلم جمال اقدس ابهی خطاب ادامة مطلب در این لوح مبارک همان کلمه‌ای است که از دهان به مؤمنین نازل شده است. در ابتدای چنین است که با نزول آن برای بار امثال این نقوس از قبل نیز خارج لوح خطاب الهی به مظہر امر او دوم در "صورالقبرة" دمیده شد (اشارة شد و حال نیز این مردم آن را تکرار است که می فرماید: آن یا قلم القدر به دمیدن در شیپور «صور» در یوم می کنند بدون آنکه ملتفت شوند و اذکر فی اللوح ما تفرح به افتدة معنای آن را دریابند. (۱)

همگی از کلمه الهی در این ظهور مبارک منبع شده و مانند اموات مشاهده می‌شوند. مقابله مردمان را با مظہر امر الهی به مبارزة پای چوپین در مقابل پای آهنین تشبيه می‌فرمایند و به مخاطب لوح امر میدهند که مردم را به تفکر در باره زمان‌های گذشته بخواند که ببینند چگونه آنان که انبیای الهی را منکر شدند به جزای اعمال خود رسیدند و موجب عبرت خردمندان شدند و در آخر لوح مجدهاً مخاطب را به ندا در بین ناس امر می‌فرمایند که آنان را با بشارت ظهور الهی از خواب غفلت بیدار نماید: "قُلْ أَنْتُمْ
يَا قَوْمٍ قَدْ نَادَى الْمَنَادُ فِي بُرْيَةِ الْبَيْانِ وَ
هَذَا يَوْمُ التَّنَادِ إِلَى مَتَىٰ تَرْقُدُونَ فِي مَهَادِ
غَفَّلَةٍ وَالْهُوَى قَوْمُوا وَاقْبَلُوا وَ لَا تَبْيَعُوا
كُلُّ مُشْرِكٍ مُوقَابٌ." (مضمون بیان مبارک آن است که ای مردمان متنبه شوید چه که منادی ندا درداد، تا کی در خواب غفلت و هوی بسر می‌برید برخیزید و اقبال کنید و هر شرک مشکوکی را تعیت مکنید.)

يا داشت ها

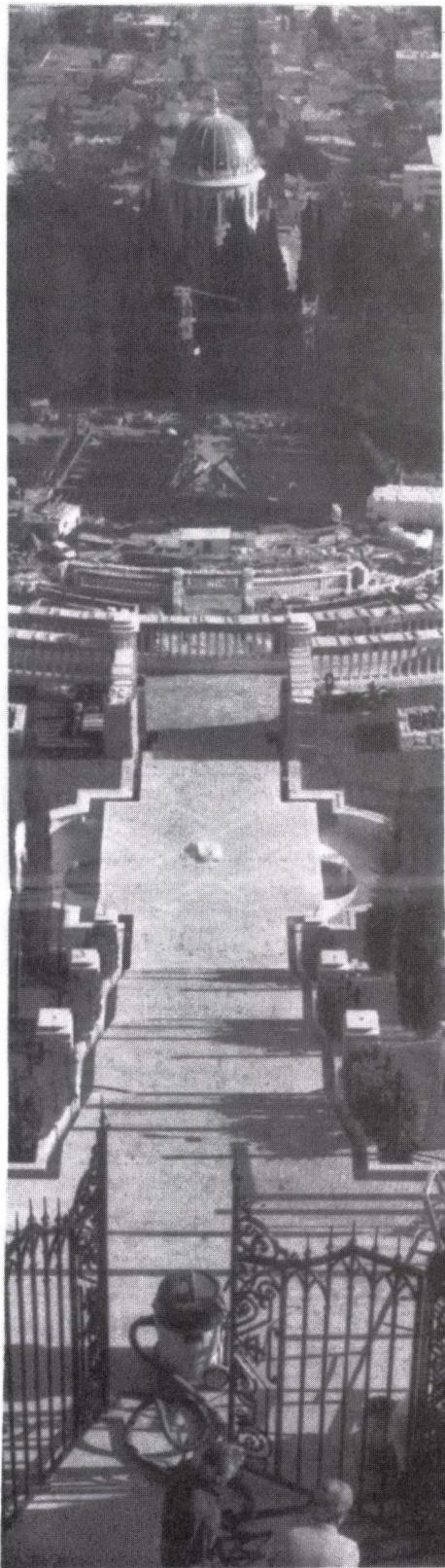
- ١ - اشاره به ادیان قبل و یا به ظهور حضرت رسول اکرم.
- ٢ - "ارض الحجاز". حضرت ولی امرالله در کتاب دور بهانی به آن استشهاد فرموده‌اند: دور بهانی، حضرت شوقي ربانی، ترجمة لجنة ملی ترجمة نشر آثار امری ایران، لجنة ملی نشر آثار امری به لسان فارسی و عربی، لنگنهاین، آلمان، نظر سوم، ۱۴۴ بدیع، ص ۱۶.

می‌فرمایند "لَيْسَ ذَلِكَى سَجْنِى لَعْمَى
أَنَّهُ عَزَّلَى ... " (١١) (مضمون بیان مبارک آنست که زندان برای ایشان ذلت نیست بلکه ذلت اعمال دوستانی است که خودشان را به جمال قدم نسبت میدهند ولی در اعمالشان از شیطان تعیت میکنند و زیان می‌بینند).

بیان جمال مبارک مجدهاً در باره صفات اهل بهاء ادامه می‌یابد که آنان چنان کسانی هستند که اگر بر وادی "ذهب" وارد شوند چون ابر از روی آن می‌گذرند و به آن اعتنا نمی‌کنند: "قُلْ الَّذِينَ ارْتَكَبُوا الْفَحْشَاءَ وَ
تَمْسَكُوا بِالْأَذْنَى إِنَّمَا لِيَسُوا مِنْ أَهْلِ الْبَهَاءِ
... " (١٢) و (١٣) (مضمون بیان مبارک آن است که آنان که به بدی روی می‌آورند و به دنیا متمسکند از اهل بهاء، محسوب نمی‌شوند بلکه اهل بهاء کسانی هستند که اگر صحرائی مملو از طلا مشاهده کنند مثل ابر از آن می‌گذرند و ابداً به آن توجه نمی‌کنند. اینان منسوب به حق هستند و عطر تقدیس از پراهشان استشام می‌شود و اینانند که اگر زیبایان عالم بر آنان بگذرند به هوس به ایشان ننگرنند چه این نفوس از تقوی و پرهیزکاری خلق شده‌اند).

آن تا بحال معلوم نشده است ولی از این قسمت لوح به بعد خطاب مبارک جمال قدم در این لوح مبارک لسان را "سِيفُ الرَّحْمَنِ" نامیده اند که بوسیله آن باید "مَدَائِنِ قُلُوبَ" را فتح کرد زیرا شایسته شان انسان چین خلق شده لذا باید اجتای الهی را است. سپس به مخاطب لوح می‌فرمایند که به گروه علماء بگوید آن حضرت به "بَرَّ و تَقْوَى" بخواند. سپس اشاره می‌فرمایند که کسانی میدان "حکمت و بیان" با حضرتش که مرتکب اعمال ناشایست می‌شوند از اهل بهاء محسوب نمی‌گردند، مرکب برانند و مقابلی کنند بلکه

پس از آن با عباراتی بسیار زیبا و اشارات ادبی حضور و ظهور مبارک را در عراق و تشرف آن دیار را به قدوم حضرتشان بیان می‌دارند که چکونه سنگها به زیان حال به ظهور الهی ناطق شدند و زمین "حجاز" (٢) با هتزاز آمد و از وزیدن نسیم وصال به حرکت آمد و به شکر پروردگار ناطق شد. می‌فرمایند که کوه طور از تابش ظهور نورانی گردید . این همان سرزمینی است که نداء "خلیل" (٣) و "کلیم" (٤) و "aben" (٥) در آن بلند شد و همه آنها بشارت به این "بَأْ عَظِيمٍ" (٦) و ورود او به این دیار دادند. "سدره متنه" (٧) به اهل ناسوت بشارت ورود "مالک ملکوت" (٨) و جلوش بر "عرش" را داد که: کنائس و مساجد را رها کنید و بسوی "مطلع وحی" (٩) بشتایید. معابد برای ذکر پروردگار بنا شده‌اند و حال که "مذکور" (١٠) ظهور نموده نباید اذکار آنان را از پروردگار دور بدارد. با وجود آنکه این لوح مبارک خطاب به جمعی از مؤمنین است و مخاطب آن تا بحال معلوم نشده است ولی از این قسمت لوح به بعد خطاب مبارک ظاهرآ به فرد معینی است که به او می‌فرمایند لسان از برای ذکر رحمان خلق شده لذا باید اجتای الهی را جمع کند و آنان را از جانب آن حضرت به "بَرَّ و تَقْوَى" بخواند. سپس اشاره می‌فرمایند که کسانی میدان "حکمت و بیان" با حضرتش از اهل بهاء محسوب نمی‌گردند،

گرانها و زینت‌های خارج از تعداد
اولی‌نهی مزین و بی‌حجاب از خلف
سحاب پیرون آید و تنها بی‌رقب و
حسیب از شرق ابداع تا غرب اختراع
سفر نماید و در هر دیار و در هر اقلیمی
سیاح و سیار شود، امانت و دینات و عدل
و انصاف و فقدان خیانت و دنائت و ظلم
و اعتساف به درجه‌ای رسد که نه دست
تعذی و طمع به ذیل ثروت او دراز شود و
نه یک نظر خیانت و شفنا و شهوت و هوی
به جمال عصمت او باز گردد. تا بعد از
سیر دیار با قلب بی‌غبار و وجه
پراستبشار به محل و موطن خود راجع
شود. بعد فرمودند بحوال الله عالم را
بهمین نوع خواهم نمود و این باب اعظم
را بر وجه کل ام خواهم گشود در این
مقام است که از قلم اعلی نازل شده
فسوف تری الارض جنة الابهی.

مجلة عندلیب، سال دهم، شماره ۴۰، سنه
۱۴۸ بدیع، ۱۹۹۱ میلادی.

۱۴ شمشیر خداوند.

- ۳ - حضرت ابراهیم.
- ۴ - حضرت موسی.
- ۵ - حضرت مسیح.
- ۶ - خبر بزرگ، اشاره به روز قیامت، ظهرور جمال مبارک.
- ۷ - درختی که از آن ذات الهی بر حضرت موسی تجلی کرد. مظہر ظہور، حضرت بهاء‌الله.
- ۸ - حضرت بها‌الله.
- ۹ - مظہر الهی، حضرت بها‌الله.
- ۱۰ - مظہر الهی، حضرت بها‌الله
- ۱۱ - حضرت ولی امرالله به این قسمت از بیان مبارک در کتاب قرن بدیع استشهاد فرموده‌اند: کتاب قرن بدیع، ترجمة نصرالله مردات، چاپ دوم، مؤسسه معارف بهائی، ۱۴۹ بدیع، ص ۳۸۲.
- ۱۲ - حضرت ولی امرالله به این قسمت از بیان مبارک در کتاب ظہور عدل الهی استشهاد فرموده‌اند: ظہور عدل الهی، از انتشارات مؤسسه ملی مطبوعات امری ایران، تجدید چاپ توسط لجنة ملی امور احیای ایرانی-امریکانی، ۱۹۸۵ میلادی، ص ۶۶.

- ۱۳ - مطالبی با مفهوم این قسمت از لوح مبارک، در پنج کنز نیز آمده است: گنز ثانی ... آمده ام که در این عالم پرآلایش که بالکلیته از ظلم ظالمین و خیانت خائنین باب آسایش بر تمام وجود مسدود است بحوال الله و قوته چنان عدل و صیانت و امانت و دیناتی در کل آفاق جاری و ساری و ظاهر و باهر نمایم که اگر یکی از پرده نشینان خلف حجاب که پرتو جمالش آفتاب را به ذره‌ای به حساب نیاورد و در شئون حسن و جمال بی عدل و مثال باشد به جمیع جواهرهای

خشونت و سوء استفاده جنسی از زنان و اطفال

ترجمة مرقومة دارالانشاء بيت العدل اعظم الہی

مورخ ٢٤ ڈئیembre ١٩٩٣ در جواب یکی از احتجاء

این امر حائز کمال اہمیت است که جامعۃ اسم اعظم در نهایت ہوشیاری و دقت از ارتکاب اینگونہ اعمال که در جامعۃ خارج بشدت شیوع یافته امتناع ورزند. بالعکس باید ہموارہ به وظائف و مسئولیتھاں خود برای ارائۃ شیوه نوین و ممتاز زندگی متذکر و متوجہ بوده و بصفات برجنستہ احترام بحقوق دیگران و اعتقاد به فضائل و سجایاں اخلاقی متصف و از ظلم و اعمال هرگونہ سوء استفادہ مبزا و برکنار باشند.

حضرت بھاء اللہ مشورت را وسیلہ ای جھت وصول بتوافق و تمیت امور مقرر داشته اند. اجرای این امر بین زوجین و افراد خانوادہ فی الواقع در هر زمینہ ای کہ احتجاء نیاز به تصمیم گیری دوجانبہ دارند ضروری است. لازمه مشورت این است که جمیع شرکت کنندگان در مذاکره با آزادی مطلق و بدون واهمه از تحریر و یا قطع کلام بتوانند عقیدہ خود را ابراز دارند. حصول موقیت در این امر مهم با ایجاد محیط ترس و وحشت از بروز نزاع و جدال و یا سوء استفادہ از قدرت غیرممکن است.

توجه به اصل تساوی زن و مرد که در تعلیم مبارکہ بنحو احسن تشریح و تبیین گردیدہ بہترین جوابگوی

سایر اقرباء و عائلہ باید در جمیع کمالات تربیت و ارتباٹ قائم باید چنانکہ خیر ہریک خیر کل، راحت ہریک راحت بر کل باشد۔

استفادہ از قدرت جسمانی توسط یک فرد قوی بمنظور زورگوئی و اجرای غرائز شخصی به فردی ضعیف نقض صریح تعالیٰ امر بھائی است. ھیچ عذر و بھانہ ای از کسی کہ بحکم جبر یا تهدید و خشونت نفس دیگری را بانجام اعمالی کہ مایل نیست مجبور نماید قابل قبول نبوده و نیست.

حضرت عبدالبهاء می فرمائید: «ای عشاق الہی، در این کور و تانی زو و خشونت، جبر و تعذی جمیع مردود است».

(ترجمہ بمضمون) آنانکہ قادر به کنترل خشم خود نیستند و ممکن است بتحریک غریزہ بفکر ابراز خشونت علیہ نفس دیگری بیفتند شاید با توجه به این امر که چنین اعمال شرم آوری تا چہ حد در امر مبارک مذموم و مردود است متذکر و متنبہ شوند.

از جملہ علامت سقوط موازنین اخلاقی در جامعہ ای کہ نظام آن روز بروز رو به تنزل می رود، ازدیاد خشونت مابین اعضاء خانوادہ، کثرت اعمال منحط و ظالمانہ نسبت به همسران و اطفال و رواج سوء استفادہ های جنسی است.

یار عزیز روحانی در تعقیب نامہ مورخ ۱۴ نومبر ۱۹۹۱ این دارالانشاء بیت العدل اعظم با مطالعہ مکتوب مورخ ۲۱ سپتامبر ۱۹۹۱ در خصوص خشونت و سوء استفادہ جنسی از زنان و اطفال، مقرر فرمودند مطالب زیردر جواب سوالات مطروحہ باطلع برسد. ہمانطور کہ مستحضرید اس اساس و محور تعالیٰ حضرت بھاء اللہ وحدت عالم انسانی» است. مفہوم گسترده این اصل معنوی جمیع افعال و سکنات بشری را در بر گرفته و به آن شکل و حالت می دهد و لازمه اش تغییرات کلی در روابط اصولی افراد با یکدیگر و ازالۃ آداب و سننی است که مغایر حقوق انسانی بوده و با رعایت احترام و ملاحظہ حقوق دیگران مباین می باشد.

در محیط خانوادہ حقوق همه افراد آن باید رعایت گردد. حضرت عبدالبهاء می فرمائید:

«بحسب اوامر بھاء اللہ جمیع خوبیشان را باید مواظبت نمود کہ روز بروز ارتباط آنها زیاد شود و حقوق آنها معلوم باشد، مثلاً حقوق پدر چہ چیز است، حقوق پسر چه چیز است. کل حقوق خود را بدانند نہ آنکہ حقوقشان مجھول باشد. ھمچنانکہ پدر حقوقی گردن پسو دارد پسر نیز حقوقی دارد. ہمینطور مادر و برادر و

ظالمانه داشته باشد، چنین روئه‌ای سوء استفاده غیر قابل قبول از روابط زناشوئی و مخالف تعالیم حضرت بهاء الله است.

فقدان ارزش‌های روحانی در جامعه باعث تدنی اخلاق و کرداری است که باید هادی و راهنمای روابط بین زنان و مردان باشد. در چنین جامعه‌ای نسوان فقط وسیله اقناع امیال نفسانی مردان محسوب شده و از احترام و حقوقی که شایسته هر فرد انسانی است محروم می‌گردد. حضرت بهاء الله احبابی خود را به این بیان مبارک انذار می‌فرمایند قوله الاحلى :

... اَنَّ الَّذِينَ يَوْكِبُونَ الْبَغْيَ وَ الْفَحْشَاءَ اُولَئِنَّكَ ضَلَّ سَفِيهِمْ وَ كَانُوا مِنَ الْخَاسِرِينَ نفوس مؤمنه باید به علو رفتار و حسن اخلاقی که حضرت بهاء الله برای مؤمن حقیقی منصوص و احباء را بدان مأمور فرموده اند بسیار توجه و تعمق نمایند. جمال مبارک می‌فرمایند :

... وَلَوْ يَرَوْنَ عَلَيْهِمْ دَوَاتُ الْجَمَالِ بِالْحَسْنِ اَوْلَئِنَّكَ حَلَقُوا مِنَ التَّقْوِيَ گَذِيرَ يَعْلَمُكُمْ قَلْمَ الْقَدْمِ مِنْ لَدُنْ زَكَرِمِ الْعَزِيزِ الْوَهَابِ

مضمون بیان مبارک بفارسی چنین است که اگر صحابان جمال آراسته به نیکوترين زیورها بر آنها بگذرند (اهل بهاء) بنظر هوی و هوس چشم بر آنها نیفکنند. چه که آنان از جوهر تقوی خلق شده اند قلم قدم از جانب پروردگار بخشندۀ عزیز اینچنین شما را تعليم می‌دهد.

یکی از قبیح ترین جرائم جنسی

مرد بمنظور تحکم به زن، نقض صريح و جذی تعالیم الهی است. حضرت عبدالبهاء می‌فرمایند :

... دُرْ قَدِيمٌ دُنْيَا بِاَذْوَادِهِ مَىْ شَدَ وَ مُرْدٌ جُونٌ جَسْمًا اَذْ ذَنْ قُوَّىٰ قَرٌ وَ زُورٌ مُنْقَرٌ بُوْدَ بِرٌ اوْ غَالِبٌ وَ مُسْلِطٌ بُوْدَ وَلِيْ حَالٌ وَضْعٌ عَوْضٌ شَدَهُ وَ اَعْمَالٌ زُورٌ وَ عَنْفٌ تَسْلِطٌ خُودٌ وَ اَذْ دَسْتَ دَادَهُ اَسْتَ وَ اَكْنُونَ هُوشِيَارٌ وَ فَهْمٌ وَ فَرَاسَتٌ فَطَرِيٌّ وَ خَمَائِلٌ رُوْحَانِيٌّ مُحْبَتٌ وَ خَدِيمٌ کَهْ دُرْ ذَنْ قُوَّىٰ اَسْتَ تَفْوِيقٌ وَ غَلَبَهُ يَافَهُ اَسْتَ

رجال بهائی منتظر فرستی هستند تا روابطی جدید مایین خود و نسوان که در آن زور و تعذی بكلی محو و بجای آن معااضدت و مشورت جاییگزین گردیده به عالیمان ارانه دهنند. معهد اعلی در جواب پرسش‌های قبلی متذکر گشته اند که در روابط زناشوئی، مرد یا زن هیچ‌گدام نباید بدون حق بر دیگری تسلط جوید و در موقعی که توافق در شور میسر نمی‌گردد یکی از طرفین باید به خواسته‌های دیگری رضایت دهد. هریک از زوجین موظفند که دقیقاً شرایطی را که بموجب آن چنین رضایتی لازم می‌گردد مشخص و معین نمایند.

قلم اعلی در مورد رفتار با نسوان

چنین می‌فرماید قوله الاحلى :

... بَاِيْدَ دُوْسْتَانَ حَقَّ بَطْرَازِ عَدْلٍ وَ اَنْصَافٍ وَ مَهْرٌ وَ مُحْبَتٌ مُرْتَبٌ بَاشَنَدَ چَنَاجِهَ بِرٌ خُودَ ظَلْمٌ وَ تَعْذِيَ رُوَا نَمَى دَاوَنَدَ بِرِ اَمَاءَ الْهَى هُمْ رُوَا نَدَارَنَدَ. اَنَّهُ يَنْطَقُ بِالْحَقِّ وَ يَأْمُرُ بِمَا يَنْتَفَعُ بِهِ عَبَادَهُ وَ اَمَائِهَ اَنَّهُ وَلَى الْكُلِّ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ

زوج بهائی هرگز نباید زوجه خود را مضروب کند یا با او رفتاری

سؤالات متعدد شما در باره رفتار با نسوان می‌باشد. این اصل روحانی بمراتب بیش از بیان عقاید بظاهر قابل تحسین و ارزشمند است. مفاهیم عمیق چنین اصلی جمیع روابط انسانی را در برگرفته و باید جزء لاینفگ حیات فردی و اجتماعی افراد بهائی گردد. اجرای این تعلیم مستلزم تغییر و تبدیل آداب و رسومی است که در قرون متوالی متداول بوده است. شاهد این مدعای پاسخی است که از جانب حضرت شوقی ربانی باین سؤال داده شده که می‌فرمایند :

... بَيْنَ طَرَفَيْنِ تَساُوِيْ مُطلَقٌ حَكْمُفِرْمَا اَسْتَ وَ هِيجَكُونَهُ تَمَايِزٌ وَ تَفْوِيقٌ جَائِزٌ نَيْسَتْ (ترجمه بمضمون)

تنها بمرور زمان که مردان و زنان بهائی با مجهدات صادقاته خود اصل تساوی رجال و نساء را بعورد اجراء گذارند می‌توان جزئیات و مسائل فرعی این اصل حیاتی را عمیق‌تر درک نمود. چنانکه حضرت عبدالبهاء می‌فرمایند :

... تَقَاعِدٌ مُسَاوَاتٌ تَاقَهُ بَيْنَ ذَكُورٍ وَ اَنَاثٍ دُوْ حَقَوقٌ حَاصِلٌ نَشُودٌ عَالَمٌ اَنْسَانِي تَرْقِيَاتٌ خَارِقُ الْعَادَهُ نَمَاعِيدَ

بیت العدل اعظم در سال‌های اخیره زنان و دختران بهائی را تشویق فرموده اند تا بیش از پیش در فعالیتهای اجتماعی، روحانی و تشکیلاتی جوامع خود مشارکت جسته و از اماء الرَّحْمَن دعوت نموده اند تا با قیام خود اهمیت نقش نسوان را در جمیع میادین خدمت بامره‌الله بمنصة ظهور برسانند. توسل به قوّة جبر و زور از طرف

آنان با ملاطفت و حوصله حکم نموده و احکام و موازن اصری را به ایشان معزّی نمود تا بفرموده مبارک فی الحقیقہ ابناء ملکوت گردیده و از مؤمنین باوفا و هوشیار امرش محسوب شوند.

با اینکه ایجاد انضباط در اطفال جزئی قابل قبول از مراحل تربیتی است معهذا باید این امر توأم با ملاطفت و حوصله و محبت و بالکل عاری از خشونت و فشاری که بصورت ضرب و شتم و سوءاستفاده از کار اطفال، که در برخی از نقاط دنیا متداول است اعمال گردد. رفتار خشن با اطفال و انکار حق بشری آنان موجب سلب اعتماد و اطمینانی است که در جامعه بهائی یک عضو ضعیف باید به عضو قوی جامعه داشته باشد.

بسیار مشکل می‌توان عملی منحرفتر و شنیعتر از سوءاستفاده جنسی از اطفال که منتها درجه رذالت را مایین افراد یک خانواده ظاهر می‌سازد تصور نمود. در این برره از تاریخ که بفرموده حضرت ولی امرالله انحراف طبیعت بشری و احاطات روابط انسانی و فساد و اضمحلال مؤسسات عمومی... به مذموم ترین و مکروه ترین وجهی خود را ظاهر می‌سازد و وقتی که اندای وجدان بشری خاموش شده و حسن شرم و حیا مستور گشته تشکیلات بهائی باید محافظانی مصالحه ناپذیر در حفظ و حمایت اطفالی باشند که به ایشان سپرده شده و نگذارند تهدید و یا تقاضائی جهت رسیدگی به امور مرجوعه ایشان را از اجرای این

ضروری است. اگر یک زوجه بهائی مورد ظلم و فشار و یا تجاوز بعنف از طرف همسرش قرار گیرد می‌تواند برای احقاق حق و تحصیل اعانت و هدایت به محفل روحانی و یا بمنظور حفاظت به مراجع قانونی مراجعت نماید. چنین سوءاستفاده، ادامه ازدواج را شدیداً بمخاطره می‌اندازد و به احتمال قوی منجر به بروز تنفس شدید خواهد گردید که اصلاح و دفع آن ممتنع و محال خواهد بود.

در مورد سوالات متعدد شما راجع به رفتار با اطفال، باید متذکر بود که در الواح و آثار بهائی عامل تربیت واضحایکی از عوامل اساسی در تعلیم اطفال محسوب گردیده است. حضرت ولی امرالله در نامه‌ای که از طرف ایشان در مورد تربیت اطفال

مرقوم گشته می‌فرمایند: « نوعی تربیت جسمانی، اخلاقی و عقلانی فی الواقع لازم و ضروري است و هیچ آموزشی بدون وجود چنین عاملی کامل و مثمر ثمر نخواهد بود. طفل بمنگام تولد کامل نیست و نه تنها نیاز بکمک دارد بلکه بالطبع بعلت عدم کمال به شرط تعامل دارد. کودک را باید تربیت نمود و تعابرات طبیعیش را هم آهنگ، تنظیم و کنترل کرده و در صورت لزوم تعديل و یا تصحیح نمود تا رشد صحیح اخلاقی و جسمانی او تکمیل گردد. والدین بهائی باید در مقابل اطفال خود بخصوص آنان که طبیعتاً مایل بخشونت و نافرمانی هستند رفتاری بی‌تفاوت داشته باشند. حتی تلاوت ادعیه و مناجات از طرف اطفال کافی نیست بلکه می‌بایست آنچنان اصول اخلاقی را در ضمیر بکر

تجاوز بعنف است. چنانچه یکی از نسوان بهائی مورد چنین تجاوزی قرار گرفت جمیع احباب الهی باید از حمایت و مساعدت وی دریغ ننموده و او را آزاد بگذارند که در صورت تمایل طبق قوانین مملکتی بهر اقدامی علیه مجرم مبادرت نماید و اگر تجاوز منجر بحامლگی گردد، هیچگونه فشاری از طرف تشکیلات بهائی نباید بمنظور ازدواج وی با شخص مجرم بمشارالیها تحمیل گردد. اتخاذ تصمیم به سقط چنین در چنین موردی با شخص مورد تجاوز بوده تا با در نظر گرفتن شرایط پزشکی و سایر عوامل مربوطه و مراعات تعالیم الهی در صورت تمایل به این کار اقدام نماید. اگر در نتیجه این تجاوز طفلی متولّد گردد. در صورتی که صلاح باشد، مادر می‌تواند از پدر طفل بابت سرپرستی درخواست حمایت مالی بنماید. با این وجود آعای مجرم برای احراز هرگونه حقیقی بعنوان والد طفل با در نظر گرفتن شرایط موجود، بمحض قوانین بهائی مورد شک و تردید خواهد بود.

حضرت ولی امرالله در نامه‌ای که از جانب ایشان مرقوم گردیده صریحاً می‌فرمایند:

امر بهائی ارزش انگیزه جنسی را انکار نمی‌نماید و تمعّن کامل از غریزه جنسی حق طبیعی هرفرد انسانی است و قانون ازدواج نیز بهمین خاطر تشرع گردیده است (ترجمه).

در این جنبه روابط جنسی نیز مانند سایر جوانب آن ملاحظه و رعایت احترام و تمایل هردو طرف لازم و

شوند، قلوب از سلسیل فرات قدیس که از مصلو رحمن جاری شده سیراب گردد، روش رحمانی و سلوک روحانی یاموزند تا هر عضو آن بدرجه‌ای از کمال در تحصیل علوم و فضیلت رسد که ارتکاب به عملی شرم آور بنفسه عقوبت و نهایت عذاب روحانی بوده و بشر از وحشت فکر ارتکاب به جرم به خدای خود پناه بوده آن را عملی بسیار صعب‌تر و منموم‌تر از مجازات مقربه تلقی نماید» (ترجمه بمضمون).

بمنظور وصول به این هدف است که جامعه اسم اعظم در این سبیل جاهد و مورد اعانت و نصرت قوای نامحدود روح القدس می‌باشد.

مقابل سوء استفاده‌های جنسی سریاز زند.

نقش جامعه بهائی در سنین اخیر این عصر تحول که منجر به بلوغ جامعه بشری و استقرار یک تمدن جهانی که به فضائل و خصائص روحانی منور و به عدل و اتحاد ممتاز خواهد بود با عبارات ذیل مشخص و معین گردیده است:

«این جامعه باید با تقلیب روحانی اعضاء خود نموده و مدل جامعه‌ای که بامر محظوظ حضرت بهاء الله بوجود خواهد آمد بجهانیان ارائه دهد. عضویت افرادی که حضرت بهاء الله را به عنوان مظہر حق در این عصر قبول نموده و بدنبال آن مراحل سیر و سلوک خویش را در سبیل تغییر آداب و جلای هوتیت فردی آغاز می‌نمایند، در جامعه بهائی آزاد بوده و در نتیجه رویارویی این جامعه با افرادی که سلوک و رفتار مضرّه‌شان مغایر با اصول تعالیم الهیه می‌باشد اجتناب ناپذیر خواهد بود. در چنین موقع مؤسسات امریه بدون درنگ و تأمل قوانین و مقررات بهائی را با رعایت جوانب عدل و انصاف بموضع اجراء خواهند گذاشت چه که یقین است که اجرای قوانین الهیه تنها راه سعادت از برای کلیه افراد می‌باشد. بهرحال باید متذکر بود که راه حل نهائی مسائل بشری در تربیت افراد و تجلی روحانیت در آنان است نه در اعمال تنبیه و زجر. حضرت عبدالبهاء، می‌فرمایند:

«بر هیأت اجتماعیه فرض و واجب است تا منتهای هفت را بگمارد تا نفوس تربیت

وظیفه مهم منحرف سازد. همسری که مطلع و آگاه از سوء استفاده جنسی قرین خود از فرزندش می‌باشد بهیچوجه نباید سکوت اختیار کند بلکه باید با مساعدت محفل روحانی و یا در صورت لزوم با مراجعه به مقامات قانونی به کلیه اقدامات ممکنه جهت جلوگیری و قطع بلافضلة چنین اعمال شنیعی متولّ شده و مراحل درمانی را شروع نماید.

حضرت بهاء الله به وظائف ابوعین نسبت به اولاد مکرراً تأکید فرموده‌اند و همچنین اولاد را تشویق و ترغیب می‌فرمایند تا قبلّاً نسبت به والدین خود مهر ورزیده رضایت ایشان را که باعث جلب رضای حق است پیوسته طالب و آمل باشند. در عین حال جمال مبارک مشخص فرموده‌اند که تحت شرایط مخصوص و در نتیجه اعمال سوء ممکن است والدین از حق ولایت محروم و منع گرددند. بیت العدل اعظم الهی در این مورد می‌تواند بصدور رأی اقدام نماید. در حال حاضر معهد اعلیٰ مقرر فرموده‌اند که کلیه مواردی را که کردار و طینت پدر و مادری دلالت بر عدم صلاحیت آنان برای احراز حق ولایت می‌نماید به آن مقام ارجاع گردد. از جمله سلب حق رضایت والدین که شرط ازدواج اولاد می‌باشد وقتی مطرح می‌گردد که یکی از والدین فرزندی را مورد سوء استفاده جنسی قرار دهد و یا طفلی در نتیجه تجاوز متولّ گشته و یا اینکه پدر و یا مادری آگاهانه از حفظ و حراست طفل خود در

از انتشارات جامعه بین‌المللی بهائی

سرنوشت آینده جهان در دست کیست؟

ترجمه پریوش سمندری

اذیت و آزار قرار گرفته و دچار مضيقه و تنگدستی شده و در بسیاری از موارد به حبس و مرگ محکوم گردیدند.
 مشابه این گونه مخالفتها در طول قرن گذشته، در نحوه تمایلات فکری رژیم‌های توتالیtarیسم نیز مشاهده شده است.

ماهیت عقیده و طرز فکری که باعث بروز چنین عکس العمل های متفاوت میگردد چیست؟
 پیام حضرت بهاءالله متضمن تشريع حقیقت به عنوان ماهیتی روحانی و همچنین مجموعه قوانینی است که اجرا و اعمال این حقایق را تنظیم مینماید. یکایک افراد بشر را موجوداتی روحانی میشناسد، مجموعه آنچه که تمدن نامیده میشود، جریانی معنوی معرفی میکند و تمدنی که مخلوق اندیشه و احساس توانا و پیچیده بشر است، نموداری از خصلت و معنویت جَلی و قابلیت‌های نهفته او میداند. سلطه اصول مادی را بشدت مردود شمرده و

مجلس نمایندگان بربزیل را عمیقاً تحت تأثیر قرار داد. ۱ ادای احترام و تقدير نمایندگان مجلس بربزیل بیشتر از این نظر شایان توجه و شگفت انگیز است که همزمان با آن در کشور ایران یعنی سرزمینی که دیانت بهائی از آن برخاسته است، تعالیم حضرت بهاءالله از طرف زمامداران روحانی بشدت مورد حمله و انتقاد قرار گرفته است.

در اواسط قرن نوزدهم نیز علمای مذهبی و زمامداران وقت، حضرت بهاءالله را از وطن مألوف تبعید نموده و موجبات زندانی شدن ایشان را در دیار غربت فراهم آورده و هزاران نفر از پیروان دین جدید را ب مجرم انتشار اعتقاداتشان که اصول نوین زندگی اجتماعی و انسانی است، بیرحمانه قتل عام نمودند. در همان زمان که در برزیلیا پایتخت کشور بربزیل، از عقاید بهائیان تمجید و تقدير میگردد، سیصد هزار نفر از آنان در موطن خود، به خاطر عدم انکار عقاید دینی مورد

بازنگاهی به قرن بیستم

پارلمان کشور بربزیل در ۲۸ ماه می ۱۹۹۲، جلسه ویژه‌ای به یادبود صدمین سال درگذشت حضرت بهاءالله شارع دیانت بهائی، تشکیل داد.

در این جلسه نمایندگان احزاب سیاسی آن کشور طی جلسات متعدد مراتب ستایش و تقدير خود را نسبت به مجموعه تعالیم حضرت بهاءالله ابراز داشتند، با اینکه گفته یکی از آنان آثار حضرت بهاءالله «عظیمترين اثر دینی صادره از قلم یک فرد محسوب میگردد» و پنهان آینده دنیاگی را مصور میسازد که «ماورای مرزاها و حدود مادی و جسمانی قرار دارد». به کلامی دیگر، این تعالیم ضامن حفظ و حامی کلیه ابناء بشر، بدون هیچگونه تبعیض نژادی و ملی و اعتقادی و مراتب و درجات اجتماعی و اقتصادی میباشد.

پیام یگانگی نوع انسان که امروزه در دنیا خرد و دانش اجتماعی نفوذ کرده است اعضاء

مدينه فاضله غير قابل وصول است و نه اراده بشری ميتواند از وقوع آن جلوگيري کند. اتحاد ساکنین ارض، بلا تردید آنان را بسوی مرحله ديگري از توسعه اجتماعی سوق ميدهد. مadam که اهمیت اين مسئله شناسائی نشود درمانی برای هيچیک از امراض مبتلی به عالم نميتوان يافت زира مشکلات عصری که در آن زندگی ميکنیم، مشکلات کره ارض است و جهانی نه خصوصی و منطقه ای.

در اغلب آثار حضرت بها، الله، آنجا که صحبت از تعالی و ترقی انسان است ، از کلمه «نور» برای نشان دادن عظمت نيروي تغيير دهنده «وحدت» استفاده شده است.

قسم به آفاقِ حقیقت، نور اتفاق آفاق را روشن و منور سازد ... ای اهل عالم همه بار یکدارید و برگ یک شاخسار.»^۳
تاریخ معاصر از زاویه ديگري وحدت بشر را توجیه ميکند که با آنچه در اوائل قرن بیستم استنباط میشد کاملاً تفاوت دارد و انسان را ملزم میسازد تا اولاً در میانه رنجها و آلام زمانه به بررسی و جستجوی عملکردن قدرتهائی پردازد که ممد هوشياري او در مراحل پیشرفت بسوی زندگی

زمین منقلب خواهد ساخت بارور گشته است ... و توصيه نمودند که از اين وسائل مترقی مادی برای پیشرفت های انسانی و اجتماعی استفاده گردد. اگر اختلافات ناشی از مليت پرستی و حزبی و فرقه ای مانع اين گونه پیشرفت شود، توسعه مادی به تنهائي، تولید مشکلات و مصائب بسيار خواهد گرد. بعضی از اخطارهای شديد حضرت بها، الله در اين برهه از زمان نيز هشدار دهنده است.
«أسباب عجيبة غريبة در ارض موجود ولكن اذ افتد و عقول مستور ... آن اسبابی است که قادر است بر تبدیل هواه ارض کلها و سمیت آن سبب هلاکت ...»

انسان روانی

طبق بيان حضرت بها، الله، مهمترین مسأله ای که تمام مردم جهان صرف نظر از مليت، نژاد و مذهب با آن روپرو هستند، بنیان جامعه ای «جهانی» و متشکل است و اين جامعه متشکل، بازتاب یگانگی ماهیت روانی انسان میباشد.
نتایج حاصله از تجربیات گذشته و حال، بشر را خواه و ناخواه به سوی وحدت رهنمون میشود، وحدتی که نه یك

تفسیر متفاوتی با تفاسیر معمول، از سیر تحول و پیشرفت انسان عرضه میدارد.
بشریت بعنوان پیشتاز تکامل و اعتلا، عقلانی هستی، در ممر زمان از مراحل مختلف طفولیت و خردسالی و بلوغ در زندگی اجتماعی گذشته است. اکنون در ادامه این سفر، به آستانه عصر «وحدت» که مدت‌های مديد در انتظارش بود نزدیک گشته است. زمان، زمان حرکت دستجمعی بشر بسوی ترقی و تعالی است. وجود مسائل ناموفق مانند جنگها، سوء استفاده ها و تعصبات، که از علائم قبل از بلوغ وجوداني انسان است نباید باعث یأس و نامیدی شود بلکه بر عکس باید محرك و وسیله ای گردد که مردم جهان مسؤولیتهاي خود را برای حصول بلوغ کلی عالم قبول نموده و اهمیت یکپارچگی مردم جهان را در مسیر ترقی و تکامل باور کنند.
حضرت بها، الله خطاب به سران سیاسي و مذهبی جهان در آن دوران اعلام داشتند که استعدادی بدیع با قدرتی بی حد و حساب که نسل حاضر از درک آن عاجز است ... در مردم جهان بیدار شده و استعدادی که بزودی حیات مادی را در کره

نتایج بعض فعالیتهای آنان کاملاً امیدوار کننده نبوده است ولی اثراتی که این فعالیت‌ها در تحولات اساسی و تغییرات کلی در نحوه تشکیلات مربوط به امور انسانی ایجاد نموده را نمی‌توان انکار کرد.

نظم جهانی و حقوق انسانی
در پهنهٔ عالم نمایش رنجهای وحشتناک افرادی که قریانی تمرد و تخلّف نوع بشر از قوانین انسانی در دوران جنگ گردیده بودند موجب ترس و اسباب تأسف و شرم‌ساری مردم جهان گردید. نتیجه ای که از حادثه رقت انگیز جنگ حاصل شد این بود که مردمان تعهدات اخلاقی نوینی را بپذیرند و مبادی و اصول مربوط به حفظ حقوق بشر و سازمان ملل متحده و مؤسسات وابسته به آن را در فعالیت‌هایشان پیروی نموده و منظور دارند.

هنگامی که حضرت بهاء‌الله در قرن نوزدهم اندیشه نظم جهانی و حفظ حقوق انسانی را اعلام فرمود، چنین مواضعی برای سران عالم ناشناخته و اجرای آن غیر ممکن مینمود.

اکنون تشکیلات غیر دولتی وابسته به سازمان ملل «NGO» در حال رشد و توسعه

ساخته تدریجاً توان خود را از دست داده است
در اواسط این قرن دو اقدام مهم ذیل در سلسله مراتب پیشرفت جهان انجام شد که فقط نسلهای آینده میتوانند اهمیت آن را درک نموده و سپاسگزار طراحان آن باشند.

اول آنکه در بحبوحه جنگ دوم جهانی سران روشنفکر و دوراندیش ممالک جهان به این نتیجه رسیدند که از طریق سازمان ملل متحده میتوانند به تحکیم اساس نظمی جهانی اقدام کنند. درصورتی که در دهه‌های پیش از آن، همین افکار و کوشش روشن‌بینانه دیرین متفکران پیشرو برای تأسیس سیستم جدید تهیه تواافق نامه‌های بین المللی در مجمع اتفاق ملل باشکست رو برو گردید زیرا آن مجمع فاقد قدرتی بود که سالهای بعد در اثر آمادگی افکار عمومی در اختیار سازمان ملل متحده قرار گرفت.

در مرحله دوم ارکان ابتدائی سیستم بین المللی حفظ صلح، فعالیتهای وسیعی را متدرّجاً عهده دار گردید و با موفقیت به انجام رسانید و بدین خاطر تشکیل دولتهای دمکراتیک در سراسر جهان سریعاً گسترش یافت. اگرچه

نوین بوده است و ثانیاً آنچه که در دوران صد سال گذشته بوقوع پیوسته و اثراتی را که این توسعه بر نژادها، ملت‌ها و تمام جوامع مختلف بجای گذارده مطالعه نماید.

حضرت بهاء‌الله بیان میدارد که: «**مقصود اصلاح عالم و راحت امم بوده ... این اصلاح و راحت ظاهر نشود مگر به اتحاد و اتفاق ...**»^٤ برمبنای این بیان، قرن بیستم را میتوان با همه مشکلاتش قرن «انوار» نامید زیرا مدت یکصد سال شاهد تغییرات مردم در دو جهت بوده است، یکی تدارک برای آینده ای مشترک، و دیگر تلاش و کوشش برای حفظ حقوق یکدیگر و احترام متقابل، که محک هردو، پیشرفت بسوی اتحاد و اتفاق است. سران عالم نیز سیستم‌های جدید تشکیلات جهانی را که در اوایل قرن حاضر قابل تصور نبود جایگزین بعض سیستم‌های جاری نموده اند زیرا طرح‌ها و اقدامات مؤسسات موجود جوابگوی احتیاجات روز افزون کنونی نمیباشد. در اثر اقدامات فوق، عادات و افکار و آرائی که باعث مخاصمات فراوان در طول قرنها بیشمار گردیده و ملت‌ها و مردمان را از هم جدا

کسب می نمایند. این آگاهی و دانش مردم، نیروی توان بخشی را برای ساخت و هم چنین گسترش مؤسسات در سطح بین المللی فراهم می آورد.

افکار دیرینه تفرقه اندازی و ایجاد اختلاف که مردمان را ملزم به پرداخت خسارات سنگین مالی و جانی نموده بود، اکنون مواجه با سرزنش جوامعی گردیده که این روش قبلًا مورد قبول آنان بوده و از آن پیروی مینمودند. درنتیجه به علت بازسازی سیستم های روابط جمعی و تحولات اجتماعی و اقتصادی جهانی، اینگونه افکار به نحو فوق العاده ای تغییر یافته و به حفظ احترام متقابل بین ملل متمایل گردیده است.

بعنوان مثال، در سراسر تاریخ، زنان از نظر عرف و عادات و قوانین کشوری و مذهبی در اکثر نقاط عالم در رتبه ای پائین تر از مردان قرار داشتند و عملاً نیمی از سکنه جهان تحت نفوذ و فشار این گونه عقاید و افکار از حرکت و پیشرفت ممنوع گردیده و محروم باقی مانده بودند. کسب کامل حقوق مساوی زنان و مردان که حضرت بهاءالله آن را جزو تعالیم اصلی دیانت بهائی اعلام

گردیده است که ذخائر جهان را میتوان با توجه به ضروریات و احتیاجات کلیه ملل عالم مورد استفاده قرار داد.

پیشرفت‌های ذکر شده

توأم با ادامه آموزش توده‌های مردم بطور فوق العاده‌ای توسعه یافته است. علاوه بر اشتیاقی که مردم برای تحصیل علوم از خود نشان میدهند، دولتهاي ملی و محلی نیز منابع عظیم مالی را به این هدف اختصاص داده و نیروی انسانی فراوانی را برای تعلیم و پرورش عده کثیری معلمین متخصص بسیج نموده اند. از بین دست آورده‌های که در قرن بیستم در سطح جهانی حاصل شده است دو پیشرفت حائز اهمیت و تأثیر خاص بوده است

اول تهیه طرحهای برای برآورد احتیاجات آموزشی و تعلیمی است که مبالغ هنگفتی جهت تأمین نیازهای مالی آن بوسیله مؤسساتی مانند بانک جهانی و آژانسهای دولتی، بنیادهای بزرگ خیریه و شعبات متعدد سازمان ملل متحد پرداخت میگردد.

دوم تحولات سریع دانش و تکنولوژی است که از طریق آن ساکنین کره ارض اطلاعات لازم را درباره سایر ملل و اقوام

است و درحقیقت ضامن استقرار و اجرای قراردادهای حقوق بشر میباشد که اساس استانداردهای بین المللی محسوب میشود.

اقتصاد جهانی

پی‌آمد سخت و مشقت بار رکود اقتصادی شدیدی که در نیمة اول قرن اخیر اتفاق افتاد بسیاری از دولتها مجبور ساخت تا قوانین جدیدی برای رفع این محظوظ وضع نمایند. به موجب این قوانین برنامه‌های رفاه اجتماعی و هم چنین طرح‌های کنترل امور مالی و اقتصادی، صندوق ذخیره، و مقررات تجاری که میباشد جامعه را از تجدید وقوع چنین حادثه شومی محافظت نماید، تهییه و طرح گردید.

متعاقب جنگ دوم جهانی، مؤسساتی که فعالیتشان جنبه جهانی داشت، مانند صندوق پول بین المللی و بانک جهانی تشکیل شد و قراردادهای مربوط به گمرک و تجارت بین المللی و شبکه آژانسهای توسعه و عمران که مسؤول موازنۀ و پیشبرد رفاه مالی تمام دنیا بودند، بوجود آمد. امروز در این سالهای آخر قرن بیستم توده بشر صرفنظر از مقاصد سود جویانه خود متوجه

وَعْلَتْ نُفَاقٌ وَاحْتِلَافٌ وَضَغْيَنَه وَبَعْضًا مِنْعَائِيدٍ. ۵

در این ده های بحرانی تاریخ، انسان در مسیر شناخت جهان مادی، تغییرات بنیادی را تجربه میکند. در نیمة اول قرن اخیر، تئوری جدید نسبیت و مکانیسم quantum (كمی)، که هر دو رابطه نزدیکی با ماهیت و عملکرد «نور» دارند ... علم فیزیک و تمام خط مشی توسعه علمی را منقلب کرد و معلوم گردید که فیزیک کلاسیک، فقط میتواند پدیده‌ها را در یک حوزه محدود توضیح دهد. ناگهان افق جدیدی برای مطالعه ترکیب دقیق گیتی و سیستمهای نجومی (cosmological) هر دو گشوده گشت. اثرات این تحول به ماورای علم فیزیک کشیده شد و اساس شناخت و تصور از جهان را که قرن‌ها بر افکار علمی تسلط داشت متزلزل کرد. تصور عالم متحرک که حرکتی بلا اراده و مانند ساعت دارد، و مجرزاً دانستن مشاهده و مشاهده کننده، و جدائی ذهن و ماده، برای همیشه منتفی گردید. و علم نظری، بر خلاف نظرات گذشته احتمال وجود علت و خرد، را برای حرکت و انتظام هستی اعلام داشت.

بشر در دنباله تغییرات

شده جهان را تشکیل میداد، اکنون بکلی منسوخ گردیده است. دولتها (الاقل از نظر تئوری)، در همه جا به عنوان امنای ملت، مسؤول تضمین رفاه کلیه اعضاء جامعه میباشند.

کاهش تعصبات سخت مذهبی همچنانکه قبل هم در پارلمان ادیان در اواخر قرن نوزدهم نشان داده شد و توجه زیادی را بخود جلب کرد، جریان مکالمات بین الادیان و نهوده اشتراک مساعی آنان نفوذ افکار غیر مذهبی secularism را در تخریب دیوارهای قدرت روحانیون که روزی شکست ناپذیر مینمود، تقویت کرد. تغییرات بسیاری که در تفسیرات مذهبی طی صد سال گذشته روی داده است و پیدایش اخیر واکنش های بنیادگران، همچنین کوششهای که در گذشته برای حفظ نفوذ سران فرق مذهبی اعمال می شد تلاش مأیوسانه ای در مقابل متزلزل شدن کنترل تشکیلات فرقه‌ای مذهبی محسوب میگردد.

حضرت بها، الله اظهار میدارند: «ای پسران انسان، دین الله و مذهب الله از برای حفظ و اتحاد و اتفاق و محبت و الفت عالم است او را سبب

داشته اند هنوز در این عصر تعالی انسان، راهی بس طولانی و سخت در پیش دارد. ولی روند تمدن امروز جز پشتیبانی معنوی و عقلانی از این تعلیم و تدبیر چاره دیگری نخواهد داشت.

تصویر سخیف دیگری که بشریت در طول هزاره قبل، از خود نشان داده تجلیل و پشتیبانی امتیازات قومی است که در قرن اخیر به افکار تند تعصبات و تبعیضات نژادی مبتل گردیده است.

قرن بیستم، با شتابی که از نقطه نظر تاریخ بیسابقه است، شاهد استقرار وحدت عالم انسان به عنوان هدف ممتاز نظم جهانی میباشد. مخاصمات قومی که هنوز موجب بروز کینه جوئی های ویران کننده در بسیاری از مناطق دنیا گردیده دیگر رابطه ای معمول و متداول محسوب نشده و فقط به عنوان یک نوع انحراف عمدى تلقى میگردد که باید تحت نظارت مؤثّر و دقیق جهانی قرار گیرد. در دوران طفویلیت بشر، فقر و تنگدستی، کیفیتی دائمی و چاره ناپذیر نظم اجتماعی محسوب میشد، که حتی مورد تأیید مذاهب سنتی قرار داشت. این فرضیه که یکی از لوازم سیستمهای اقتصادی شناخته

و مليّتی که دارند وجود دارد. حضرت بھاءالله بیان مینمایند: «**جمیع اهل ارض در این عصر در حرکتند و سبب و علت آن را نیافرته‌اند ...**» ۶ امروز بیش از یک قرن از تاریخ این گفتار میگذرد. آنچه در این مدت اتفاق افتاده از نظر متفکرین عالم پوشیده نمانده است. اگرچه تحولاتی که در این دوره از تاریخ بوقوع پیوسته تحسین آمیز است ولی نمیتوان خطرات جنبی آنرا نادیده گرفت. ملیونها نفر از مردم درمانده جهان نابود گردیده اند، وسائل ویرانساز جنگی، که قدرت تخریبی آن قادر به کشتار جمعیت کثیری میباشد، کشف و یا اختراع شده است، عقاید و افکاری که حیات معنوی و عقلانی مردم را خفه و خاموش میکند ظاهر گردیده و انتشار یافته است. محیط زیست بشدت منهدم شده بنحوی که احتمالاً قرنها جبران آن میسر نخواهد بود، خسارات بیشمار و عظیم با تزریق افکار منحرف در نسل جوان ببار آمده است، اعمال خشونت آمیز، عدم حفظ نژاد و ادب و خودخواهی، بعنوان پیروزی در تأمین آزادیهای فردی تلقی گردیده است. این موارد و بسیاری مسائل دیگر که در

دهه های نزدیک آینده، بسیاری از سیستمهای ارتباطی مانند تلفن و تلویزیون و کامپیوتر به یک سیستم وسیع اطلاعات و ارتباطات تبدیل خواهد شد و با قیمت نازل در اختیار جمعیت کثیری از مردم جهان قرار خواهد گرفت. همچنین ممکن است تغییراتی در سیستم های پولی جهان ایجاد شده و تبدیل به یک سیستم پول جهانی شود که از طریق دستگاههای الکترونیکی در سراسر جهان قابل مبادله باشد. اکنون با توجه باینکه برای بسیاری از ملل جهان، سیستم پولی فعلی، قلعه محکم افتخار ملی محسوب است، نمیتوان اثرات روانی و اجتماعی تغییرات آینده را در این مورد، به آسانی برآورد نموده و پیش بینی کرد.

اثرات متعددکننده انقلاب قرن بیست از تحولاتی که در زمینه های علمی و صنعتی رخداده فراتر رفته است و اکنون آگاهی و بصیرتی که نژاد بشر در نتیجه وصول به مرحله بلوغ فکری بدست آورده، او را برای رویاروئی با اهداف آینده مهیا و مجهز نموده است.

استعداد کسب چنین خرد و آگاهی در تمام ساکنین ارض صرفنظر از نژاد و فرهنگ ذهنی خود به عصری وارد شده است که روابط میان علوم فیزیک، شیمیائی و زیست شناسی (Biology) و طبیعت شناسی (Ecology)، امکانات چشمگیری را بطور کلی برای تعالی زندگی بوجود آورده است. منافع حاصله از کشاورزی و مواد داروئی که جنبه حیاتی دارد و همچنین منافعی که از پیدایش منابع جدید انرژی بدست میآید قابل ملاحظه است.

رشته های جدید علم مواد (Materials Science)، اطلاعات فراوانی راجع به پلاستیک، بافت های Optical و کربن که در قرن گذشته ناشناخته باقی مانده بود فراهم آورد.

ترقیات علمی و صنعتی اثراتی دوچاره داشتند، دانشمن، که پست ترین و بظاهر بی ارزش ترین ماده کره ارض محسوب می شود به ورقه های سیلیکون و شیشه های خالص optically تبدیل گردید و تولید شبکه های ارتباطات جهانی را امکان پذیر ساخت.

توسعه سیستم های پیچیده ماهواره های فضائی، دسترسی به مجموعه دانشی که بشر آموخته و اندوخته بود برای مردم نقاط دور و نزدیک بدون استثناء فراهم آورد. محققان در

تصمیم‌گیری‌ها را تشکیل میدهد شدیداً با اشکال روبرو خواهد شد، ولی اگر آگاهی بشر را اساساً ماهیتی روحانی بدانیم، همچنان که اکثر مردم عادی جهان نیز بطور غریزی از آن آگاهند، با توصل به افکار جزئی مادی که با آن مخالف است، نه وسائل لازمه پیشرفت افکار قابل درک بوده و نه از آن طریق میتوان به پیشرفت بشر کمک نمود.

مذهب فردیت طلبی که در اکثر نقاط عالم شیوع یافته، بیش از سایر جنبه‌های تمدن معاصر جهان در آثار حضرت بهاء‌الله علناً مورد عتاب قرار گرفته است و حمایتی که افکار سیاسی، گزینه‌های علمی، اقتصاد مصرفی و سعادت جوئی شخصی «لذت طلبی»، از آن میکند، علت ازدیاد برتری جوئی‌های تجاوزکارانه و گستاخانه فردی گردیده است.

عواقب تنزل و فساد اخلاق، بنیة جامعه و افراد را تحلیل برده و عوارض ویران کننده اش بشکل بیماریهای مختلف، اعتیاد به مواد مخدر و سایر مصیباتی که خود در این سالهای قرن اخیر شاهد آن هستیم ظاهر شده است.

rustگاری و آزادی حقیقی

مثلی نبوده و نیست چه که بمثابه بصر است از برای قرون و اعصار و بمثابه نور است از برای ظلمت ایام ... » ۷ با این نظر، نمیتوان گفت که ظلمت موجبات تقلیل سرعت و درک پیشرفت و دست آوردهای صد سال استثنائی گذشته گردیده است.

آیا بشر چه مقدار رنج و آلام و انهدام را باید تجربه کند و تحمل نماید تا از صمیم قلب حقیقت و طبیعت روحانی خود که او را بصورت یک فرد واحد در می‌آورد، بشناسد و پیذیرد و در پرتو دانشی که آموخته است با همتی سرشار دنیای آینده را طرح ریزی نماید؟ در بیان حضرت بها، الله مفهوم خطّ مشی آینده تمدن، با اکثر برداشت هائی که امروز دنیای کنونی را بعنوان یک میزان معمول و اصلی تغییر ناپذیر میشناسد تفاوت دارد. اختراعات و اکتشافات در این قرن «انوار» درها را بسوی جهانی بدیع می‌گشاید.

اگر تحول علمی و اجتماعی بشر را عملاً نتیجه هوشیاری وجودان که در ضمیر هستی مخمر است بشناسیم، و آن را امری مادی بشماریم قسمت اعظم فرضیه‌هائی که مبنای

فهرست تیرگیهای فراگیر زمان قرار دارد و در تاریخ بشر بی سابقه میباشد، تجربیات هشدار دهنده‌ای است که از عصر ما برای آموزش نسلهای بعد بجای خواهد ماند.

تاریکی پدیده مستقلی نیست و موجودیت ندارد و باعث نابودی و یا کاهش نور نمیشود ولی نقاطی را که نور به آن نمیرسد و یا نمیتواند روشن کند، فرا میگیرد. تمدن امروز نیز با جهات تاریک و روشن خود بوسیله تاریخ نویسان آینده ارزیابی خواهد شد.

باوجودیکه در این عصر مترقی و در این سالهای دشوار، طبیعت حیوانی افسار گسیخته بشر سلامتی و رفاه جامعه را در اغلب اوقات تهدید میکند، ولی عملأ از شکوفائی سریع استعدادهای خلاقه بشر نمیتواند جلوگیری کند و اکنون، با گذشت زمان تعداد روز افزونی از افراد جامعه متوجه این واقعیت گردیده اند که گرفتار ترس بیهوده ای از این موانع بوده اند و نیز کسانی که از این رویه پیروی نموده و به اسارت آن در آمده اند، تدریجاً به اشتباه خود واقف میگردند.

حضرت بها، الله تأکید مینمایند: «... این یوم را

طبق این بیان عدالت بفرد قدرتی می بخشد تا حقیقت را از دریچه چشم خود ملاحظه کند و وحدت فکری و عملی را در تصمیم گیریهای دستجمعی تضمین نماید. دوام و نفوذ سیستم نظم جهانی که در نتیجه تجربیات قرن بیستم پدیدار گشته است بستگی به قبول بلا شرط این اصل اخلاقی دارد که در آن مستتر و مندمج است.

اگر بشر را بصورت هیکلی واحد ملاحظه کنیم، هر فرد در این دنیا، ودیعه و امانت همگان منظور میشود و تشکیلات اداری در حکم یک امین، واجد قدرت خواهد بود.

چنین برداشتی از کیفیت و موجودیت انسان، با اساسنامه سازمان ملل متحد و اسناد مربوط به آن، در مورد حقوق اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی افراد مطابقت می نماید.

عدالت و وحدت تأثیر متقابل بر یکدیگر دارد. حضرت بهاءالله در این باره نگاشته اند: «... مقصود از آن (عدالت) ظهور اتحاد است بین عباد. در این کلمه بحر حکمت الهی مواجه، دفاتر عالم تفسیر آن را کفايت ننماید ...» ۱۰

جامعه تدریجاً، لاجرم ولی با واهمه و تردید، نسبت

جامعه انسان به مسئله اساسی میداند و پیچیدگی رفتار و مؤثر طرز تلقی و کردار اکتسابی او را طبیعت استنباط مردم از معنا و مفهوم بشر محسوب میدارد، بیش از هر عامل دیگری در روزگار گذشته مصیبت بار بوده است.

حضرت بهاءالله خطاب به سران منتخب عالم اظهار داشتند: «فانظروا العالم كهيكل الانسان آنه خلق صحيحاً كاماً فاعترقه الامراض بالاسباب المختلفة المتفايرة ...»^۸ (مضمون این بیان به فارسی چنین است: عالم منزلة هیکل انسان صحیح و کامل خلق شده ولی بعلل مختلف با مرض متعدد مبتلى گردیده است).

عدالت

موضوع مهم دیگری که به وحدت عالم بستگی دارد و در قرن گذشته بوضع ویژه ای فوریت تام یافته است، عدالت و ابعاد گسترش آن میباشد. شارع دیانت بهائی در این باره تأکید مینمایند که: «يا ابن الرؤوف، احبت الاشياء عندي الانصاف ... و انت توفق بذلك ان تشاهد الاشياء يعنيك لا بعين العباد...»

پیشرفت در هر زمان و در هریک از جوامع دنیا، منوط به توسعه اقدامات دسته جمعی است: بهترین اشیاء نزد من انصاف است. بیاری انصاف حقایق را بچشم خود به افکار و آرایی که انسان را طبیعتاً، موجودی پرخاشجو خواهی دید نه بچشم دیگران ...)

بلغ فکری بشر در این زمان مطابقت دارد. حقیقت مطلق که خالق هستی است ذات غیب است و فراتر از حد ادراک خلق قرار دارد. تنها رابطه‌ای که انسان میتواند با خداوند داشته باشد بوسیله شناخت مظاهر تجلی او یعنی شارعین ادیان مانند موسی، زرتشت، بودا، مسیح، محمد و سایر پیامبرانی است که در ادوار گذشته آمده اند و نام بعضی از آنان بعلت بعد زمان در تاریخ نیامده است. مردم عالم باتبعیت از این معلمین الهی، در جهات روحانی و عقلانی و اخلاقی حیات خود ترقی نموده و دارای شخصیت انسانی و متعالی گردیدند.

اکنون مجموع ترقیات بشر در هزاره‌های قبل به مرحله مشخص که نقطه عطف در جریان پیشرفت او محسوب میشود رسیده است. حضرت بها، الله اظهار میدارند «امروز روز فضل اعظم و فیض اکبر است یايد بكمال اتحاد و اتفاق در ظل سده عنایت الهی

ساکن و مستريح باشيد ...» ۱۲ از دیدگاه حضرت بها، الله، تحول مردمان، قبایل و ملل، عاقبت به ثمر نیکو رسیده است و امروز شاهد آغاز تحول بشریت بطور جمعی هستیم که

سخن از امروز دانيد ...» ۱۱ مادام که دولت مردان بر روال پیشین سعی می‌کنند تا تفوق خود را در تعیین سرنوشت ملل جهان حفظ نمایند، تحقق صلح جهانی به تعویق خواهد افتاد و آلام و محن بیشتری نصیب جمعیت کره ارض خواهد شد. در مورد حیات اقتصادی بشر این تذکر لازم است که اگر چه جهانی شدن اقتصاد جهش عظیمی در سطح تولید ایجاد نموده است ولی در عین حال قدرت مطلقه بی‌مانندی بوجود آورده که باید تحت کنترل نهادهای دمکراتیک بین المللی قرار گیرد تا موجب فقر و پریشانی ملیونها نفر از مردم جهان نشود.

تحولات صنعتی بطور کلی و بخصوص ایجاد شبکه ارتباطات و اطلاعات، با وسائلی که در پیشبرد توسعه اجتماعی و آموزش مردم دارند، در این امور میتوانند نقش سازنده ای داشته باشند و مردم را با حقیقت مشترک وجودشان آشنا سازند. اینگونه افکار و برداشتهاست که در اداره امور انسانی تغییرات اساسی ایجاد خواهد کرد.

حضرت بها، الله توجیه جدیدی از چگونگی روابط بین خالق و مخلوق نموده اند که با

به حفظ اصول اخلاقی متمایل میگردد و این تمایل در نقش مهمی که هر فرد در ادای خدمت نسبت به جامعه دارد، فوق العاده لازم و مؤثر است. اصولاً پیشرفت انسان با انجام خدمات وسیع و بزرگی که در جامعه به عهده میگیرد ممکن میگردد. گاه در این راه لازم است که انسان بطور موقت خود را نیز فراموش کند.

در عصری که مردم عالم مجال شرکت فعالانه برای ترکیب و تشکیل نظم اجتماعی یافته، اندیشه خدمت به جامعه اهمیت جدید و خاص پیدا کرده است. دیگر ستایش کردن اهدافی مانند کسب منافع شخصی که بر مبنای اراضی جنبه حیوانی طبیعت انسانی است و یا سادگی پیام نجات فردی که بعضی از مذاهب سنتی آن را تبلیغ مینمایند نمیتوانند نسلی را مجاب کند که بیقین میداند نجات و رستگاری هم بدینیای جسمانی و هم بجهان بعد مربوط میباشد.

حضرت بها، الله اعلام میدارند: «... رگ جهان در دست پژشگ دانا است درد را می‌بیند و به دانائی درمان می‌کند درد امروز را درمانی و فردا را درمان دیگر، امروز را نگران باشید و

جديد نزديك ميشويم ملاحظه «... زود است بساط عالم جمع
شود و بساط دیگر گسترد
گردد ... » ۱۳

مأخذ

Remarks by Deputy Luis — ۱
Gushiken and Deputy Rita Camata
"Sessao Solene da Camara Federal
em Homenagem eo Centenario de
Ascensao de Bahá'u'lláh" Brazilia, 28
May 1999.

- ۲ — مجموعه‌ای از الواح جمال
قدس ابهی ص ۳۸
- ۳ — لوح خطاب به شیخ محمد
تقی اصفهانی ص ۱۰
- ۴ — منتخباتی از آثار حضرت
بها، الله ص ۱۸۳
- ۵ — مأخذ بالا ص ۱۴۵
- ۶ — مأخذ بالا ص ۱۲۸
- ۷ — ظهرور عدل الهی ص ۱۶۲
- ۸ — منتخباتی از آثار حضرت
بها، الله ص ۶۴
- ۹ — کلمات مبارکة مکنونة
عربی شماره ۲
- ۱۰ — مجموعه الواح جمال اقدس
ابهی ص ۳۶
- ۱۱ — منتخباتی از آثار حضرت
بها، الله ص ۱۳۸
- ۱۲ — مأخذ بالا ص ۱۲
- ۱۳ — مأخذ بالا ص ۱۳

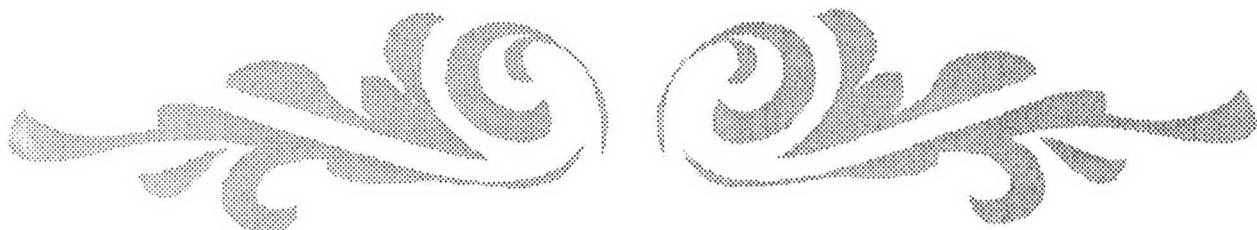
جديد نزديك ميشويم ملاحظه طبيعت وجود که بامفاهيم روحاني آن متفاوت است بشر سرگردان را بسوئی کشانده که تأمین رفاه انسان را فقط در حوزه صلاحیت برداشت‌های مادی و منطقی میداند.

ولی افق آینده جهان روشن است. نژاد انسان تابلوی سفیدی نیست که قادرمندان عالم براحتی بتوانند امیال خود را بر آن نقش کنند. منابع روح بشر هر کجا و در هر زمان که اراده کند همانند چشمہ سارها ظاهر و جاری میشود و موانع موجود در جامعه نمی‌تواند جریان آن را برای ابد متوقف سازد.

لازم نیست قدرت پیش‌بینی پیامبرانه داشته باشیم تا نیروئی را که مافوق موانع جاری است و در آغاز قرن جدید در جهان فراگیر خواهد شد احساس کنیم. روند انسان بسوی جهانی نوین است. هر فرد و هر مؤسسه و جامعه ای در این عالم بنحوی سبقه ای مجال و فرصت ترسیم آینده جهان را یافته است. حضرت بها، الله میفرماید:

عبارت از پیدایش آگاهی نسبت به یگانگی نوع انسان است. البته در خط مشی تمدن جدید و در این نقطه عطف، هدف، کسب بصیرت روحانی و درک مسئولیتهای معنوی میباشد.

در آثار حضرت بها، الله بهیچوجه اشاره ای نمیتوان یافت که حصول تحولات و تغییرات بسهولت میسر شده و یا در آینده ای نزدیک واقع میگردد. حوادث قرن بیستم نشان میدهد عادات و رفتاری که در طی هزاران سال در فرهنگ مردم ریشه دوانیده بطیب خاطر و یا بسادگی در اثر آموزش و یا با اعمال(فسار) قانون، ترک نمیشود. اغلب تغییرات اساسی که در زندگی فردی و یا در جامعه انجام گرفته است بعلت توجه و عکس العملی بوده که آنها نسبت به وقوع رنجها و آلام و مشکلات شدید در زندگی فردی و جامعه، از خود نشان داده اند. حضرت بها، الله در این مورد اظهار میدارند امتحان بزرگی باید پیش آید تا مردمان مختلف جهان را بهم پیوند داده و متّحد نماید. حال که به دروازه قرن

سرور در ایام شداد

دارالانشام معهد اعلیٰ ضمن مرقومه مورخ ۴ شهرالعزه ۱۴۶ بدیع مینگارند:

"...معهد اعلیٰ موافقت فرمودند که سوادی از مقاله ضمیمه به قلم خانم سیمین صابری ... یکی از عشّاق جوان و دلداده اسم اعظم را که شرح یکروز حیات تواًم با سرور و انبساط قلبی از ملاقات احبتا است، جهت طبع به آن مجله ارسال گردد تا خوانندگان عزیز را با روحیة جانبازان ایام شداد اخیر مهد امرالله آشنا سازد ...".

کنم شماها هم بودید یادتان همیشه در قلب و بر زبانمان است.
خلاصه الان که برایت می نویسم همه رفته اند ولی آنچه گذشت شادی بود و سرور در چنین موقعیتی به درگاهش به شکر می نشینم که ای جمال قدم قادر به شکر عنایات نیستم با لحن عنصری و صوت عارضی چگونه توان نعت و ستایش حضرت بی چون گفت؟ در چنین موقع تسلیم بارگاه جلالش میگردم هر چه هستی توئی و آنچه کنی جز اراده مطلقه الهیهات نیست هرچند ما گنه کاریم ولی دریای عفو و غفران تو اعظم از آن.

عزیزانم شادم خیلی شاد قادر به وصف آن نیستم باور کن زیان قاصر است این سال جدید این زیبائی‌ها این فضل جمال قدم این عشق احبتای ثابت قدمش. این دوستانی که من دون استحقاق لیاقت دوستیشان را یافته‌ام. اما هر چه هست زیباست. هر چه هست با شکوه است. چند شب پیش آخر شب که میخواستم

به وصف آن زمان نیستم باور کن قادر نیستم. به اطاق آمدم و نامه‌تان را خواندم نمیدانید چقدر خوشحال شدم عزیزانم اگر میدانستید نامه‌هایتان چقدر شادم می نمایند میدانم حتماً شما میدانید.

عزیزانم مشغول نوشتن نامه بودم که زنگ زدن رحمت عزیز و خواهر مهربانش بودند بسیار بسیار خوشحال شدم. داشتیم حرف می زدیم که دوباره زنگ در بصدای درآمد آه این زنگ چه زیبا آمدن عزیزانم را به من خبر میدهد باید آنرا با رنگ طلائی محبت و عشق بپوشانم و شادش نگه دارم. بله خانواده جناب نورانی (مزگان، میترا، ادیب و مادرشان بودند) بسیار بسیار خوب بود در همین ضمن یاسمن هم آمد بچه‌ها میخواستند بلند شوند و من نگذاشتم و نشستم و ایشان تعریف کردند که دوباره زنگ به صدای درآمد میدانی چه کسانی بودند؟ نیز، مینو، نازیا و خانم انوری و خانم ناصری دیگر میخواستم بال در بیاورم و پرواز

عزیز دل و جانم اللہ ابھی به امید اینکه هر لحظه از زندگیتان در راه رضای جمال مبارک بقائی تازه و دیداری بی انداز باشد. به این امید که همیشه سرخوش از خمر وصال در بادیه‌های رضا سالک باشید و به این امید که لقای عزیز متان بر شما و تمام عزیزان دل و جانش مبارک باشد و به این امید که روزها جز به رضایش طی نگردد. امیدوارم که همیشه شاد شاد و سلامت سلامت باشید و با نامه‌هایی چنین زیبا قلب این سرگشته بی نوا را سرشاد از محبت بی دریغ خود که چنان محبت و عشق جمال مبین زیبا و گرامی است نمائید.

عزیزانم دیروز خواهید بودم که تگرگ عجیبی باریدن گرفت بلند شدم از پشت پنجره محو تماشای صنع یار مهرپرور گردیدم و بعد به حیاط آمدم. زنگ در بصدای درآمد و در این تن باد و تگرگ پستچی مهربان نامه شما عزیزانم را به من داد قادر

انشاء الله می بینید و گفته های مرا
به رأی العین می بینید.

می بینید عزیزانم فضل جمال قدم
در چنین موقعی آیا حق است به
خودم، به عدم لیاقتمن بنگرم آنوقت
آنوقتی که به خود بنگرم آیا از
جمال محبوب غافل نخواهم شد؟ نه
هرگز به خود نخواهم اندیشید این
جمال جمال قدم است که باید به او
و به فضلش خیره گردم و نظر اندازم
و بعد و ای جمال مبارک شکرت باز
شکرت شکرت.

عزيز دل و جانم منیژه خانم قبل
از عید رفتم تا برایت کاغذ بخرم و
همراه یکی از دوستانم که عازم
اصفهان بود برایت بفرستم اما هرچه
گشتم پیدا نکردم با زرین بودیم بعد
به خانه آمدیم و من غمگین که
نتوانسته ام برایت کاغذ بخرم تا با
آن انگشتان ملکوتی بیانات جمال
قدم را منقوش سازی.

در خانه کنار زرین نشسته بودم
که زرین گفت میدانی چه کنی؟ گفت
از اوراق سفید دفتر خاطرات قلبت
چندین ورق بیرون بیاور گفتم خوب
گفت با رنگ کن گفتم بعد گفت بعد در
آنرا رنگ کن گفتم بعد گفت بعد در
آفتاب محبت الله آنرا خشک کن و
بعد برای منیژه بفرست گفتم اینچنین
هدیه ای را با چه پیک خیال و چنین
بفرستم؟ گفت با پیک خیال و چنین
کردم انشاء الله که وصول کرده باشد.

قبل از آمدن رضا این قاصد
امین این قاصد زیبای عشق جمال
مبارک خوابی دیدم که حتماً رضا

بعد از رفتن فروغ چندی نگذشته
بود که دوباره سه باره و چندباره این
نغمه سرای وصال یاران و جمال قدم
به صدا درآمد آری عزیزان باران
رحمت یزدان پیاپی می رسید و این
بنده شرمنده را شادی های فراوان
عطای مینمود ماندانا (کمالی) بود این
عاشق شیفتة جمال مبین، اوست که
جسمش هر آن به خدمت احباب مشغول
است و روحش در اعلیٰ مکامن
ملکوت به سیر و سلوک مشغول
دیگر حتی قادر به شادی نمودن
نبودم اورا در آغوش گرفتم و شکرها
به درگاه جمال ذوالجلال کردم. با او
 ساعتها از عشق جمال مبارک و
بندگانش سخنها راندیم چه زیباست
از دوست گفتن و به جمال او نرد
محبت باختن. وقتی که میرفت به
بدرقه اش ایستادم و از جمال مبارک
ورود به ملکوت را برایش آرزو کردم
الحق که لیاقت ورود به چنین مکمن
مقتسی را دارد.

عزیزانم عزیزان دل و جانم هنوز
هم بود هنوز هم عزیزانم بیدینم
آمدند. میدانی فردای آنروز چه کسی
بیدینم آمد؟ بله آقای دانش بود
گوئی دست قدرت جمال قدم او را
زیر و رو کرده بود هرچند همیشه
مؤمن به جمال مبارک بود اما
این بار رونی دیگر و روحی دیگر
داشت خیلی زیبا خیلی زیبا نمیدانم
آیا تاکنون این عاشق صادق را
ملاقات کرده اید یا نه به او گفتم که
شما در اصفهان هستید قرار شد به
دیدنستان بیاید حتماً خواهید دید

بخوابم ناخودآگاه گفتم کاش بچه هارا
میدیدم و بعد خودم را سرزنش ها
کردم وای بر تو که جز به رضایش
سالکی و جز به رضایش طلب
مینمائی با زیان قاصر و قلب
گنه کار از درگاهش به عذرخواهی
نشستم و پوزش طلبیدم ولی میدانی
چه شد؟ فردا صبح هنگامی که
مشغول نظافت خانه بودم زنگ زدند،
ای وای از این زنگ، البته قبل از
آن صدای موتور سیکلت شنیدم و به
خيال پستچی به یادتان افتادم و بعد
صدای زنگ آمد یقین کردم نama
شماعزیزانم است نمیدانم چگونه به در
رسیدم و در را گشودم میدانی کی
بود؟ محسن و سعید و پرویز با تمام
قوا به ثنايش پرداختم و به یاد آرزوی
شيم افتادم و شرمسار از درگاهش و
خوشحال از عنایاتش با این عزیزان
دل و جان نشستیم و از همه طرف سخنها
راندیم. جایتان سبز خیلی خوش
گذشت بعد بچه ها رفتند ظهر
خوابیده بودم که این بشیر جمال
احباب دوباره به نغمه و آواز درآمد.
بله عزیز دل و جانم فروغ مهریانم
همراه با آذر و هدی بودند بشادی
در درگاهش نشستیم اگر شکر و شنا
نبود نمیدانم چه بود از شادی قادر
به تفکر نبودم با این عزیزان ساعتی
چند جمعی داشتیم زیبا و خوش. بله
عزیزانم زمانی که جمال قدم اراده
فرمایند اینچنین بنده گنه کار خودش
را به اوج اعلای شادی و سوره
میبرند دیگر آیا قادرم به خود و به
حقارتم بنگرم لا والله.

فصیح الملک شیرازی

در رثای حضرت عبدالبهاء

قضا زجسم محبان نهفت چشم جود
زمانه گفت ذمی وارد و ذمی مورود
شدن حائز یک حوزه شاهد مشهود
حدیث لوح سلیمان و نفمه داد
اگرچه قافیه دال است هیج دال نبود
دربغ از آن همه الواح و فعل نامحدود
به عرض عدبها کی حبیب رب ودود
یکی بیا و بیم طعن دشمنان حسود
در این سراجه ندارد کسی ثبات و خلوه
کجائی ای مه تابان و اخته مسعود
بلی سزاست به عباسیان شعار کبود
چنانچه رائحة عود بعد سوزش عود
شد آن ربع معانی زجسم ما مفقود
ز بس که تیره شد از هر طرف خمول و خمود
نهان ز صورت از احباب ماند شمس وجود

نهان به صورت از احباب ماند شمس وجود
بسیح حضرت ابی چو کرده عبد بها
شدن وارد یک بزم که محبت و حبیب
حدیث این پدر و این پسر بخوان و مخوان
جز او به حای حقیقت جز او به کاف کمال
درین از آن همه گفتار و منطق شیرین
تو ای حمامه قدسی درود ما برسان
یکی بیا و بین حال دوستان نژند
مگر حسود ندادند که غیر یار خدای
سیاه شد افق غرب و تیره مطلع شرق
شده است بی تو سیه رخت بخت ما و سزاست
دل از چه سوخت ولی شوق او بجاست هنوز
در این ربع نخست از هزار و سیصد و چل
در این غم اگرچه نبود طبع مرا
ولی زنو بی تاریخ گفتم از مطلع

فصیح الملک شیرازی معروف و متخلص به شوریده از شعرای معروف قرن اخیر است که در سال ۱۲۴۰ شمسی متولد و در سال ۱۳۰۵ شمسی در سن ۶۵ سالگی صعود نمود.

شوریده در سینین کودکی به مرض آبله دچار شد و از دو چشم نایین گردید. او شاعر مقداری بود و اشعاری در قوافي مشکل سروده است که حاکی از تسلط او به لغات و اصطلاحات فارسی و عربی است.

شوریده در جامعه غیر بهائی به عنوان شاعر بهائی شناخته شده نیست ولی میدانیم که بهائی بود و در جلد دوم تذكرة شعرای بهائی نامش آمده است. قصيدة بالا که در رثای حضرت مولی الوری سروده از آثار ماندنی او است.

آنرا برایتان تعریف کرده دیگر آنرا نمی نویسم و بعد از آمدن رضا نیز سه خواب دیده ام ولی چون نامه ام طولانی شده نمیتوانم آنرا برایتان بنویسم انشاء الله در نامه های بعدی.

هر چند زیاد هم چشمگیر نیستند.

راستی امروز هم طاهره منزل ما بود که از حالت خود برای همدمیگر تعریفها کردیم و ساعتی چند بیادتان و بیاد جمال قدم نشستیم و نامه هایتان و نقاشی های منیزه را به او دادم و بعد با هم پنج کنز را خواندیم زیبا بود زیبا.

وقتی رضا اینجا بود خیلی دنبال پنج کنز گشتم که آنرا به رضا بدhem اما پیدا نکردم ولی بعد پیدا کردم و چندین بار خواند. حالا اگر میخواهید تا یک طوری آنرا برایتان بفرستم.

دیگر به اندازه کافی نوشته ام و سرتان را بدرد آورده ام امید دارم به بزرگی خودتان بیخشید. رضای عزیز را تکبیر فراوان برسانید منتظر نامه اش هستم. اینجا همه بچه ها خوبند و تکبیر میرسانند. راستی منیزه جان به رضا بگو آنروز که گفت با فروغ صحبت کن نمیدانم کدام فروغ را می گوید برایم بنویسد و یا یک طوری خبر بدهد البته در خفا با هر دو صحبت کرده ام منظور فروغ خودمان و فروغ کمالی است (ماندانان) ولی کاملاً نمیدانم منظور رضا کدام بود. در هر حال برایتان آرزوی رضای جمال مبارک را می نمایم.

قربان وجودات مقدّسة شما گردم

کتر وحید رأفتى

قصّه در آثار بهائی

مقاله ذیل دهمین قسمت از سلسله مقالاتی است که تحت عنوان «قصّه در آثار بهائی» در مجله عندلیب منتشر یافته است. برای ملاحظه شرح جزئیات مربوط به سابقه نشر این مقالات به صفحه ۳۹ مجله عندلیب شماره ۶۴ (پائیز ۱۹۹۷ م) مراجعه فرمایید.

جبرئیل آمد و این آیت آورد. رسول خدا گفت الله تعالى چنین می فرماید که نفع دنیا از ایشان باز مگیرید اما بشرط ایشانرا فرمان مبرید.
اینست که رب العالمین گفت: «فلا تطعهما الى مرجعكم» معنی آنست که در شرک مادر و پدر را فرمان مبرید که شما را با ایشان بنخواهند گذاشت، شما را باز من باید گشت...» (۲).

سعد در جنگ بدر واحد و بعضی از محاربات دیگر شرکت داشت و به تدریج در لشکر اسلام به سرداری رسید. او در سال ۶۳۷ م در جنگ قادسیه بر رستم فرخزاد سردار سپاه ایران پیروز شد و شهر مدائن را نیز فتح نمود. سعد در سال ۶۳۸ م شهر کوفه را در ساحل غربی نهر فرات بنا نهاد و آن را مرکز سپاه خویش قرار داد و در دوره حکومت عمر بر آن شهر حکومت نمود و مدت کمی نیز در دوره عثمان حاکم کوفه بود. چون از حکومت کوفه به فرمان عثمان معزول شد از سیاست کناره گیری نمود و به مدینه رفت و در قصری که بنام عتیق بنا نموده بود زندگی نمود و در هشتاد و سه سالگی در سال ۶۷۵ م در مدینه منوره رخت از این عالم به سرای دیگر کشید و در قبرستان بقیع به خاک سپرده شد.

سعد از اصحاب اولیة رسول الله و بنا به اعتقاد اهل تسنن از جمله عشره مبشره یعنی در زمرة ده نفری است که رسول خدا بشارت ورود به بهشت را به آنان داده بودند. سعد همچنین یکی از شش نفری است که در شورای

اول - حکایتی در باره سعادبن ابی وقار و مراتب رضای او به قضای الهی از جمله حکایاتی است که در الواح جمال اقدس ایهی به دفعات مذکور شده است. نظر به تکرر ذکر این حکایت در آثار جمال قدم ذیلاً شرح حال سعد را به اختصار می نگارد، بعد آثار مبارکه ای را که حاوی حکایت مورد نظر است نقل می نماید و سپس مأخذ آن را عرضه می دارد.
سعادبن ابی وقار نام پدرش مالک ابن وهب این عبد مناف و از طایفة بنی زهره در قبیله قريش بود. سعد هفده سال داشت که اسلام پذیرفت و چنین معروف است که مادرش از غصه ایمان او به محمد رسول الله چندی دست از غذا کشید و به سوک این واقعه نشست. میبدی در ذیل آیه ۸ از سوره عنکبوت که می فرماید:

وَ وَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدِينِ حَسَنًا وَ إِنْ جَاهَدَاكَ لِشَرِّكَ بِيْ ما لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تَطْعُهُمَا إِلَى مَرْجِعِكُمْ فَانْبِئْنِمْ بِمَا كُنْتَ تَعْلَمُونَ» (۱۱) چنین آورده است که: «... این آیت در شأن سعدبن ابی وقار فرو آمد و مادر وی حمنه بنت ابی سفیان بن امية بن عبد شمس بن عبد مناف، چون سعد مسلمان شد مادر وی سوگند یاد کرد که طعام و شراب نخورد و از آفتاب با سایه نشود تا آنکه سعد از دین محمد باز گردد. پس سه روز با آفتاب نشست و طعام و شراب نخورد تا سعد گفت: یا اماه اگر ترا هفتاد جانست، یکان یکان بینم که بیرون همی آید از گرسنگی و تشنجی، من از دین محمد باز نگردم. سعد این قصه با رسول خدا بگفت.

هوالذاكر المعزى المشفق الكريمه

يا ايتها المنور بنور العرفان اين مظلوم در اين حين اراده نموده
شما را ذكر نماید بذکری که از حروفات آن بحر مبر و فرات
اصطبار و نهر تسليم جاري شود تا آن جناب از احکام قدر و
قضای الهی بر خلاف اهل عالم راضی شوند طمعان قدر و قضا را
امواجی است که افواج عالم آنرا منع ننماید و موقنین و
مخلصین چون از کوثر انقطاع و اطمینان آشامیده اند و بر
حکمتهاي بالغه الهی على قدر مراتبهم آگاهند لذا در موقع قضا
و قدر بشاشت از ایشان ظاهر و نور رضا ساطع چه که این حیات
ظاهره در يك مقام از حججات محسوب و چون از میان برخیزد
و رفع شود نور حقیقت مشهود قضایای رب جل جلاله نزد
متفسین لبکه بحر احديه مقبول و محبوب سعد که يکی از
اصحاب حضرت رسول بود نظر بخدماتی که از او ظاهر شد
دعایش باستجابت مقرون گشت و مابین اصحاب باین فضل اعظم
معروف و مشهور و در آخر ایام بصوش از مشاهده معنوع گشت
یکی از اصحاب باو ذکر نموده یا سعد مستلتها و دعاهاي تو
عندالله مسموع و باجابت مقرون چرا در حق خود دعا نمی
نمائی تا شفا عنایت شود و چشمت بینا گردد؟ در جواب مذکور
داشت قضا الله عندي احبت من عینی. باري آنجناب لله الحمد
بنور ایقان و اطمینان فائزند باید بشانی ظاهر شوند که سبب
تسلى و سکون عباد در موارد قضایا گرددند و بفتح بیان باب
اصطبار بر اهل امکان بگشایند این مظلوم شهادت می دهد بر
این که آن جناب و موقنین و مخلصین در این ایام فائزند
با آنچه که شبه و مثل نداشته و ندارد يك کلمه که از افق سماء
بیان ام الکتاب ظاهر شود عندالله اعز از کل شئ بوده و هست
هیچ شئ از اشیاء با آنچه ذکر شد معادله ننماید. سید بثرب و
بطحا خاتم انبیاء روح ما سواه فداء عدد خمس از اولاد آن
حضرت در ایام ظهور صعود نمودند و اعدام بشماتت قیام گردند
جبوئل نازل و این آیه تلاوت نمود قوله تبارک و تعالی المآل و
البنون زينة الحياة الدنيا و الباقيات الحالات خیر عند ربک
ثوابا و خير املا در این آیه مبارکه بحور مواهب و الطاف مستور.
يا ايتها الناظر الى الوجه يقين مبين بدانيد که کلمة الله اعز است
از آنچه در آسمان و زمین خلق شده و مقدم است بر كل.
حيات ظاهره را موت اخذ نماید در این فقره ریسی نبوده و
نیست حق جل جلاله می فرماید ولو کنتم فی بروج مشتبه ولكن

انتخاب جانشین که عمر آنان را برای تعیین خلیفه بعد
از خود معین نموده بود عضویت داشت.
لازم به یادآوری است که علاوه بر مطلبی که از تفسیر
کشف الاسرار نقل گردید بعضی از آیات دیگر قرآنی نیز
راجع به سوانح حیات سعدابن ابی وقاص عز نزول
یافته است. از جمله مفسرین را اعتقاد بر آن است که
آیه ٧٣ در سوره فرقان راجع به سعد است که
می فرماید : «...والذین اذا ذکروا بآيات ربهم لم يخروا
عليها صماً و عمياناً» (٣).

و نیز مشهور است که رسول الله با آن که دائی نداشت
اما سعد این ابی وقاص را دائی خود می دانست و در
حق او «...هذا خالی» می فرمود.

نظر به این مطلب بنا به قول مفسرین فقره ... و بنات
حالک و بنات خالاتک (٤) که در آیه ٥٠ در سوره
احزاب نازل شده راجع به طایفة بنی زهره است که سعد
ابن ابی وقاص بدان منسوب بوده است. در کتاب
حبیب السیر چنین آمده است:

«... از جمله احادیشی که در فضیلت سعد بروایت علی
مرتضی بصحت پیوسته آنکه رسول صلی الله علیه و سلم
در روز احد سعد را مخاطب ساخته می فرمود که (یا
سعد ارم فدک ابی و امی) دیگر آنکه در صحیحین از
عایشة صدیقه رضی الله عنها مرویست که در وقتی که
حضرت رسالت صلی الله علیه و سلم بمدینه تشریف آورد
بود شبی بیدار شده فرمود که کاشکی مرد صالحی
امشب بحراست من قیام می نمود و در آن حین آواز
سلاح بگوش ما رسید رسول صلی الله علیه و سلم فرمود
که کیست این گفت من سعد پیغمبر فرمود که باعث
آمدن تو چه بود گفت در نفس خود خوفی یافتمن نسبت
بر رسول خدا و آمدم تا آن حضرت را امشب حراست نمایم
پس رسول صلی الله علیه و سلم او را دعا کرد و
بخواب رفت» (٥).

اما حکایتی از رضای سعد به قضای الهی در لوح جمال
قدم که خطاب به ام ص جناب حا و سین علیه
بهاء الله رب العالمین عز نزول یافته مندرج است. در این
لوح حضرت بهاء الله چنین می فرمایند :

می فرمایند :

جندیا بده مساعد که بعد از قرون و اعصار آن حضرت را به قدرت محیط و قوت قاهره از سجن نجات داد... یکی از اصحاب خاتم انبیاء روح ماسوّاه فدّاه که مستجاب الدّعوه بود در آخر عمر از بینائی ظاهري من نوع شد شخصی سؤال نمود که تو لازال مستجاب الدّعوه بوده اي چرا در حق خود ساكتی؟ قال قضاة الله عندي احبت من عیني. نفعه اين کلمه عشاق را از باده حقیقی سرمست می نماید چه که عرف محبت الله از او متّضوع و این کلمه سبب شد که امروز از قلم اعلى ذکرش جاري آنه لا يضع اجر المحسنين ...^(۱)

و حضرت بهاء الله در لوحی دیگر چنین می فرمایند :
یا اسم جود علیک بهائی و عنایتی نامه های ارض طا و عرایض بعضی به ساحت اقدس و به اصفاء فائز... جناب علی شیر علیه بهاء الله را در این حین ذکر می نهائیم و در موارد قضایای الهی به صبر و اصطبار امر می کنیم. آنچه بر ایشان وارد شد در اول ورود سجن بر مظلوم وارد نعم ما نطق به احد اولیاء الرحمن فی کور فرقان الّذی سقی بسعـد فی کتاب الاسماء آنه ممن آمن بحضورة الخاتم روح ماسوّاه فدّاه فی اول الایام و فی آخر ایامه منع بصره عن المشاهدة قال له بعض الاولیاء لک ان تسئـل الله ریـک ان یرجع لک بمرکـ. قال علیه بهائی قضاـة الله عنـدی احـبـ من عـینـیـ. تسـئـلـ اللهـ فـیـ هـذـالـحـینـ انـ یـوـیدـ الشـیـرـ قـبـلـ عـلـیـ وـ یـوـقـنـهـ عـلـیـ الـاصـطبـارـ وـ یـدـخـلـ اـبـنـهـ فـیـ الـفـرـدـوـسـ الـاعـلـیـ وـ یـنـزـلـ عـلـیـهـ فـیـ کـلـ الـاحـیـاـنـ رـوـحـاـ مـنـ عـنـدـهـ وـ رـحـمـةـ مـنـ لـدـنـهـ آـهـ هـوـالـفـضـالـ الـکـرـیـمـ ...^(۲)

حکایت رضای سعد به قضای الهی که در آثار مبارکه فوق به کرات مذکور شد، در کتاب نژهه المجالس به شرح ذیل درج گردیده است :

» حکایـةـ — کـانـ سـعـدـ بـنـ اـبـیـ وـ قـاـصـ رـضـیـ اـللـهـ عـنـهـ مـجـابـ الدـعـوـةـ فـیـ قـصـدـهـ النـاسـ لـیدـعـوـهـ وـ کـانـ قـدـ عـمـیـ فـقـیـلـ لـهـ اـنـ تـدـعـوـ لـلـنـاسـ فـلـوـ دـعـوـتـ اـللـهـ لـنـفـسـکـ لـرـدـ عـلـیـکـ بـصـرـکـ فـقـالـ قـضـاءـ اللهـ اـحـبـ الـیـ منـ بـصـرـیـ ...^(۳)

اما قضیه مستجاب الدّعوه بودن سعد ظاهراً مبتنی بر حدیث نبوی است که میبدی آن را در کشف الاسرار چنین آورده است :

» وـ قـالـ سـعـدـ بـنـ اـبـیـ وـ قـاـصـ لـرـسـوـلـ اـللـهـ اـدـعـ اـللـهـ اـنـ

کلمه الهی و ذکوش در کتاب مخلد است زوال آنرا نیابد و فنا اخذش نکند و بلوام ملک و ملکوت باقی و پاینده است اوست اولاد حقیقی و نعمت معنوی و فضل سرمدی طوبی لمن نیذ ما عندالقوم راجیاً ما عندالله از حق تعالی می طلبیم آنجناب دا سبب تسلی و صبر و سکون منتسبین گرداند و مؤید فرماید بر آنچه که آنارش بدوام ملک باقی و پاینده ماند...^(۴).

و نیز حضرت بهاء الله در لوحی که از لسان میرزا آفاجان خادم الله به اعزاز جناب حاجی حسین در مصر عز نزول یافته و به تاریخ ۱۲ ذیقعدہ سنّة ۱۳۰۱ هـ ق مورخ است چنین می فرمایند:

جوهر حمد اليوم حامدی وا لایق و سزاست که هجوم و رجف اهل امکان عرصه بیانش را تک ننمود... ای عبد حاضر بنویس به حسین علیه سلامی شخصی از اصحاب رسول الله صلی الله علیه و سلم مستجاب الدّعوه بود. در آخر عمر ردم عین حاصل شد و شکت نمود شخصی عرض کرد چرا در حق خود دعا نمی نهائی تا حق جل جلاله شنا عنایت فرماید؟ فرمود قضاـة اللهـ عنـدـیـ اـحـبـ منـ عـینـیـ اـکـرـ نـفـسـیـ بـهـ حـلـوـتـ اـینـ بـیـانـ فـائزـ شـوـدـ یـعنـیـ اـدـرـاـکـ نـمـایـدـ فـرـحـ لـایـحـصـیـ اوـ رـاـ اـخـذـ کـنـدـ...^(۵)

قصة سعد در لوح جمال قدم خطاب به جناب حاجی میرزا حیدر علی اصفهانی چنین مذکور شده است:
فسیر جميل والله المستعان على ما يصفون... يا حيدر علیک بهاء الله مالک القتل نزدیک به آن رسیده که اهل بصر از صبر ما شکایت نمایند از سعد مذکور در کور فرقان در ایامی که نور بصرش منع شده بود سؤال نمودند که تو مستجاب الدّعوه ای چرا از برای خود دعا ننمودی؟ قال قضاـة اللهـ عنـدـیـ اـحـبـ منـ عـینـیـ وـ حـزـبـ اللهـ الـبـلـهـ اـفـضـلـ وـ اـقـدـمـ وـ اـعـلـیـ اـزـ اوـ بـوـدـهـ وـ هـسـتـنـدـ جـمـیـعـ نـمـیـ نـمـایـدـ چـهـ کـهـ اـزـ کـأسـ تـفوـیـضـ نـوـشـیدـهـ اـنـدـ وـ اـزـ قـدـحـ رـضـاـ آـسـامـیدـهـ اـنـدـ مـقـامـشـانـ دـیـکـرـ اـسـتـ وـ هـقـشـانـ دـیـکـرـ. بـرـ بـرـاقـ هـمـتـ رـاـکـبـنـدـ وـ دـوـ فـضـایـ تـسـلـیـمـ رـاـکـفـ بـهـ اـرـادـهـ الـلـهـ نـاظـرـنـدـ وـ اـزـ دـوـنـشـ فـارـغـ وـ آـزادـ حـزـمـ وـ عـزـمـشـانـ فـوـقـ اـمـکـانـ حـرـکـتـ مـنـ نـمـایـدـ...^(۶)

و نیز حضرت بهاء الله در لوحی که از لسان میرزا آفاجان خادم الله به اعزاز اسم الله مهدی عز نزول یافته و به تاریخ ۱۸ ربیع الثانی سنّة ۱۳۰۲ هـ ق مورخ است چنین

را به عنوان بهای خرید حضرت یوسف ارائه نمود.
این قصه را عطار در منطق الطیر به این شرح
آورده است:

۶ «گفت یوسف را چو می بفرختند
مصریان از شوق او می سوختند
چون خریداران بسی بربخاستند
پنج ره هم سنگ مشکش خواستند
زان زنی پیری بخون آغشته بود
ریسمانی چند در هم رشته بود
در میان جمع آمد در خروش ۹
گفت ای دلآل کنعانی فروش
ز آرزوی این پسر سرگشته‌ام
ده کلاوه ریسمانش رشتے‌ام
این زمان بستان و با من بیع کن
دست در دست منش نه بی سخن
خنده آمد مرد را گفت ای سلیم
نیست در خورد تو این درّیتیم
هست صد گنجش بها در انجمان
مه تو و مه ریسمانت ای پیرزن
پیرزن گفتا که دانستم یقین
کین پسر را کس بنفوشد بدین
لیک اینم بس که چه دشمن چه دوست
گوید این زن از خریداران اوست
هر دلی کو همت عالی نیافت
ملکت بی منتها حالی نیافت
آن ز همت بود کان شاه بلند
آتشی در پادشاهی او فکند
خسروی را چون بسی خسaran بدید
صدهزاران ملک صد چندان بدید
چون بپاکی همتش در کار شد
زین همه ملک نجس بیزار شد
چشم همت چون شود خوشید بین ۲۰
کی شود با ذره هرگز همنشین» (۱۴).

در شرح این ایات در کتاب شرح کامل منطق الطیر
چنین آمده است:

یستحیب دعائی، فقال يا سعد اطب طعمتك تستجب
دعوتک» (۱۱).
همین مطلب را غزالی در کتاب احیاء علوم الدین چنین
آورده است :

«آمده است که سعد وقار، رضی الله عنه از پیغمبر،
صلی الله عليه و سلم درخواست تا از خدای عز وجل
درخواهد که هر که دعا گوید آن را اجابت کند. پیغمبر
صلی الله عليه و سلم فرمود :
اطب طعمتك تُستَجِبْ دَعَوْتُكْ ای طعام خود را حلال
دار تا دعای تو مستجاب شود» (۱۲).
و جاحظ در کتاب البيان والتبيين آورده است که :
«كان سعد بن ابى وقار يسمى المستجاب
الدعوة» (۱۳).

دوم - حضرت عبدالبهاء در یکی از الواح
مبارکه چنین می فرمایند :

هواه
 حاجی میرزا
اجنای بهار علیهم بهاء الله الابهی
هواه

«ای شیدایان روی دلبر الهی، آن یار دلنشین چون شاهد نازین
در انجمان روحانیین جلوه فرمود و بانوار آن حسن یوسفی
جمعی آفاق را مشکات اقلیم مصری نمود، بی پرده بازار آمد و
دکان شکران باز کرد و بازار یوسفان در هم شکست جمعی
خریدار پدیدار شد یکی به لؤلؤ آبدار و گوهر شاهوار طبل
طالبی بکوفت بعضی بکلافه ریسمان در جوگ خریداران داخل
کشت و برخی چشم پوشیدند و در احمد آن سراج کوشیدند
ولی هیمات هیمات آن یوسف رحمانی در سویر عزت جاودانی
در اقلیم ملکوت سبحانی عزیز حقیقی و سلطان ملکوت الهی
گردید حال ملاحظه کنید که سلطنتش در عالم غیب لکن
پوتوش باین جهان لاریب متتابع ع ع».

اشارة حضرت عبدالبهاء در لوح فوق به «کلافه
ریسمان» راجع به یکی از قصه‌های حضرت یوسف است
که چون آن حضرت را در بازار مصر برای فروش عرضه
کردند پیرزنی که کلافه‌های ریسمان در دست داشت آها

هزار پادشاهی پیش از حد و اندازه باشد. یعنی پادشاه رنج دیده ای چون یوسف بعد از تحمل شداید صدهزاران عزت و پادشاهی به دست می آورد که برتر از حکومت است.
۱۹ وقتی که در نهایت پاکی، همت عالی خویش را به کار بندد از تمام پادشاهی های ناپاک این جهانی متصرف گردد.
۲۰ دیده باطن همت بلند وقتی که خورشید بیننده باشد هیچ وقت به ذره قناعت نمی کند و همنشین بی مقدار نشود^{۱۵}.

در لوح مبارک حضرت عبدالبهاء که نقل شد عبارت «دگان شکران باز کرد و بازار یوسفان در هم شکست» ناظر به بیت مولوی است که می فرماید:
«بازار یوسفان را از حسن برشکسته
دکان شکران را یک یک فراز کرده»

برای ملاحظه این بیت در آثار حضرت عبدالبهاء و مطالعه تمام غزل مولوی به کتاب مآخذ اشعار در آثار بهائی (۱۶) مراجعه فرمائید.

يادداشت ها

۱ - مضمون آیة کریمه به فارسی آن که ما به مردم وصیت نموده ایم که در حق والدین خود نیکی کنند و اگر آنان مشرک باشند و بکوشند که از روی نادانی تو را از ایمان منع کنند اطاعت از آنان مکن زیرا رجوع افراد انسانی به سوی من است و من هستم که شما را به پاداش اعمال نیک و بدی که بجا آورده اید آگاه می سازم.

۲ - ابوالفضل رشیدالدین المیبدی کشف الاسرار وعده الابرار معروف به تفسیر خواجه عبدالله انصاری (طهران: امیرکبیر، ۱۳۶۱ هش)، ج ۷، ص ۳۶۹.

۳ - مضمون آیة مبارکه به فارسی آن که کسانی هستند که هرگاه به آیات پروردگار خود متذکر شوند کورکرانه در آنها نظر نخواهد نمود.

۴ - آیة ۵۰ در سوره احزاب در باره ازواج رسول الله است و فقره ای که نقل شد به معنی دختران دانی و دختران خاله است که منظور اولاد عبد مناف زهری می باشند.

۵ - خواند امیر، حبيب السیر (طهران: حیات، ۱۳۵۳ هش)، ج ۲، ص ۱۲۲.

۶ آورده اند که وقتی که حضرت یوسف را می فروختند. مردم مصر از اشتیاق به دست آوردن یوسف جانشان می سوتند.

۷ مصراج دوم در (م) چنین است: «ده رهش همسنگ زر می خواستند».

وقتی که تعداد خریداران حضرت یوسف افزون گشت ده برابر وزنش جواهر می دادند.

۸ یکی از خریداران زنی بسیار دردمند بود که ده کلاف ریسمان تابیده برای خریداران یوسف آورده بود.

۹ دلآل کنعانی فروش: واسطه فروشنده یوسف کنعانی. پیرزن باده ریسمان تابیده با خروش و فریاد میان جمع خریداران آمد و گفت. ای واسطه فروشنده یوسف زیبای کنunanی!

۱۰ در آرزوی بدست آوردن این پسر زبای حیران و سرگردانم و برای خریدن او تمام ثروت خویش را که عبارت از ده کلاف و ریسمان تابیده است آورده ام.

۱۱ این ده کلاف تابیده را از من بگیر و با من معامله کن و بدون چانه زدن دست یوسف را در دست من گذار.

۱۲ دُر یتیم: دُر گرانبهای مروارید درشت که تنها در صد باشد.

مرد دلآل یوسف به این سخن پیرزن خنید و گفت: ای پیرزن ساده لوح این یوسف زبای که همچون مروارید ور جاوند و گرانبهاست شایسته تو نیست.

۱۳ مَهْ: علامت نهی است نشانه دعای منفی که قدمای به کار می بردند:

با چنین ظلم در ولایت تو مه تو و مه سپاه و رایت تو (سناتی، سبک شناسی ۱۳۸/۲ به نقل از فرهنگ فارسی)

۱۴ بدین: به این بهای اندک.

۱۵ همت عالی: اراده قوی و بلند.

هر دلی که صاحب اراده استوار و بلند نباشد آن زمان به پادشاهی جاویدان دسترسی پیدا نمی کند.

۱۷ آن غوغای خریداران از همت استوار آن شاه عالیمقام بود که آتش در شکوه و جلال پادشاهی عزیز مصر انداخت.

۱۸ آن شهریاری که آن همه زیانکاری بیند صاحب صدها

اطاعت اوامر الهی

جناب بدیع الله ندیمی طی نامه ای مرقوم فرموده اند: جناب عزیز یزدی عضو سابق دارالتبیغ بین الملکی در یونان در تاریخ سوم دسامبر ۱۹۷۶ در جمع احبا در باره طریق اطاعت از اوامر الهی بیان فرمودند که «پدرم مرحوم حاجی محمد یزدی با دو نفر از احبا مأمور عزیمت به اسکندریه میشوند. اینها برای اینکه بهانه ای داشته باشند که هرچند یکبار به عکا بیایند و بحضور مبارک مشرف شوند مرکز کوچکی هم در عکا برای تجارت تأسیس نموده بودند. روزی حضرت عبدالبهاء تشریف آورده میفرمایند: جمالقدم فرموده اند شما باید به جهاز (کشتی) که به اسکندریه میروید بروید. آنها فوراً حجره خود را بسته پولها را برداشته میگویند حاضریم و اگر اجازه فرمائید برای کسب اجازه بحضور مبارک حضرت بهاءالله مشرف شویم سرکار آقا میفرمایند خیر وقت نیست آنها از همانجا حرکت میکنند وقتی به جهاز میرسند که آخرین نفرات مسافرین سوار می شدند آنها هم سوار شده میروند. وقتی به اسکندریه می‌رسند تعویض لباس نموده در کوچه میرفتند اند بعثتاً به یادشان می‌آید که از حضور حضرت عبدالبهاء که آن موقع سرکار آقا می‌گفتند سوال نکرده اند که برای چه مقصد و منظوری به حجاز و به اسکندریه بروند لذا دست به دعا برداشته میگویند خدایا تو گفتی برویم رفتیم و حالا اینجا هستیم ولی نفرمودی برای چه کار برویم حالا خودت به ما بگو که چکار کنیم؟ در همین لحظات صدای چند نفر را که به فارسی صحبت می‌کرده اند از پشت سر خود می‌شنوند وقتی رو برمیگردانند می‌بینند جناب حاج میرزا حیدرعلی و چند نفر دیگر هستند که از زندان ۱۳ ساله یا ۱۵ ساله سودان مرخص شده به اسکندریه آمده اند و حالا نه وسیله حرکت دارند و نه پولی که به عکا بیایند. معلوم شد جمال مبارک اینها را بجهت کمک و مساعدت و همراهی حاجی میرزا حیدرعلی و همراهانش بآنجا فرستاده اند و اگر تأخیر میشد به کشتی نمیرسیدند و شاید آنها را نمی‌دیدند.»

۶ - این لوح مبارک به اعزاز جناب حاجی حسین در مصر عز نزول یافته است.

در این لوح عبارت «المال و البنون... آیة شماره ۴۶ در سوره کهف است که خداوند می‌فرماید مال و فرزند زینت حیات دنیوی است اما اعمال صالحه است که نزد پروردگار فضیلت دارد و برای حیات اخروی نیکوتر است.

فقره «ولو كنتم فى بروج مشيدة» نیز از آیات قرآنی است که در آیه ۷۸ سوره نساء عز نزول یافته است. مضمون آیه به فارسی آن است که مرگ شما را فرا خواهد رسید حتی اگر در کاخهای محکم و متین باشید.

۷ - مخاطب این لوح همان مخاطب لوح قبلی است.

۸ - براق بنا بر روایات اسلامی نام مركوبی است که حضرت رسول در شب معراج بر پشت او سوار شده و به آسمان عروج فرمودند.

۹ - اشاره جمال قدم در این لوح به از دست دادن میرزا مهدی غصن اطهر در سنه ۱۸۷۰ م است. از قران چنین پیداست که جناب علی شیر نیز فرزندی از دست داده بود و این فقره از لوح اسم جود در تعزیت او عز نزول یافته است.

۱۰ - عبد الرحمن الصفوری، نزهة المجالس و منتخب النفاس (بیروت: دارالفکر، بی تاریخ)، ۲ جلد در یک مجلد، ج ۱، ص ۷۲.

۱۱ - كشف الاسرار، ج ۱، ص ۴۵۶.

۱۲ - ابوحامد محمد غزالی، احیاء علوم الدین (طهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۶)، ترجمه مؤبدالدین محمد خوارزمی، رفع عادات، بخش ۲ ص ۱۹۴.

۱۳ - ابی عثمان عمرو بن بحرالجاحظ، البيان و التبيين (بیروت: دارالفکر، ۱۹۹۰ م)، تحقیق و شرح از عبدالسلام محمد هارون، ج ۳، ص ۲۷۷.

۱۴ - شیخ فریدالدین محمد عطار نیشابوری، منطق الطیر (طهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۵ ه ش)، به اهتمام سید صادق گوہرین، ص ۱۴۵_۱۴۶.

۱۵ - اصغر برزی. شرح کامل منطق الطیر (بناب: انتشارات اعظم بناب، ۱۳۷۴ ه ش)، ص ۲۸۷_۲۸۸.

۱۶ - وحید رأفتی، مأخذ اشعار در آثار بهانی (دانداس: مؤسسه معارف بهانی، ۱۹۹۵ م)، ج ۲، ص ۱۸۰_۱۸۴.

طاهره سعادت

نقش اماء الرّحمن در توسعه امر اعظم

در بسیاری از موارد حضرات نسوان در آن سامان فرصت‌های بیشتری دارند که امر الهی را بگوش افراد برسانند و با خوی روحانی و توصل به کلمات آسمانی جمال ابھی مقلب قلوب شوند.^{۱۱}

پیام بیت‌العدل اعظم الهی خطاب به کنفرانس اماء الرّحمن در خلیج: اول اپریل ۹۷

از اول نوجوانی راهی جز سقوط در درّة وحشتناک جنایات و فحشاء و مواد مخدر در پیش پای خود ندارند. در مورد زنان نیز امر بهمین منوال بلکه دهشت‌انگیزتر می‌باشد. در قرن بیستم نیز هنوز زنان دستخوش تبعیضات هستند و با اینهمه عهندامه‌ها و قراردادهای بین‌المللی به دلایل مختلف دستخوش مظالم بسیار ناشی از جنگ و مردسالاری و غیره می‌باشند.

آیا راه حلی برای این مشکلات خانمان‌سوز وجود دارد؟ آیا برای رهائی بشر از دام غرور و خودپرستی و حب آسایش تن و زیاده خواهی و تجاوز به حقوق دیگران اعمّ از انسانها و یا طبیعت چه می‌توان کرد؟ در این زمینه، نویسنده‌گان، شرعاً، عرفاً نیز توصیه‌های نموده‌اند ولی با کمال تأسف باید اقرار نمود که تابحال این کوره‌راها مشکل بزرگ جهان را حل ننموده است و چنانچه شاهد زنده را ناظریم روز بروز بر شدت این مصیبات افزوده می‌گردد.

تکنولوژی این عصر با کشفیات علمی جدید، آینده بسیار خطرناکی را در توسعه این‌گونه وسایل پیش‌بینی می‌کنند که شاید تا لحظاتی چند کلیّة کره زمین به طرق مختلفی نابود گردد. زشتی جنگ بکلی فراموش شده و چه بسا سربازان و افسران جوان و باهوش که در این میدان جان خود را از دست می‌دهند و دول متمدن برای دلخوشی بازماندگان درجه و مدال و نشان رفتگان را به بازماندگان دلسوخته، فرزندان یتیم و همسران جوان بیوه و والدین داغدیده اهداء می‌کنند. قربانیان دیگر این صحنه نمایش تأثراً نگیز کودکان مظلوم و بی‌پناه جهان هستند که با همه تلاشهایی که اخیراً برای نجات آنان انجام می‌گردد هنوز تعداد بسیاری از کمترین مزایای حیات که غذا و پناه‌گاه و بهداشت و تحصیل است محروم‌اند. اطفال بیگناه در بعضی معالک بعلت بی‌پناهی بطرف جنایت، پخش مواد مخدر کشیده می‌شوند و عملاً از ساده‌ترین و ابتدائی‌ترین حقوق خود محروم‌اند این طبقه از کودکان

۱ - مقدمه ای بر اوضاع کنونی جهان
 سالها بل قرنها از تاریخ تمدن بشر می‌گذرد. انسان مراحلی چند از دوران طفویلت را طی کرده علم و تکنولوژی ترقی بسیار نموده. موازین و قوانین بسیاری جهت اداره جامعه انسانی بوجود آمده کتب متعددی برداشت تحریر درآمده و علمای عظام در مسأله رفاه عالم انسانی و روش‌های مختلف آن بسیار قلم فرسائی نموده‌اند. حکام، سلاطین و رؤسای جمهور، بزرگان علم و ادب و تدبیر سعی در بهبود حال انسانی نموده‌اند ولکن بشهادت تاریخ جامعه انسانی تا بحال اعظم وقت خویش را صرف جنگ و جدال و نتایج تلخ و تأثراً نگیز حاصله از این جنگها نموده است. حتی پس از تشکیل سازمان ملل نیز نه تنها نزاع‌ها تخفیف نیافته بلکه کشورهای جهان براندوخته وسایل جنگی بر یکدیگر بیش از قبل سبقت گرفته‌اند بطوری که امروزه کلیّة وسائل علمی و تکنولوژی نیز در خدمت جنگ‌ها بکار می‌رود و متخصصین علوم و

و بليات پرورش طفل را بر خود هموار نموده و رنج واله ولادت و تربیت طفل را تحمل کرده پس بر مادران بینهايت صعب و ناگوار است که جگر گوشگان و پروردگان آغوش عشق و محبت خویش را به میدان حرب روانه نمایند عليهذا چنین خواهد شد که چون نسوان کاملاً در امور اين جهان سهيم گردند و با مردان تساوي و برابري حاصل گنند جنگ موقف شود زيرا مانع و رادع جنگ نسوان خواهند بود در اين شک و تردیدي نیست^{۱۱} (اقمام و حقوق زن در ديانست

بهاني ص ۹۲

چنانچه در اين بيان مبارك دقت و تعمق گردد از جمله دو مطلب بسيار مهم و اساسی بچشم می خورد اول اهمیت توجه به مادران است که چون بر سر کارها و پست های حساس عالم انسانی قرار گيرند وسیله وقوف جنگ و بوجود آمدن صلح در عالم گردند و در ضمن وظيفة خطير و حساس مادری را که سازنده نسل های آينده است متذکر می گردند و نيز می فرمایند^{۱۲} زنان يك رکن مهم از دو رکن عظيمند و اول مربي و معلم انساني زيرا معلم اطفال خرسال مادرانند. آنان تأسيس اخلاق گنند و اطفال را تربیت نمایند بعد در مدارس کبری تحصيل می گنند. حال اگر مربي و معلم ناقص باشد چگونه موبتی کامل گردد. پس ترقی نساء سبب ترقی مردان است لهذا باید نساء را تربیت

جامعه است که مادر با هوشياری اطفال را در حفظ و حمایت خویش گرفته با نصائح و اندرزها مغز طفل را نضع می بخشد. پس از آن اين جوان برومند که پا بعرصه اجتماع می گذارد یا معلم است یا عالم است یا روانشناس است یا رئيس است یا مرئوس و یا کارگر است یا سلطانی مقتدر. در اينجاست که بهرنحوی که در دوران گذشته با وی رفتار شده است امروز عکس العمل آگاهی باين امر آيا مادران نیستند که سازنده جهانند؟ اگر سلطانی مقتدر، وزیری باتديير و معلمی دانا از سلامت اخلاقی و روانی و آرامش درون برخوردار و رفتار و اعمالش مطربز به موازين انساني باشد در چنین صورتی آيا جهان روی رفاه و سعادت خواهد ديد؟ البته اگر چنین گردد جواب مشبت است. امروزه از نظر علمي باشبات رسیده است که در نهاد زنان تعلیم و تربیت اطفال امری طبیعی است و علاوه بر آن زنان بالفتره از صفاتی چون صلح و دوستی و رحم و شفقت و محبت بدرجه بيشرى از مردان برخوردارند و می توانند اين صفات را به اطفال خویش بیاموزند و چون اداره امور اجتماعی بدست آنان افتاد و نقش حساس و مؤثری را بدست گيرند خواهند توانست به توسيعه صلح و آرامش در جهان کمک مؤثری نمایند. حضرت عبدالبهاء در اين مورد می فرمایند^{۱۳} مادران مشقات

۲ - اصل مهم تربیت و نقش نسوان در سطح جهانی

شواهد بسياري نشان دهنده آنست که تربیت خانواده بالاخص در دوران طفولیت و در دامان مادران تأثير بسزائی در طرز رفتار و گفتار انسانها در آینده و حیات اجتماعی آنان دارد. برای مثال به مادر و حالات روانی او و انتقال آن حالات به طفل را مورد توجه قرار می دهیم. گذشته از توارث ژنتیکی که بيشتر در حالات فيزيکي طفل مثل صحت و سلامت و رشد طفل تأثير می گذارد، مادر است که در طول ۹ ماه دوران حاملگی کلية حالات طفل اعم از تغذيه، رشد اعضاء و حالات روانی و درونی ناشی از وجود خود را که تأثير مستقيم بر چنین می گذارد بطور كامل به طفل خود منتقل می نماید. در ايام طفولیت در آغوش مادر پرورش می يابد از شیره جان او تغذيه می کند و بدین وسیله است که کلية احساسات درونی و روانی مادر تأثير مستقيم بر طفل می نهد در دوران سن ۳ تا ۵ سالگی که مهمترین دوران حیات طفل است و بسرعت هرچه بيشتر بکلية امور اطراف خویش آشنايی حاصل می کند جز مادر معلم دیگری با او نیست خليل جبران شاعر معروف و عرفان لبنانی می گوید^{۱۴} فرزندان شما از شعور و باطن شما و نه از شما زاده می شوند^{۱۵}. پس از آن دوران مدرسه و کلاسهای ابتدائي آغاز می شود و خلاصه تا دوران ورود به

عزت بیزوال برای تو اختیار نمودم و تو ذلت بی منتهی برای خود پسندیدی آخر تا وقت باقی مانده دجوع کن و فوست را مکذار.

بنابراین جمال قدم آن روح اعظم الهی آن پیک خرد و دانائی همواره هادی و رهنمای ما است و این ما هستیم که باید خویشتن را باو نزدیک کنیم و از روح لانهایه الهیه کمک بگیریم. در آنوقت است که بر جمیع مشکلات خود فائق می شویم. در جای دیگر در کلمات مکنونه می فرمایند:

«احبّنی لاحبّک ان لم تعبني لن احبّک ابداً فاعرف يا عبد».

حضرت ولی امرالله در ترجمه انگلیسی این مطلب را بسیار زیبا توضیح می فرمایند یعنی رمز موفقیت، عشق و محبت به خالق است و با عشق است که می توان اعتماد بنفس یافت، شخصیت جدید حاصل نمود و بر هر مشکلی فائق شد. خواستهای خود را بمرحله اجراء درآورد و از هیچ رادع و مانعی نهاراید. شخص بهائی هرگز نباید هیجانات منفی بخود راه دهد. هیجانات منفی مانند ترس، ضعف، دلهره و اخلاقیات منفی حیات و سرزندگی و نشاط و امید و آرزو را در انسان از بین می برد و با چنین افکار منفی هر تصمیمی با شکست روبرو می گردد. اخلاقیات منفی مثل حسد، کینه توزی، انتقام و غیره... عقل سليم انسانرا فلنج می کند و تشویش و اضطراب و نگرانی و فکر انتقام

ازدواج موفق و کارداری و لیاقت والدین در امور خانواده و آموزش، آداب انسانی و روحانیت و اخلاقیات چندای یادی نشده است و اگر جزئی مطالبی هم در اوخر این قرن در سیستم مدارس بچشم می خورد راهنمای اطفال به تعصبات جاهلیه است. از نظر عالم مادی امروز منافع مادی در آینده زمان را تأمین نماید لکن این مسئله از نظر دیانت بهائی دارای اهمیت بسزایی است چنانکه جمال قدم جل اسمه الاعظم در کلمات فردوسیه در ورق هشتم از فردوس اعلی می فرمایند:

«دارالتعلیم باید در ابتداء اولاد را بشرائط دین تعلیم دهند تا وعد و عید مذکور در کتاب الهی ایشان را از مناهی منع نماید و بطراف اوامر مزین دارد ولکن بقدیمی که به تعصّب و حمیة جاهلیه منتهی نگردد».

اگر انسان ایمان قوی داشته باشد و خداوند متعال را مقدر و توانا و رحیم و دانا و هادی خود بداند آنوقت می تواند از ضمیر باطن خود الهام بگیرد و با قدرت عقل و خرد خود ناممکن را به ممکن تبدیل نمایند در این مرحله باید اعتماد بنفس داشت اگر ما بفرموده مبارک یقین حاصل کنیم که می فرمایند:

«من بتو مأْنوسِي و تو از من مأْيُوسِ سيف عصیان شجوة اميد ترا بریده و در جميع حال بتو نزدیکم و تو در جميع احوال ازمن دور و من

کامل نمود. (پیام ملکوت ص ۲۳۵).

مطلوب مهم دیگری که در آثار مقدسه بهائي جلب توجه می نماید آنست که تربیت اطفال در درجه اهمیت بسزایی قرار گرفته بینحوی که در کتاب شریعتی این دیانت در این مورد می فرمایند تربیت اولاد تنها بر دوش مادر و یا والدین قرار نگرفته و چنانچه والدین وظيفة خود را در تربیت اولاد نتوانند بطور شایسته انجام دهند بر بیت عدل است که تربیت اولاد را بر عهده گیرد این امر نشان دهنده آنست که گرچه مادر وظيفة سنگینی در تربیت اولاد بر عهده دارد ولکن نقش پدر نیز در تربیت طفل کمتر از مادر نمی باشد و نیز تربیت اطفال یک وظيفة و مسؤولیت اجتماعی و مهم نیز هست پس در امر مبارک جامعه نیز مسؤول می گردد و باید همه گونه وسائل و امکانات در اختیار مادر قرار گیرد تا او بتواند باین مسؤولیت خطیر و سازندگی جهان آینده کما هو حقه قیام نماید. چون در احوال اجتماعی جهان امروز دقت گردد ملاحظه می شود که این امر خطیر آنطور که باید و شاید جتی تلقی نگردیده است و آن باین صورت است که اطفال در دوران تحصیل خویش به کلیه علوم از جمله فیزیک و ریاضی و کامپیوتر و علوم قدیم و جدید که نفع اجتماعی دارد و سازنده پول و ثروت است آشنائی کامل حاصل می کنند ولی از مسؤولیت خطیر تربیت اطفال، اهمیت خانواده و

معنى بكلی با گذشته متفاوت است حضرت عبدالبهاء اشاره به جذبه و شور و عشق زنان که در طول تاریخ نشان داده اند فرموده اند که مسأله روحاتیت و قدرت ادراک باطنی و شعور که با قلب بیشتر رابطه دارد در آنها بسیار قوی تر است. در علم جامعه شناسی نیز این امر باثبات رسیده است

رأفت و مهربانی و صلح و دوستی از خصوصیات زنان است بنابراین با برگشت به آثار مبارکه ملاحظه می شود که وضعیت زنان بكلی متفاوت است خداوند فضائلی در آنها بودیعه گذارده است که چنانچه با لطفت و طراوت و تربیت صحیح همراه گردد نتایج عظیمه حاصل شود ولی وسیله پرورش باید مهیا گردد

حضرت عبدالبهاء می فرمایند: "عنقریب در بین نساء نقوسی چنان منجذب مبعوث گردند که سبب حیرت گردند پس باید به تربیت نساء همت گماشت و بربطق تعالیم الهی پرورش نمود". (مجموعه آثار

مبارکه در باره نسوان) وجود زنان باید اساس و بنیان و در مقام حجر زاوية اجتماع محسوب شود. تاریخ امر مبارک مشحون از نقش فوق العاده زنان در پیشرفت امرالله بوده است همچنین در تاریخ قبل از امر مبارک نیز زنان بوده اند که تأثیر مستقیم در پیشبرد اهداف مقدّسة الهیه داشته و در مقام رهبری چون مریم مجده، زنوبیا و ... قرار داشته اند. در تاریخ امر

که آنچه خداوند برای خود خواسته عیناً با نظر فضل و عنایت خویش برای بندگان نیز همان را مقدر فرموده و این ما هستیم که باید بدانیم از این قدرت الهی که در ما وديعه است چگونه استفاده کنیم. فکر آدمی از نیروی خلاقیت شکرگفی برخوردار است ولی این مهم است که ما فکری را در مغز خود بپرورانیم و سپس با آب یقین و اعتماد آن را آبیاری کنیم اطمینان داشته باشیم که جمال مبارک با ما است ما را یاری خواهد کرد موائع را از میان بر می دارد و در نیت خیر ما را یاری می دهد.

٣ - اشاره به حیات بعضی از اماء الرحمن در امر مبارک

یکی از عواملی که در مقام زن و عدم کسب حقوق متساوی با رجال بوده نهضت رومانتیزم است که اگر به افکار و نوشته های شعر و ادباء در گذشته زمان مراجعه کنیم می بینیم که زن را بعنوان گل و زینت و مظہر لطفت و عشق در جهان عنوان نموده اند اینگونه برداشت ها در مورد مقام زن بعنوان یک عنصر زیبائی بخش در دنیا البته جای خود دارد ولی زنان تنها مظہر زیبائی نیستند و باید بعنوان کالا و زینت از وجود آنها استفاده شود. مفهوم زن در تمدن های گذشته بعنوان ضعیف و غیره بوده ولی در امر مبارک از روحیات زن به صفاتی غنیتی و جعلت النعمه عليك بالغة بیانات بسیاری در این مورد هست

"لا تفحص عن غیري لأنني خلقتك
غنتا و جعلت النعمه عليك بالغة"

مبارک است مشارکت مردان در امر مشورت و امور مربوط به زنان است یعنی در این میدان همکاری و هم فکری و هم دلی رجال شرط موققیت است. باید موّدت و محبت فی مابین زوج و زوجه و خانواده مستحکم باشد و ممدّ و مساعد فعالیت بانوان در میادین خدمت و اجتماع گردند آنوقت است که استعدادات و ابتكارات جامعه نسوان که تابحال در پس پرده محظوظ مانده در میدان عبودیت و خدمت بمنصة ظهور و بروز خواهد رسید و جامعه بهائی و بالمال عالم انسانی از آن بهره مند خواهد شد. حضرت ولی محظوظ امرالله در این مورد می فرمایند:

امر ترقی نساء و تشویق حضرات اماء الرّحمن در تحصیلات مادی و معنوی و خدمت بامالله و تعاون و تعاضدشان با حضرات رجال در تحکیم و تقدیم امرالله در این دور اعظم عموماً و در این اوقات خصوصاً از امور اساسیه محسوب ...

(مجموعه آثار در مورد نسوان)

مسئله دیگری که در حقیقت در مرحله اولی قرار دارد عبودیت ساحت جمال قدم و اطاعت از اوامر مطاعه آن حضرت است در بسیاری از آثار مقدسه در این باب امر صریح است که جز بقوه الهیه موققیت در هرامی منجر به شکست و نامیدی می گردد. در اطاعت اوامر الهی قوّه خلاقه ای موجود که پشه ضعیف را عقاب کاسر نماید و

طاهره را بخاطر می آوریم که قهرمانی بود یکتا که سنت های کهنّه اسارت و خفت زنان را در هم کویید و با لسان طلیق و قلم اعجازآفرین و اشعار دلنشیں و عشق آتشین بمولای خویش ورقی زرین بر صفحات تاریخ امر مبارک بل بر تاریخ آزادی زنان زد. هم او بود که در عرصه جانبازی و عشق و شیدائی فریده زمان گردید. او بینشی بوسعت آسمان داشت و با فداکاری و از جان گذشتگی مردان امروز و شاعران و هنرمندان و تاریخ نویسان شرق و غرب را بزیان ستایش از همت بلند و جرأت و جسارت خود که از درون یک ایمان واقعی و درک حقیقی سرچشمه می گرفت فراخواند. عهد اعلای این امر مقدس را به فداکاری در آزادی زنان از قید اسارت مطرّز نمود و برای ابد نام خویش را بر صفحه روزگار باقی و جاودان گذارد. همچنین در تاریخ امر مبارک ذکر بسیاری از اماء رحمانی و فعالیت های آنان چون میس مارتاروٹ، ژولیت تامپسون، لوگتینسینگر، خورشیدبگم مادر اشرف، آسیه خانم، منیره خانم، و ده ها زنان بلند همت دیگر را می توان نام برد که بعلت اختصار از تاریخ پرافتخار حیات آنان صرف نظر می گردد.

۵ - شرایط موققیت اماء الرّحمن در توسعه امر مبارک
مسئله مهمی که موجب پیشرفت فعالیت های جامعه نسوان در امر

مبارک نام تعداد بیشماری از این افراد ثبت گردیده که اقدامات مهمه آنان و جذبه و شور و نشاط روحانی منبعث از وجود عزیزان فراراه سایر اماء الرّحمن قرار گرفته و نام مبارکشان اوراق زرین تاریخ امر اقدس را زینت بخشیده. از جمله آنان حضرت ورقه مبارکه علیها را می توان نام برد وجود مبارک حضرتشان یکی از بدایع این ظهور مبارک است که پس از صعود مولای مهربان حضرت عبدالبهاء با چنان قدرت و اقتدار و حکمت و تدبیری امر مبارک را در ارض مقصود و در عالم بهائی محافظه فرمودند که موجب تحریر اهل عقل و تدبیر شد امر مبارک را از هر گزندی محفوظ داشتند و کلیة امور را بمدت نه ماه در تحت نظریات صائبة خود تمشیت دادند. در اسفار اویّلة حضرت ولی محظوظ امرالله کلیة امور جامعه را هدایت می فرمودند و در دشوارترین و خطروناکترین ایام که هر لحظه بیم آن می رفت که سمو نقض عهد شجرة مبارکة امرالله را از بیخ و بن براندازد آن حضرت با نهایت لطف و ظرافت و صبر و استقامت و تحمل میثاق امرالله را در خطروناکترین دوران بحرانی حفظ فرموده و مقام مرجعیت و هدایت و اداره جامعه را احراز فرمودند و همواره در طول حیات خویش مونس و یار و غمخوار حضرت ولی امرالله و راهنمای افراد عائله مبارکه در ارض مقصود بودند. همچنین حضرت

موجب توسيعه امر مبارك در اين بلاد در آينده زمان خواهد بود.
ديگر از نقش اماء الرحمن در توسيعه امر مبارك تکامل و ترقى فردی است حضرت ولی امرالله می فرمایند:

«هدف غائي حضرت بهاء الله آنست که افراد جدیدی خلق شوند یعنی مردمی نیکوکار مهربان باهوش و شريف که بر مبنای احکام و موازين این امر اعظم که در مرحله جدید از تکامل عالم انساني ظاهر شده عمل نمایند... جز قوه جامعه روح حضرت بهاء الله هیج امر دیگری تقلیب ماهیت ننماید و خلق جدید نکند اینست یکانه اسباب نجات و ظفوّ الهی». (جزره حیات بهانی از آثار

حضرت ولی امرالله)

پس ترقیات صوری و معنوی از اهم امور جهت تقلیب ماهیت است و موجب توسيعه امر اعظم در بلاد.
از مطالب مهمه دیگری که نقش اماء الرحمن را باز و موقع می دارد و راهنمای مفیدی جهت اقدامات آنان در مجرای صحیح می باشد مطالعه و مذاقه در مجموعه **«ترویج دخول افواج باامر مبارک»** است این مجموعه که اکثراً از نصوص مبارکه مربوط به دخول افواج می باشد حاوی مطالبی مربوط به ماهیت رشد و پیشرفت و سرعت یافتن توسيعه امرالله در نقاط مختلفه و روش دمیدن روح امر اعظم در جسم عالم است. ساحت اقدس در اين مجموعه می فرمایند:

«دخول افواج مقبلین به امر الهی بزوی در ممالک مختلف یکی پس

«این تقوی و تقدیس فقط عبارت از عفت و طهارت، حسن رفتار، تنزیه افکار و عدم افراط در اکل و شرب نیست بلکه بالسویه شامل رعایت اصل اعتدال در جميع شؤون مربوط به طرز لباس و تفريحات و مکالمات و کلیه فنون ادبی و صنایع مستظرفه نیز می باشد. این صفات مستلزم مراقبت و مواظبت مستمر برای غلبه بر هواهای نفسانی و آمال شیطانی است و از ضروریات تقوی و تقدیس همانا ترك حرکات و رفتار سخيفه است.

(ظہور عدل الهی)

امروزه از نظر علمی نیز اثبات می شود که یک وجود روحانی می تواند تأثیر در کلیه عوالم جهان داشته باشد اینست که می فرمایند:

«قسم بیحر اعظم که در انفاس نقوس مقدسه تأثیرات کلیه مستور است علی شأن یؤثر علی الاشياء کلها آنچه مشاهده می شود فانی و معذوم خواهد شد مگر امری که لله ظاهر شود و نفسی که لله بر آید. عالم عالم جهد باید و عالم عالم توجه تا علم کلمة عليا بر اعلام متوجه شود مقصود آن نقوسی که از ملا اعلى محسوبند بشرفت کبری فائز شوند و از هیج فضی محروم نمانند.

(لنالی الحکمة ج ۲)

پس از شرایط دیگر موقفت جامعه نسوان در کسب تقوی و خلوص و تقدیس و تنزیه است که یقین است حضرات نسوان در امر مبارک بوظایف مقتضیه روحانیه خوش کاملاً آگاه بوده و هستند و همین امر

ذره را قوت و حرارت خورشیدی بخشید جمال قدم در لوح مبارک جواهرالاسرار حدیث قدسی را یاد می فرمایند که:

«عیدی اطعني لاجعلک مثلی انا اقول کن فيكون و انت تقول کن فيكون» شرح این بیان مبارک بسیار است یعنی در اثر اطاعت کلمه الله قوتی در انسان خلق می شود که محیر العقول است.

مرحلة دیگر تقوی و پرهیزکاری و تنزیه و تقدیس و عفت و عصمت نسوان است که خود موجب ترقیات در عوالم روحانی و صوری است می فرمایند:

«تقواي خالصي يشه کن و در دبستان علم الهی وارد شو» یعنی با تقوی و پرهیزکاری باب علم و معرفت الهی بر روی انسان مفتوح می گردد در جای دیگر در مورد تقوی می فرمایند: اوست درعی که هیکل ایمان را حفظ می نماید در ظلمت سراجی است نورانی و در حين ضعف قوتی است روحانی و در تنهائی معینی است دائمی و رفیقی است باقی. اوست عمل مبین و حسن محکم متین انسان را از سهام شیطان و رماح اهل طفیان حفظ می نماید و از برای او اعمال قویه بوده و هست حال باید قدر اکتفا رفت طوبی از برای نقوسیکه باو تمسک جستند و بذیلش تشبث.

(آیات الهی ج ۲)

حضرت ولی محبوب امرالله می فرمایند:

مى فرمایند :

«تفاوت و تضاد مابين جامعه بهائي و جهان خارج پيوسته افزایش مى يابد و بالعالي باید جامعه هاي مابيوس و سرگشته را به خود جلب نماید و آنان را به بهشت عهد و ميشاق حضرت بهاء الله وارد کند».^{۱۰}

(مجموعه دخول انواج).

اکنون با اين بيان مبارک حضرت ولی محبوب امرالله اين مطلب را خاتمه ميدهيم.

«پس اي همكاران عزيز و محظوظ اين وظيفه خطيره بر عهده ما است که با بصيرتى روشن و عشق و شوري پرحرارت، مساعى خود را در کمک به ارتقای کاخ رفيعي که اساسش را حضرت بهاء الله در قلوب بنيان نهاده اند ادامه دهيم و از جريان حوادث اخيره هرچند اثارات فعلی آن ظلماني باشد اميد و نيري بيشتری كسب کنيم و با شوق و شور افزوختري به دعا پيردازيم که شايد حضرتش تحقق آن آرمان شکوهمند را که درخسان ترين تراوش روح منيعش بشمار مى رود و ابهي ثمرة شکوهمندترین مدعيتى محسوب مى گردد که جهان بخود دیده است تسرع فرماید».^{۱۱}

(نظم جهانی حضرت بهاء الله)

حضرت ولی عزيز امرالله باشيم بلکه با وجود قلت تعداد باید به حق توکل جوئيم و مجاهدت و مبارزاتي را که در پيش داري موهبتی الهی شميريم و با اجرای نقشه هاي موجود به فتح و پیروزی نائل گردیم».^{۱۲}

(مجموعه دخول انواج)

«جامعه نسوان باید به مسؤوليت خطير خویش در دمیدن روح الهی در جسم مرده امكان کاملآگاه باشد زيرا فقط زمانی که روح امر در جهان نفوذ نماید مردم گروه گروه داخل امر خواهند شد».^{۱۳} (مجموعه دخول انواج)

و نيز مى فرمایند:

«ماين تقلیب روحاني افراد و بلوغ تدریجي نحوه فعالیت جامعه بهائي و رشد و پیشرفت امر الهی بستگی و ارتباط حياتي وجود دارد».^{۱۴} (مجموعه دخول انواج)

همچنین باید در اجرای وظایف تشکيلاتي مهارت ازيد از قبل حاصل گردد و نفائص و قصور همكاران، ما را افسرده و ملول ننموده و همواره در اداره امور سعه صدر داشته باشيم توسعه و تکامل جامعه بهائي و نظم اداري بهائي باید ادامه يابد و به عنوان نمونه عملی و راه حل هاي سازمان اجتماعي بشر به جهان ارائه شود. زيرا تا مردم در جامعه بهائي نمونه واقعی و عملی وضعی بهتر از آنچه موجود است را ملاحظه ننمایند به تعداد كثیر به امر اقبال نخواهند کرد. در اين مورد ساحت اقدس

از دیگري تحقق خواهد يافت و اين مسأله يك مرحله از پیشرفت امر نیست که مقلدر باشد در میقات معین تحقق پذيرد بلکه پدیده است که در اثر مساعی باید آنرا تحقق بخشيد. پس اقدامات خردمندانه و پيگيري مجدانه، نقشه ها برای تبلیغ و تزیيد معلومات و تحکیم مبانی، پیروش بینشی روشن و واحد برای توسيعه امرالله، فعالیتهای متتنوع و وسیع مناسب با شرایط و احوال عame و افراد بهائي، حصول شهامتی جدید برای انتشار امرالله و عقیده و اطمینان تام به نیروي خلاقه و حیات بخش کلام الهی از الزم امور جهت مؤقتیت جامعه اماء الرحمه است.

حضرات نسوان باید همواره مترصد جلب موهبت الهی که در حقیقت ایجاد میادین مختلفه خدمت است باشند و هرگز خموده و افسوده از موانع و حوادث ناگوار نگرددند و توجه داشته باشند که تقدیرات امر مبارک در عالم مادي به دست احباء واکذار شده و هریک از ما اين مسؤوليت بزرگ جهانی را در این عالم و عالم اخري برعهده داشته و داريم. هیچگاه نباید فرسته ها از دست بروند. در جامعه بهائي در داخل باید نوعی باشد که بتوان آنرا بطور نمونه جهت نحوه جديد زندگی به مردم ارائه داد و بدین ترتیب در قلوب آنان نور اميد دمید. ما نباید بدین قناعت کنيم که تنها ناظر تحقق یافتن بشارات

سخنی کوتاه در باره غیبت

لا تنفس بخطاء احدٍ

بنی نوع انسان را بجمعیع قوی ستر نمایند.

چه نیکو فرمود جناب نعیم اعلی الله مقامه :

**چشم از عیب کائنات پوش
چون خدای تو ساتر است و علیم**

چه خوب است که قدری بیندیشیم و بر میزان عدل و انصاف تعمق و توجه نمائیم که نفسی را نتوان یافت که در حیات و دوران عمر از هوا نفسانی مأمون و مصون باشد و در کمال عفت و عصمت و زهد و تقوی ایام زندگانی را بسر آورد بقول شاعر:

**گو حکم شود که مست گیرند
در شهر هر آنچه هست گیرند
و بگفته حافظ:**

**می خود که شیخ و حافظ و مفتی و محتسب
چون نیک بنگری همه تقصیر می کنند
بر طهارت ذات مظاهر مقتسه الهیه
ربی نیست، باستثنای گروهی ویژه و
برگزیده که تنها جمعیت معدودی را
تشکیل می دهند هیچ کس بیش از
بقیه مردم مصون از لغزش و خطای
نمی باشد. داستان انجیل یوحنا باب
هشتم را بیاد آوریم که هیچ کس را
یارای آن نبود که دعوی بی گناهی و
عصمت کند و پیش از دیگران بسوی
متهم به گناه سنگ کیفر را رهاسازد.**

را در نهایت متافت وضع نمایند
جمعیع را منع صریح نمائید زیرا هیچ

حصلتی مضرّت از این ... نه".

غیبت عبارتست از ذکر معایب و نواقص شخص غائب. غالباً اگر شخص مورد نظر بعثتاً وارد شود لسان بمدح و ستایش گشایند و یا لب از سخن فرو بندند. غیبت در کلام آنانکه این روش را بمثابة عادتی پذیرا گشته اند و بصریح نص

الهی مشمول "فلیه لعنة منی و ملعون افت" می باشند چون شهد و انگیین است و گوارا و دلنشیں. در هر محفلی که درآیند و در هر مجلسی که قدم گذارند بساط غیبت بگسترانند و جان و روان حاضرین را خسته و فرسوده سازند. عموماً

نفوی که در خود احساس حقارت و عقب ماندگی می نمایند عیب جوئی و غیبت را وسیله ای از برای ارضاء نفس خویش و انتقام قرار می دهند تا با خرد بینی و تحریر دیگران را به پستی و حقارت کشند و در خود احساس قدرتی نمایند. فردی که در پرتو ایمان سرای دل را روشن و منیر ساخته و ساحت دل محبوب امکان را منزل و مأوى داده هرگز عزّت موهوم خویش را در اهانت و ساعیت سایر نفوس نخواهد و معایب و نواقص

بصریح قلم اعلى در کلمات مباركة مکنونه "نفسی را نشاید که نفس و یا دم بخطاء احدی برآورد" ، باب غیبت گشاید و بما یتکثر به انسان تکلم نماید.

شارع دیانت مقدس بهائی بلحاظ آنکه این صفت مذموم و سجیة مردود از جمع اهل بھاء رخت بریندد و ذیل دیانتی که سراپرده اش بر اساس وحدت و یگانگی قائم و شجرة لاشرقیه و لاغریه اش بدماء مطهرة جم غفیری از آیات باهرات سقايه گشته رنگ کدورت و برودت نپذیرد و از هرگونه اوساخ مظہر و مبرأ گردد و السن مؤمنین و مؤمناتش جز بكلمات لایقه و سنجیده توفه ننماید و بغیر از بمحامد و نعوت و حسنات نفوس بحرکت نیاید غیبت را در ام الکتاب شریعت مقدسه اش از معاصی کبیره شمرده و آن را همپایه قتل و زنا منع فرموده:

"قد حرم عليکم القتل و الزنا ثم النیمة و الافتقاء" و در کلمات مکنونه شخص غیبت کننده را ملعون دانسته اند.

حضرت عبدالبهاء جل شانه می فرمایند:

"بعضی از احتباء در سر سو مذقت یاران دیگر نمایند و اساس غیبت

هوالله

ای محزون دخون از حوادث واقعه و اخبار نازله
جمعیع اهل سرادر عزت در دریای احران مستفرق
گشتند... من و تو هم حال شدیم و بیک صفت و
سمت موسوم و مشهور الاحوال غصه مخور رفیق و
همحال منی و اینس و قربن ماه و سال. آنچه حق
بعجهت من خواست بجهت تو خواست. از قضای
اتفاقی سلمان که در زمرة اهل بیت شمرده شد و
از هر قیدی آزاده، یک طفل وحید داشت و یک نور
دیده بی مثل و فرید. یگانه فرزند را گاهی رهن
خورش بجهت ایجاد می نمود کهی تها و بیکس
می گذاشت و سیر و سفر می کرد کهی حجاز بود
کهی یعن کهی مدابن بود کهی در بیابان عمان و
جبل نجد و دشت پرمحن. عاقبت آن طفل
یگانه اش در زمانش در بستر خاک بخت و آن
دردانه اش بالماش اجل بد قضا بست و ولی نه
گریان شد نه سوزان نه آه پنهان برآورد و نه داغ
نمایان عیان نمود نه ذاری و فغان نمود و نه
بیقراری و ماتم بی بایان. راضی بقعا شد و تسليم و
رضای نمود عاقبت اکرچه ذرته جسمانی نداشت
ولی چقدر زاده عنصر روحانی گذاشت جم غیری
از عنصر جان و دل او تولد نمودند و از زاده آب و
کل بیشتر سبب عزت قدریه او گشتند پس تو نیز غم
مخور و گریه و موبه مکن صد پسر اگر بخواهی من
تقدیم ویشکش تو می کنم که هر یک پسر روحانی
تو باشند و سلاله عنصر ریانی. سلاله بی زحمتی
کردند و اولاد بی تعیی. بجان تو که بجان و دل
در خدمت بکوشند و بدو جهانت نفوشنند تو بطلب
تا من تقدیم نمایم... (محاضرات ص ۱۲۸)

همانطور که عرض شد از بیانات
مبارکه فوق رجعت و حتی تشبیه دو
سلمان بیکدیگر مستفاد نمی شود.
بلکه تأسی مورد نظر مبارک است.

رجعت سلمان پارسی؟

دکتر گیو خاوری

در شماره ۶۷-۶۸ مجله عندلیب
تحت عنوان «وحدت در کثرت»

صفحة ۷۸ چنین می خوانیم :

«... مؤمنین ظهور بدیع در
مراتب جسمانی و روحانی رجعت
می نمایند چنانچه برید جمال قدم
شیخ سلمان هندیجانی به سلمان
فارسی تشبیه شده».

اوّلاً عبارات مندرج در ستون اول
صفحة ۷۹ در بیان رجعت مریم
مجدیّه بصورت خانم جولیت
تامپسون کاشف از آنستکه منظور
رجعت مؤمنین ادیان گذشته در این
امر بدیع است نه رجعت مؤمنین
ظهور بدیع. ثانیاً مأخذی که نشان
دهنده رجعت جسمانی و روحانی
مؤمنین ادیان گذشته در این ظهور
بدیع باشد معرفی نشده است و در
باره رجعت جسمانی محتمماً مأخذی
وجود ندارد. تشبیه شیخ سلمان
هندیجانی به سلمان فارسی که
باستاند لوح مبارک حضرت بهاء الله
قلمداد شده است اوّلاً تشبیه بمفهوم و
معنای رجعت نیست ثانیاً در لوح
مبارک تشبیه صورت نگرفته بلکه از
شیخ سلمان تلویحاً خواسته اند که به
سلمان فارسی تأسی نماید قسمتی از
لوح مبارک زینت بخش این مقال
می شود :

از لحظه ای که مردم خروشان آرام
آرام با شرمندگی مجلس عیسی را
ترک می گویند و زن را بحال خود
رها می کنند قرنها می گذرد، اما
داستان آن روشن می سازد که
هیچ کس بی بهره از عطوفت و
بخشایش خداوندی نیست، افراد بشر
همه گناهکارند و آنان که در این
دنیا کیفر می شوند کسانی هستند
که رازشان از پرده برون افتاده است.
اگر اصل پرده دری و سخت گیری و
مجازات باشد همه را باید سنگسار
کرد. در هر حال اینگونه تعاریف
درس عبرتی است برای ما که هنگام
محکوم کردن دیگران و بر شمردن
معایب و نواقص و هنگام سنگ
کیفر بسوی گناهکاران پرتاب نمودن و
دعوى اصلاحات کردن آیا بهتر
نیست که تزکیه را از خود آغاز
کنیم و خود را بهتر بشناسیم و
توانائی ها و ناهمواریهای روح انسانی
را نیکو به بینیم و نارسانی های
دیگران را با تفاهم بیشتری بنگیریم و
معایب را در خود جستجو نماییم و
این بیان احلى را ای مهاجران لسان
مخصوص ذکر من است به غیبت میالائید
و اگر نفس ناری غلبه نماید بذکر عیوب
خود مشغول شوید نه به غیبت خلق من
زیرا که هرگدام از شما بنفس خود ابرصر
و اعرفید از نفوس عباد من ای بخارط
آوریم.

بفرموده حافظ:

کمال صدق و محبت بین نه نعم و گناه
که هر که بی هنر افتاد نظر به عیب کند

دکتر فیروز براقی

گفتاری در منشأ اخلاق

از علوم «علوم اثباتی» تنها به توصیف شهودی (ظاهری) پدیده‌ها اکتفا کرده و قضاوت در باره ارزشها و روابط معنوی آنها را جایز ندانستند. بر اساس علوم هنجاری در تدوین الگوی رفتار اخلاقی، اقدام به انواعی از اعمال مورد توصیه و تجویز و احتراز از اقسامی دیگر مورد تشویق و تحسین قرار گرفت. محققان این علوم، ضمن پژوهش‌های خود دریافتند که شبکه تصاویر و صورتهای ذهنی که از طریق دریافتهای حسی (حوال پنجمگانه) حاصل می‌شوند با ذخیره هنجارهای اجتماعی که از تعامل یا تأثیر متقابل فرد با افراد و اشیاء بوجود می‌آید، دارای قدر و اعتبار یکسان نیستند. مثلاً، هرچند که سلسله تفکرات برادر دریافتهای حسی (محسوسات) آغاز می‌شوند، اما در مراحل بعدی بتشکیل صورتها و علائم ادراکی و مفاهیم تجربی نامحسوس «Abstract» منجر می‌گردند که از تصرف زمان و مکان آزادند. بخشی از مفاهیم حاصله نیز همین که از صافی اذهان دقیق بگذرند، بصورت «Symbolic» جلوه می‌کنند که از قابلیت تمثیلی

بر می‌آید، گفتگو در باره مفاهیمی مانند خیر و شر، خوب و بد، درست و نا درست، گناه و ثواب و امثال آن که ستون محوری رفتار اخلاقی را تشکیل میدهند، همزاد نژاد انسانی است. در تمدن‌های قدیم که اساس فرهنگ بر اتحاد حکومت و دیانت استوار بود، کسی را شهروند مطلوب می‌شمردند که احکام خدا (خدایان) را رعایت کند و از دستورات ارباب معابد سرپیچی ننماید. اما بمرور زمان، در محدودی از اندیشه‌های کنجدکاو این پرسش جان گرفت که چرا برخی از اعمال عموماً نیک و شایسته و بعضی دیگر ناپسند و ممنوع شناخته شده‌اند؟ باینصورت علم اخلاق پایه‌ریزی شد که موضوع آن تحقیق در چگونگی ارزش‌های نظری و عملی افعال و رفتار ارادی انسانی است.

بر حسب این تعریف، علوم اخلاقی در زمرة رشته هائی از دانش بشری قرار گرفتند که آنها را علوم هنجاری «Normative» نامیدند.

این علوم، بتوجیه افعال و عادات و مراسم کوشیدند و در مورد نتایج و عواقب نهانی آنها به اظهار نظر پرداختند. بر عکس، شاخه‌های دیگر

بدون تردید، بحث در مورد علم اخلاق و منشأ آن کار آسانی نیست زیرا موجب طرح سوالاتی می‌شود که در جوابگوئی کامل آنها، احتمال خطأ همواره وجود دارد. معذالک، بعدر دشواری مطلب نمیتوان از آن صرفنظر نمود زیرا عدم طرح سوال، نشان بی‌اعتتمادی به هوش و بی‌اعتقادی به تفکر منطقی در یافتن پاسخهای مناسب است.

نوع انسان با برخورداری از قوای ذهنی فعال شناخت روابط پدیده‌ها و آگاهی بر میزان ضعف و قدرت نیروهای خویش، همیشه خود را نیمه فرشته‌ای رانده شده از بهشت انگاشته و هیچگاه تنگنای طبیعت را خانه واقعی خود ندانسته است. از اینرو، از آغاز حیات، تمام کوشش خود را بکارگماشته است تا رمز هستی و رابطه خویش را با عالم آفرینش عموماً و با شرایط پیرامون خصوصاً پیدا کند. اصرار در حل همین معما است که او را از انواع حیوانی ممتاز ساخته است. ترسیم علم اخلاق و تنظیم قواعد رفتار در مجموعه دانش بشری، نشانی از این تقلای روانی است. بطوریکه از گزارش تاریخ فلسفه و مردم شناسی

محتوای این پرونده بما می‌آموزد که هرچند بسیاری از مبانی این مطالعات دستخوش تحولات فرهنگی گشته و تعریف "انسایت" را در ابعاد زمان و مکان متغیر ساخته، باز بر این نکته اساسی موافقت شده است که اولاد انسانی هرگز با اوصاف متعارف خوب یا بد از مادر متولّد نشده و نمی‌شوند. آنچه رفتار اخلاقی آنان را رنگ خاص میدهد، پندار و کرداری است که در مجاری آموزشی (خانه، مدرسه، جامعه) باکتساب می‌پذیرند. اعتقاد بسیاری از صاحب نظران برآن است که انسان سالم هوشیار در استفاده عملی از آموخته‌های خود، بویژه در سنین رشد و بلوغ، از قدرت انتخاب و آزادی اراده بهره مند و بر گزینش حرکات، سکنات، اهداف و مقاصد خود کاملاً تواناست. اراده مختار را می‌توان جریان شدید قوای ذهنی و روانی دانست که بمنظور تثبیت اهداف، تنظیم روشهای و انجام اعمال، متوجه جهتی خاص می‌گردد. مانعی که معمولاً رفتار اخلاقی را از مسیر صواب و مفید خود منحرف می‌سازد آنست که آزادی اراده را با آزادی عمل معادل انگاریم و از این حقیقت غفلت ورزیم که بر اجرای هر فعل عواقب و نتایجی مترتب است. از توجه به نتایج اعمال، قاعده اخلاقی و انسانی دیگری سرمیزند که

خرمن انشاشه و یا مسافر در راه مانده، شر شناخته می‌شود. حاصل این اندیشه آن بود که کاربرد بسیاری از صفات و نعمت مثبت یا منفی که بیک پدیده طبیعی و یا کنش اجتماعی اعتبار اخلاقی می‌بخشد، تابع قانون نسبیت است و بنا بر این، هیچ عملی را نمی‌توان صرفاً خوب یا بد انگاشت. اما، خوبی و بدی در همه حال در گروه اهداف شخصی یا اقتضای وقایع طبیعی گرفتار نمی‌ماند. رویش و نموده را دانه و نهال بسرحد بالندگی و باروری، کمال مطلق گیاهی شناخته می‌شود و رشد هر نوباه انسانی بدرجۀ بلوغ جسمانی و بصیرت عقلانی، کمال مطلق انسانی خوانده می‌شود. انطباق نسبیت و اطلاق بر روش رفتار وکردار، وجوده ویژه دیگری از تئوری شناخت انسان و مقام و منزلت فردی و گزینش را روشن می‌سازد. معرفتی جمعی او را روشن می‌سازد. افراد بعنوان: نجgar، کارگر، آموزگار و پزشک خوب یا بد، نوعی ارزیابی نسبی بر حسب میزان مهارت آنان در ایفای شغل و حرفة خویش است. اما، معرفتی افراد بعنوان نمونه اعلی و معیار والای راستگوئی، وفاداری، دادگری، خدمتگزاری و امثال آن، اقرار به درک صفات مطلق انسانی در رفتار آنان است.

پرونده مطالعات تحقیقی در معرفت سرشت انسان، سابقه‌ای بس طولانی دارد. نظر اجمالی در و استعاری «Metaphorical» آنها می‌توان برای خلق معانی جدید و بیان ادراکات غیر عینی (معقولات) استفاده نمود. براین منوال، شعور انسانی از سکون دنیای ظاهری پدیداری به فضای پویا و بی منتھای معنوی و روحانی انتقال یافت و با شمۀ ای از حالات دنیای درون مانند عاطفة قلبی، جذبه مذهبی، قریحه هنری، احساس زیبائی، لذت رؤیا، خلسة دعا، اسرار فدا و حقایق ماورای آنها آشنا شد.

چنانکه تاریخ تکامل گواهی میدهد، نوع انسان از ابتدائی ترین مراحل حیات خود، به دوگانگی سرشت خویش پی برد و باحتمال بسیار باقتضای گرایش روحانی خویش، بخلق افسانه‌های آفرینش (اساطیر)، مسالک روحانی و مذاهب دینی روی آورد. در این راستا، آنچه را که مفید جسم و روح دانست "خوب یا خیر" و آنچه را که بزیان آندو شناخت "بد یا شر" اعلام کرد و این دو واژه کوتاه متضاد را بصورت رایج ترین کلمات در قاموس لغات گفتاری و نوشتاری بهجا نهاد. مسلماً، تمام افعال و وقایعی که خوب یا بد توصیف می‌شدند، برای عموم افراد ارزش و اعتبار کمی و کیفی یکسان نداشتند. چه بسیار که رعد و برق یک شب بارانی از لحظه یک نقاش ماهر یا شاعر حساس، خیر و از نظر دهقان

معترض میکنند . این مثلث ، یگانه حریم اخلاقی تصور میشود که انسان " خرد مند " معاصر در پناه آن بسهولت تام میتواند ارضای هرگونه امیال نفسانی و حتی اعمال تجاوز کارانه شیطانی را فضیلت اخلاقی جلوه دهد . توصیه های روانشناسانه که همیشه به نتایج پژوهشها تجربی مستند مینمایند ، در جامعه آزادی طلب صنعتی بسرعت جا گرفته و بخصوص فرهنگ عامه مردم مغرب زمین را متاثر ساخته است . انعکاس تصورهای غریب جمعی از روانکاران چنان شدید و غافلگیرانه بوده که بانگ اعتراض و استدلال دیگران بگوش نرسیده است . معترضین چنین میگویند که نظام فیزیولوژیک جسمانی بتنهای نمیتواند سازنده معانی باشد مگر آنکه از امواج نیروی فعال و خلاق دیگری مدد گیرد و دنیای هرکس را با دنیای سایرین بکلی متفاوت سازد . وانگهی ، اگر میزانهای اخلاقی را تابع اصل علیت مادی بدانیم که بر روایت نیازهای نفسانی و جسمانی تسلط دارد ، ارزش قواعد رفتاری یکسره موكول بسلیقه شخصی افراد میگردد و بصورت افعالی ضرر ، منفعت طلب ، مصلحت گرا و فارغ از قضاوت خرد و حکمت بعمل در میآیند .

دسته ای از جامعه شناسان هم میگویند که بر حسب مطالعات آنان ،

خویش هرگز محکوم نبوده و نیست . آزادی ارادی انسان بقدرتی پرتوان و پر دامنه است که گهگاه او را به مخالفت و طغیان علیه منافع حیاتی ، اصول عقلانی و مصالح اجتماعی نیز قادر میسازد .

گروهی از روان شناسان نیز بر آنند که انگیزه های غالب روانی مصدر اعمال انسانند . اینگونه انگیزه ها از حرکات غریزی ، خواهشی نفسانی و حاجات جسمانی که در مخزن ضمیر ناخود آگاه پنهانند ، مایه میگیرند و همه قوای فاعله و عاقله را باختیار در میآورند . (۲) از نظر آنان ، افعال اخلاقی را نباید چیزی بغير از تعاریف مبهم و مفاهیم بیمایه فلسفی پنداشت . زیرا ، تنها معرف " خواه و ناخواه " ما و به تعبیر دیگر ، طیفی از گرمای عقل کاربردی بشری محسوبند . تمرکز فکری ما در جهت جلب منافع و دفع مضرات حیاتی ، بکشف و اختراع تجربیات و ابتکارات متفاوتی میانجامد که اصطلاحاً آنها را اخلاقیات مینامیم . این تجرب منشأ خارجی ناشناخته ندارند و بر حسب قوانین صرف علمی و مادی ، از کیفیت وظایف اعضای جسمانی « فیزیولوژی » ظاهر میشوند . نظریه پردازان این مکاتب ، حفاظت و دفاع از محل زندگی ، تضمین امرار معاش ، و تأمین اسباب فراش را بعنوان مثبت مقدس

آنرا مسئولیت وجданی مینامیم . سریچه از این مسئولیت در حیات اجتماعی ، شخص عامل را مشمول قوانین موضوعة مجازات و مكافات جسمانی یا روحانی میسازد . ناگفته نماند که توجیهات این مسائل هنوز قبول عام نیافته است . در عصرما نیز رشته های متفاوت علوم انسانی و مکاتب فلسفه اجتماعی جستجوهای پیگیر خود را برای حل و فصل مباحث اخلاقی ادامه میدهند .

جمعی از پژوهشگران علوم رفتاری ، با استناد به نتایج تحقیقات آزمایشگاهی زیست شناسان ، وجود اراده آزاد را بکلی انکار میکنند و چنین اظهار میدارند که تأثیرات متقابل قوانین تواریشی ، الزامات زیستی و تغییرات شرایط محیط زندگی ، کنشها و واکنشهای گوناگون مارا ایجاد و ایجاب و اداره میکنند . پس با دستکاری و تنظیم مکرر ساختار سازمانهای اجتماعی ، رفتار افراد انسانی را همواره میتوان بطور دلخواه قالب ریزی کرد . از نظرگاه این گروه ، مفهوم اراده آزاد و موضوع علم اخلاق تصوراتی واهی و بسی معنا شناخته میشوند . (۱) نکته مهمی که متأسفانه در این برداشت مورد غفلت قرار میگیرد آنست که انسان برخلاف سایر جانداران ، موجودی مجبور و باطاعت غرایز طبیعت حیوانی

هیچگونه حقیقت و معنای مطلق و ارزش اخلاقی بجای نخواهد ماند. این اعتقاد بقدرتی ریشگی و پا بر جاست که حتی امانوئل کانت فیلسوف بنام دوقرن اخیر، با آنکه افعال اخلاقی را جلوه‌ای از عقل عملی می‌شمرد، لزوم ایمان بخدا و بقای روح را از جمله مکاشفات عقل خالص و اعتقاد بوجود آنها را لازمه پیشافت نوع انسان و استمرار اخلاقات او دانست. (۵) ارنست بلاج «Ernst Bloch» فیلسوف مارکسیست نیز با آنکه همه باورداشت‌های دینی را خیال‌بافی می‌پندشت، نتوانست انکار کند که احساس خدا پرستی در نهاد انسان حقیقتی سرشی است. (۶)

بر این اساس، تمام امیدها و نوایای علمی و دینی مشتاق استعلاء و تقرّب بکمال مطلوبی (ایدآل) است که وجود آنرا بخوبی احساس می‌کنند اما طبیعت و کینونت آن را بدستی نمی‌شناسند. از اینجا است که قافله سنگین بار افکار فلسفی، بنناچار از وادی تحیر می‌گذرد؛ کاروانی که زاد راهش تواضع و اقرار بعدم شناخت از سوئی و انتظار دیدار از سوی دیگر است. یکی از روانپردازان معاصر نیز موجود انسانی را بدرخت سرو سربلندی تشبيه می‌کند که در همه حال مستعد تعالی است. نیروی روحانی، مانند جوانه انتهائی، شیفتۀ تمامیت

شناختند که در فلسفه ظهورات انبیاء تجلی می‌کند و طبیعت روحانی انسان را متاثر می‌سازد. هر فعل ارادی که از این جوهر شگرف ذاتی صادر شود و دایرة نفوذ و استعلای آنرا توسعه دهد، خوب و فضیلت و هر چه خلاف آن باشد، بد و رذیلت نامیده می‌شود. در این طرز تفکر، خداوند اصل خیر و زیبائی مطلق و برترین ارزشها شناخته می‌شود و سایر هویات عالم وجود، قدر و شان نسبی خود را از فیوضات ناحدود او کسب می‌کند. اعتقاد بوجود بُعد روحانی، اگر چه شناسائی اجزای سازنده حقیقت انسان، مانند تفکر، عاطفه، بصیرت، احساس اجتماعی و امثال آن را بسیار دشوار و حتی غیر ممکن می‌سازد، اما این حقیقت را آشکار می‌کند که والاترین معیار رفتار اخلاقی و یگانه سند هستی موجودی بنام انسان و مقام انسانیت او است. اگر انسان تنها مفاهیم حتی را ملای شناسائی حقایق وجود قرار دهد و تمامیت حقیقت هستی را معادل جمع کل حقایق مادی (اتمی) پندارد، اولًا از رسالت خلقت و ثانیاً از شرافت ذاتی خود چشم پوشیده و این واقعیت را از یاد برده که هیکل جسمانی او تنها قالب مادی آگاه است که حامل و دیعه‌ای از روح بیزدانی است. اگر اندیشه وجود خدا را از مفاهیم وجود حذف کنیم،

هیچیک از افعال انسانی در اصل و ذات خود خوب یا بد نمی‌باشد. خیر و شرّی که به اعمال نسبت داده می‌شود، بواسطه اثراتی است که عوامل خارجی بر آنها می‌افزایند. اینگونه عوامل را قرارداد‌های اجتماعی بوجود می‌آورند و از طریق نهادهای مذهبی و فرهنگی تحکیم و تنفيذ مینمایند. (۳)

سخن کوتاه، بخش عمده‌ای از شعبه‌های علمی و طریقه‌های فکری انشعابی که از اوایل قرن بیستم شهرت و رونق یافته‌ند، قوای طبیعی انسان را بصورتی ایستا و "مکانیک" توجیه کردند و فلسفه اخلاق را بجهر عقاید ایدئولوژیک و دکترین مسالک مادی خود گرفتار ساختند. پاره‌ای از این افکار، رفتار اخلاقی را بخواست اراده خودکامه ابرمردان سپردنده؛ جمعی سازمان‌های دولتی و حزبی را مسئول وضع اخلاقیت‌های دانستند؛ برخی نظام اخلاقی را فرآورده روابط خشک اقتصادی و ستیز طبقاتی شمردند و بعضی بروز آن را بر تمایلات خالص طبیعی انسان و بر قاعده تئوری تکامل حیوانات (داروینیسم) تصویر نمودند و بالآخره سعادت را در کسب لذات دانستند. (۴)

در این بحبوحة فکری، پیروان ادیان توحیدی نیز مشیت آله‌ی را منشأ ارزش‌های اخلاقی و عدالت اجتماعی

ميفرمایند : «رواج دوباره تعصبات مذهبی، خصومتهای نژادی، غرور وطن پرستی، ازدیاد روز افزون علائم و شواهد خودخواهی، بدگمانی، خوف و نادرستی، شیوع قتل نفس، قانون شکنی، میگساری و جنایت، عطش سیراب نشدنی و ولع تپ آکود بروای امور بی ارزش و ثروت و لذات دنیوی، تضعیف علائق خانوادگی، ضعف سلطه والدین، انهمگ در لذائذ جسمانی، عدم احساس مسئولیت در ازدواج و در تبعیه موج فزاینده طلاق، انحطاط هنر و موسیقی، تدبی ادبیات، فساد مطبوعات، بسط نفوذ فعالیت آندرسته از پیشوایان افساد کننده که ازدواج غیر رسمی رفیق وار را حمایت میکنند، فلسفه برهنگی را تبلیغ مینمایند، حجب وحیا را افسانه میپندازند، تولید نسل را بعنوان وظیفه اولیه و مقدس ازدواج نمیپذیرند، دین را بعنوان افیون خلق بکناری مینهند و اگر عنان اختیار بددست آنان سپرده شود، نسل بشر را به بربرت و هرج و مرچ و بكمال نابودی و اضمحلال میکشانند، چنین است خصومیات بروجسته جامعه‌ای منحط و فاسد؛ جامعه‌ای که باید یا از نو تولد باید و یا محو و نابود گردد».

(۱۱)

اهل بها بدرستی آگاهند که مداوای این امراض و عوارض جز درسایه

عموم اهل عالم است. اینگونه اعمال صورت ارزش‌های مطلق دارند. (۸) بهترین ثمری که از محتوای پیام امر بهائی عاید میشود آن است که حقیقت وجود و قوائی که آنرا اداره میکنند، در ذات خود باری روحانی دارند. در مرتبه انسانی، نه تنها یکایک افراد از موهبتی روحانی میدانند. در دیدگاه بهائی، هرچند که چرخه قوانین عالم طبیعت بمدد قوای مشیت خداوندی میگردد، لکن اراده انسان در انتخاب روش سلوک و کسب فضائل نسبی یا مطلق خود آزاد و بر عواقب اعمال خویش مسئول است. در انسان شناسی بهائی، تأثیرات مداوم عوامل تواری فردی و الزامات اجتماعی در تحول

تمدن مینامیم، روندی روحانی دارد که طی آن استعداد های ذهنی و قلبی انسانها، رفتہ رفته، امکان اظهار حقایق اخلاقی و عقلانی بدست میآورند. (۹)

نظر بآن که ملکات اخلاقی جز در سایة تعالیم یزدانی حاصل نمیشوند، جمال قدم دین را «نوری مبین و حصنی حسین از بروای حفظ و آسایش اهل عالم» تعریف فرموده و بويژه هشدار داده اند که «اگر سراج دین مستور ماند، هرج و هرج راه یابد؛ تیر عدل و انصاف و آفتاب امن و اطمینان از نور بازماند».

(۱۰)

در عصر ما، چنانکه در آثار آله‌یه پیش بینی شده بود، وجهه عالم رو بلا مذهبی نهاد. سقوط تأسف انگیز اخلاق فردی و اجتماعی که بر اثر سستی ارکان دین بوجود آمد، نیازی بازهار دلایل و شواهد ندارد. حضرت ولی امرالله، مظاهر گسترده این سقوط فاحش را چنین توجیه

رشد و نهایت کمال است. بعقیده او، این گرایش را باید عمیق ترین حقیقت ذات دانست. (۷)

آئین بهائی به گروه ادیان توحیدی تعلق دارد و بنا بر این، آثار قلم اعلى را منبع راستین احکام اخلاقی میداند. در دیدگاه بهائی، هرچند که چرخه قوانین عالم طبیعت بمدد قوای مشیت خداوندی میگردد، لکن اراده انسان در انتخاب روش سلوک و کسب فضائل نسبی یا مطلق خود آزاد و بر عواقب اعمال خویش مسئول است. در انسان شناسی بهائی، تأثیرات مداوم عوامل تواری فردی و الزامات اجتماعی در تحول صورت و معنی رفتار اخلاقی، هرگز انکار نمیشود. این باور داشت، در عین حال مدعی آنست که احساس اخلاقی یا قابلیت تشخیص خوب از بد، از جمله خواص ضروری ضمیر آگاه است که از انبیاء روحانی میتراود. بجرأت میتوان ادعا کرد که در بیانات طلعت مقدس این امر بدیع بیش از هرگاه دیگر به مبانی روحانی و اخلاقی توجه شده است. حضرت عبدالبهاء، افعال اخلاقی را بدو گونه تقسیم میفرمایند : گونه‌ای که دامنه‌ای تنگ و محدود دارند و خیر آنها متوجه افراد و اشیای محدود است. چنین اعمالی همواره جنبه نسبی دارند. گونه دیگر که دایرة وسیع جهانی دارند و نفع آنها مترصد

ژاله اصفهانی

عمر جدائی دراز نیست

ای یار دور من

نژدیک تو،

ذ هو کس دیگرا!

هر بار نامه تو زند بوسه بر لبه،
از یک امید سرزده سرشار می‌شوم.
بی‌خوابی شبانه اگر وارهاندم،
هر صبح با خیال تو بیدار می‌شوم.
احساس را به واژه شیرین نیاز نیست.
یک روز تلخ زنده نمی‌ماندم، اونبود،
باور به این که عمر جدائی دراز نیست
ما بارها به بدیرقه خویش رفته‌ایم
برگشته‌ایم و قازه نفس پیش رفته‌ایم.

دیدار ما و ساحل دریای انتظار ...

Co., Indianapolis, 1956 , P. 127

6 - Karen Armstrong : " A History of God " , Ballantine Books , N.Y., 1994 , Refer to Ernst Bloch (1885-1977), P. 389

7 - J.H. Ebner : " God Present as Mystery ", Saint Mary's Press, Minnesota ,1976, Refer to Carl R. Rogers : " A Humanistic Conception of Man

8 - " Who is Writing the Future ? " ,The Baha'i International Community, Feb. 1999 , Ref. Baha'i Canada , June 1999 , P. 45 - ۹

حضرت عبد البهاء: منتخباتی از مکاتیب...، مرکز جهانی بهائی، حیفا، ج. ۲ ، شماره ۳۵ ، ص. ۲۴

10 - Shoghi Effendi : " Unfoldment of World Civilization " , translated by J. Fanaeian , P. 64

۱۱ - حضرت بهاءالله : الساح جمال اقدس ایهی ، نازله بعد از کتاب اقدس، لجنة نشر آثار امری، لانگنهاین ، ۱۳۷ بدبیع ، ص. ۷۲ ، ر.ک. "آشراقات".

۱۲ - حضرت بهاءالله: همان کتاب، ص. ۱۳۶ ، ر.ک. "کتاب عهدی".

تعالیم آسمانی و جز از طریق بیداری افکار و بازگشت با خلاق پسندیده فردی و اجتماعی راه دیگری ندارد. وصایای حضرت بهاءالله را بخارط آوریم که میفرمایند : « براستی میگوییم ، تقوی سودار اعظم است از برای نصرت امر آلهی و جنودی که لایق این سردار است اخلاق و اعمال طیّة طاهره مرضیه بوده و هست » و نیز بیان مبارک آنحضرت را خاطرنشان سازیم که در شرایط موجود، رفتار پاک اخلاقی هر امر مقبولی است که : « قلب را راحت نماید و بر بزرگی انسان بیفزاید و ناس را راضی دارد ». (۱۲)

یاد داشتها

1 - B. F. Skinner : " Beyond Freedom and Dignity " , Penguin Books, Harmondsworth, 1971, P. 189

2 - Paul Kline : " Fact and Fantasy in Freudian Theory " , London , 1972

3 - J. Bowker : " The Sense of God " , Oneworld, Oxford, 1995, Refer to E. Durkheim : " The Elementary Forms of the Religious Life : A Study in Religious Sociology " , London , 1915

4 - J. Bentham : " The Constitutional Code in Collected Works " , Edinburgh , 1844 , P. 5

5 - I. Kant : " Critique of Practical Reason " , translated by L. W. Beck , The Bobbs - Merrill

اقبال لاهوری

شنیدم کرمک شبتاب می‌گفت نه آن مورم که کس نالد زنیشم
توان بی‌مُنْتَ بیگانگان سوخت پنداشی که من پروانه کیشم
اگر شب تیره ترا از چشم آهواست خود افروزم چراغ راه خویشم

طنز

از پور ادیب

توقع

تلگرافی رمز کردم با خدا
پول میخواهم دو صد میلیون ریال»
گوش کن این است اصل تلگراف
قرب زهره کشور ایران زمین
کوچه فرهنگ ای پور ادیب
نیم میلیون فقط باشد حساب
من بتدریخت رسانم این ریال
دوش با بی سیم از برق سما
متن آن این است «رب ذوالجلال»
پاسخ فرمود بی رمز و لفاف
«عالی شمسی و نجم سومین
شهر طهران در خیابان لیب
دفتر نام تو دیدم در کتاب
خواه باشد عمر تو هر چند سال
بیش از این دیگر نداری نزد ما
بی جهت منما طلب امضا خدا»

از ب. جیم

برای دوست دندان پزشکم که بعد از معالجه دندان مرا به شام دعوت کرد.

به دندان پزشکی شتابان شدم
چو در رنج از درد دندان شدم
که دندان پزشکی است دارای نام
یکی از رفیقان والامقام
بلا فاصله کار آغاز کرد
در رحمت خوش را باز کرد
به دقّت نگه کرد و تدقیق کرد
سپس چرخ بنمود و هی چرخ کرد
زمانی که بودست بازم دهان
سخن از زمین گفت و از آسمان
بلوک دهن باز بی گفتگو
مریض دهن چو و می شد تمام
مداوای دندان چو و می شد تمام
از این دعوتش چهره من شکفت
چو یادآمدم بیت سعدی که گفت
«مخور هول ابلیس تا جان دهد
هر آن کس که دندان دهد نان دهد»

سروش یزدانی

شرایط درک حکمت و اجرای احکام کتاب مستطاب اقدس

است متحول و در حال تکامل و ناظر به آینده. درحالی که شیء طرف توجه علم و حوزه صلاحیت علم جسم انسان است، بدن انسان است، حیوان است، نبات است، سنگ است اتم است و کهکشان است.

دین روابط ضروریه (که لازمه جریان و ادامه حیات است)، منبعث از حقایق (یعنی به آن نحو که شایسته بودن است نه به آن طریق که در واقع وجود دارد) انسان روحانی، متفکر، اجتماعی، تاریخی و متحول را تأمین میکند و به همین دلیل است که مشاهده میشود بنا به ضرورت زمان در طول تاریخ ادیان مختلف هریک به تعدادی از این روابط ضروریه بیشتر توجه کرده و به برخی دیگر به اشاره ای بسنده کرده اند.

احکام دینی

بهر حال ادیان بطور کلی و امر مقدس بهائی بالاخص با صدور احکام و قوانین الهی این روابط ضروریه را برای انسانی که در حال رشد بوده و به بلوغ روحانی رسیده تأمین مینماید:

* با احکامی چون نماز و روزه رابطه انسان را با عالم غیب سر و صورت می دهد.

است که منبعث از حقایق اشیاء است». (مکاتیب ج ۳ ص ۱۸)

میدانیم که حضرت عبدالبهاء همین تعریف را در باره علم، طبیعت و حتی قضا و قدر نیز بیان داشته اند. می فرمایند: «قضا و قدر عبارت از روابط ضروریه ای است که در حقیقت کائنات به ودیعه گذاشته شده است.» (منتخبات مکاتیب حضرت عبدالبهاء ج ۱ ص ۱۹۳)

گرچه این تعریف، تعریفی جامع و کامل است ولی مانع از شمول آن به دیگر مباحث فی المثل علم یا طبیعت نمی تواند باشد، بلکه باید باین نکته توجه کرد که گرچه همه این مباحث «روابط ضروریه منبعث از حقایق اشیاء» هستند ولی شیء مورد نظر این مباحث با یکدیگر مختلف است و بنا بر این وقتی سخن از دین به میان می آید لاجرم باید به موضوع دین نیز که انسان است توجه شود. زیرا شیء مورد نظر دین با شیء مورد توجه علم فی المثل تفاوت دارد. حوزه صلاحیت دین انسان است آن هم انسانی که موجودی روحانی است، فردی اجتماعی است، حیوانی متفکر است شخصیتی تاریخی است که از گذشته خود آگاه است و آینده خویش را خودش می سازد، و بالاخره موجودی

وقتی سخن از احکام، قوانین و حدود کتاب اقدس و یا هر کتاب دینی دیگری میشود، بدؤا باید متوجه تفاوت این احکام با سایر قوانین، فی المثل قوانین علمی باشیم و به این جهت قبل از پرداختن به بحث در اطراف احکام الهی باید خود دین را مورد مطالعه قرار دهیم تا بتوانیم مسائل مربوط به آن را تجزیه و تحلیل کنیم.

در تعریف دین سخن بسیار گفته شده است که تعداد زیادی از آنها نه کامل است، نه جامع است و نه مانع. یکی آن را اعتقاد قلبی به قوانی ناشناخته و فوق طبیعت میداند و دیگری آن را عقاید، نظریات و خواسته های اشخاصی می شمارد که از قوه تفکری عالی تر از افراد عادی اجتماع برخوردارند و برای اینکه آسان تر بتوانند این نظریات را به دیگران بقبولانند آن را به جهانی برتر و شخصیتی مقتدرتر یعنی خدا نسبت میدهند.

به نظر میرسد تعریفی که حضرت عبدالبهاء از دین کرده اند میتواند بعنوان جامع ترین تعریف دین محسوب گردد. چه این تعریف تمامی خصیصه های مربوط به دین را در بر می گیرد، می فرمایند: «شريعت و نظام روابط ضروریه ای

و سومين شرط آنست که يقين داشته باشيم در پس هر حکم و دستوری حکمتی نهفته است که ممکن است درحال حاضر از نظر نفوس بشری پنهان باشد. البته با قابلیت تکامل و پیشرفته که در بشر وجود دارد امکان این هست که این حکمت زمانی از پس پرده خفا بیرون آید.

شرایط مطالعه احکام کتاب

مستطاب اقدس

۱ - کتاب مستطاب اقدس و سایر آثار نازلۀ قلم اعلیٰ جمعاً واحدی غیرقابل تفکیک را تشکیل میدهد. توجه به یک آیه از کتاب اقدس و فراموش کردن سایر آثار حضرت بهاءالله چه آنها که قبل از کتاب اقدس نازل شده و یا آنچه پس از نزول کتاب اقدس از یراعه حضرت بهاءالله عزّ نزول یافته است ممکن است ما را به بیراهه بکشاند.

فی المثل اگر در کتاب اقدس می خوانیم که اعطاء به سائل جایز نیست باید به بیان دیگر جمال مبارک در کلمات مکنونه نیز توجه کنیم که فقرا را امانت الهی در بین خلق معرفی می فرمایند.

۲ - تبیینات حضرت عبدالبهاء و حضرت ولی امرالله و توضیحات و تشریعات بیت العدل اعظم الهی جزء جدا نشدنی و متمم و مکمل کتاب مستطاب اقدس محسوب میگردد. میدانیم که جمال مبارک تشکیل بیت العدل را در هر مدینه از مدین

* تعالیم بین المللی مثل حکومت جهانی، محکمة کبری و خط و زبان بین المللی

شرایط درک و اجرای احکام

اولین شرط درک حکمت و سپس اجرای حدود و احکام بهائی آنست که البته با تحری حقیقت یعنی تحقیق و جستجوی کامل دقیقاً به مظہریت حضرت بها الله مؤمن باشیم. نکته اساسی آنست که عقاید اعم از اعتقادات مذهبی و غیر آن بهیچوجه ذاتی و طبیعی انسان نیست، اگر چنین بود این عقاید تغییر نمی پذیرفت. بارها خود شاهد بوده ایم که افرادی به دلائل مختلف از فکر، عقیده و مسلکی منصرف می شوند و به عقیده و مذهب دیگری میگرond. بنا بر این چون تمایل به عقیده و نظریه ای اکتسابی است باید از موهبت دیگری که در وجود بودیعه گذاشته شده یعنی استعداد درک حقیقت کمک گرفت و آن را بکار انداخت، شک نیست که در این صورت به وصول به ایمان نائل خواهیم شد.

دومین شرط آنست که دوستی و محبت جمال مبارک را تنها دلیل اجرای اوامر و اجتناب از نواهی بدانیم زیرا اگر جز این باشد چون توقعات و خواست های بشر بسیار متنوع و نامتناهی است جهت جامعه ای جز محبت نمی توان یافت که با ارضاء آن داوطلبانه باجرای احکام بپردازیم.

* با دستوراتی چون رعایت طهارت و پاکیزگی رابطه انسان را با شخص خودش تشریح می نماید.

* با قواعدی چون ازدواج و معاملات رابطه انسان را با سایر انسان ها تضمین می کند.

* با مقرراتی چون اطاعت از حکومت رابطه انسان را با اجتماع محکم می سازد.

* با قوانینی چون مالکیت و استفاده از حیوانات رابطه انسان را با سایر اشیاء تشریح می کند.

* با اصولی چون حکومت و قضاؤ رابطه اجتماع را با افراد آن اجتماع ترتیب می دهد.

* با تعالیمی مثل تساوی حقوق زن و مرد رابطه اجتماع را بالاجتماع دیگر انسان ها تأمین مینماید.

با توجه به مسائل گفته شده در آثار امر بهائی به قوانین و مقررات زیر بررسی خوریم:

* احکام عبادی مثل روزه و حج

* احکام شخصی مثل نظافت و منع خود آزاری

* قوانین اخلاقی چون دستگیری از فقرا و ترجم به حیوانات

* قوانین بازرگانی چون معاملات و دریافت بهره

* قوانین مدنی (امور حسبی) چون ازدواج، بنوت و ابوت (پدر فرزندی)

* قوانین جزائی مثل مجازات سارق و قاتل

* قوانین اداری مثل تشکیلات و تأسیس بیوت عدل

بنا به مقتضیاتی اجرای این حکم متوقف می‌گردد. توجه به این نکته که دو عامل مهم حقوقی یعنی زمان و مکان اجرای بسیاری از حدود عمداً در کتاب مستطاب اقدس مسکوت گذاشته شده و عملاً اعلام این دو اصل به عهده بیت العدل اعظم واگذار گردیده است یکی از شرایط بسیار مهم فهم و درک حکمت نزول احکام کتاب اقدس و سایر آثار منزله میباشد.

حکم پرداخت حقوق الله در کتاب مستطاب اقدس وجود دارد، مدتی پس از نزول این حکم احتیای شرق و یاران مهد امرالله مأمور به اجرای این حکم گردیدند. متجاوز از ۵۰ سال بعد احتیای الهی در سایر نقاط جهان از طرف مرجع امر، بیت العدل اعظم، نیز مشمول این حکم محکم شدند. مثال دیگری که همه ما احتیای مهد امرالله با آن دقیقاً مواجه شدیم حکم دیگری است که در کتاب مستطاب اقدس امر به اجرای آن شده است و آن تشکیل بیت العدل در هر مدینه است. این حکم در ایام حیات حضرت عبدالبهاء در چند نقطه محدود اجرا گردید، در زمان هیکل مبارک حضرت ولی امرالله به وضع مرتب و منظم در بسیاری از نقاط جهان انجام گرفت ولی در همین حال در زمان بسیار نزدیک به ما در نقطه‌ای از دنیا بنا به مقتضیات مختلف همین معافی روحانی تشکیل شده و قوام یافته به امر مرجع مصون از خطا منحل

شرایط موجود زمانی که قانون باید بموقع اجرا درآید، تصمیم مقتضی گرفته شود.» (ترجمه)

به این ترتیب در حقیقت بیان مبارک همان تأکید در اصل عدالت یعنی تناسب و مشابهت مجازات با جرم است که در ادیان سلف به عنوان دندان به دندان و چشم به چشم و سن بالسن و الجروح قصاص معروف گشته است.

البته در موقع خود بیت العدل اعظم الهی جزئیات اجرائی این اصل مهم حقوقی را تعیین و قوانین لازم را تشرع خواهد فرمود.

۴ - چهارمین نکته‌ای که برای درک حکمت نزول احکام کتاب مستطاب اقدس باید به آن توجه نمود آنست که وسعت و شرایط گوناگون مناطق و نواحی و طول مدت و نفوس مختلفی که این احکام جهت آن نواحی و برای وقت و زمان دراز و افراد متنوع و در شرایط گوناگون نازل شده از آنچه در ازمنه گذشته و در ادیان سلف برای ناحیه یا قوم مخصوصی تشرع گردیده است متفاوت و ممتاز است.

امر جمال مبارک دیانتی جهانی است و احکام آن برای مدت حداقل یکهزار سال در چهار گوشة جهان باید بموقع اجرا گذاشته شود.

در یک گوشة جهان اجرای حدی ضروری است درحالی که در گوشة دیگر امکان اجرا وجود نخواهد داشت. در یک زمان امر باجرای حکمی میشود که در زمانی دیگر عالم در کتاب اقدس امر فرموده اند و همچنین از بیت العدل اعظم الهی که کلیة امور سیاسی راجع به او است نام برده اند ولی نامی از بیت العدل خصوصی (محفل روحانی ملی) در آثار جمال مبارک نیامده است. این تبیین مبین منصوص، حضرت مولی‌الوری بود که به بیوت عدل خصوصی در الواح مبارکه و صایا موجودیت بخشید و مبین ثانی، حضرت ولی‌امرالله اساس و پایه این بیوت عدل خصوصی را با نام محفل روحانی ملی بنا نهاد و بیت العدل اعظم الهی در اساسنامه خود وظائف این معافی را دقیقاً تعیین نمود.

۳ - بسیاری از احکام نازله در کتاب مستطاب اقدس به صورت یک اصل حقوقی نازل گردیده است، جزئیات و نحوه اجراء و طریقه داوری و سایر امور مربوطه را باید در جای دیگری جستجو کرد.

دارالانشاء معهد اعلی در جواب یکی از احتیا که از موضوع مجازات اعدام مندرج در کتاب مستطاب اقدس در مورد قتل عمد و حرث بیت سوال شده بود در نامه مورخ ۱۷ جولای ۱۹۹۱ مرقوم داشته است: «بیت العدل اعظم متذکر گردیده اند که صرفًا اصول اساسی مجازات قتل عمد و حرث در کتاب اقدس بیان گردیده است ... چنین مسائلی به نسبت درجه شدت و ضعف و وسعت موقعیت به عهده بیت العدل اعظم گذارده شده که با در نظر گرفتن

مجلة پیام بهائی

دارالانشاء معهد اعلیٰ در مرقومه مورخ ۲۳ اپریل ۱۹۹۸ می‌نویسد: «... بحمدالله پیام بهائی در این ایام که احبابی مهد امرالله در سراسر عالم پراکنده اند سهمی عظیم را در حفظ پیوند روحانی و فرهنگی آنان با کشور مقدس ایران ایفا می‌کند و در ترویج معارف امری و تشویق در آموختن زبان فارسی و ارتباط معنوی آن عزیزان با یکدیگر در ممالک مختلف جهان، منویات معهد اعلیٰ را در ایجاد چنین مجله‌ای بخوبی برآورده است. ... یاران عزیز ایرانی را در هر مملکت تحریص و ترغیب نمایند که این مجله را برای خود و خانواده خویش تهیه کرده از فوائد معنویه اش برخوردار شوند.»

عدلیب موفقیت تهیه کنندگان و نویسندهای این مجله پر ارزش را در ترویج معارف بهائی و حفظ مواریث فرهنگی زبان فارسی و ارتباط معنوی احبابی زبان فارسی زیان که در کشورهای جهان پراکنده اند از درگاه ملیک مختار سائل است.

نشانی ارسال حق‌اشتراک پیام بهائی
Payám-i-Bahá'í
B. P. 9, 06240 Beausoleil
France

اجباری نیست و باصطلاح فقه اسلامی جزء مستحبات محسوب است. از جمله این احکام میتوان به امر ازدواج اشاره کرد.

۷ - اجرای برخی از احکام برای نفوس بخصوص و یا در موقعیت مخصوص بخشوده شده است نه اینکه سلب حقی از آنان بعمل آمده باشد. اقامه نماز و گرفتن روزه برای نفوی که به حد هرم (۷۰ سالگی) رسیده باشند یا اقدام به حج (بیت شیراز و بیت بغداد) در مورد اماء الرحمن از جمله این احکام است.

۸ - و بالاخره اجرای بعض حدود منوط به شرایط خاصی است که اگر آن شرایط حاصل نشود اجرای حد اجرای نخواهد بود، مثل تجدید اثاث البیت هر نوزده سال که حضرت اعلیٰ آن را تشریع و جمال مبارک تأیید فرمودند ولی اجرای آن را بشرط وجود امکان مالی مشروط کردند.

۹ - نکته دیگری که باید مورد

توجه قرار گیرد آنست که بفرموده

حضرت ولی امرالله الواح نازله پس

از کتاب مستطاب اقدس، مانند

بشارات، طرازات، تجلیات، اشرافات

و کلمات فردوسیه متمم و مکمل

کتاب اقدس محسوب میشوند. *

* این الواح مبارکه در «مجموعه‌ای از الواح جمال اقدس ابهی» که بعد از کتاب اقدس نازل شده توسط لجنۀ نشر آثار امری بلسان فارسی و عربی، در لانگنهاین آلمان در سال ۱۳۷ بدیع انتشار یافته است.

شده اعلام گردید.

به هر حال محل اجرا و زمان اجرای احکام نازله در کتاب مستطاب اقدس برای یک یک نقاط عالم و در مدت حداقل یکهزار سال توسط بیت‌العدل اعظم تعیین و در حقیقت چون از مسائل غیر منصوصه است تشریع میشود.

۵ - توجه به سوابق تاریخی بعض احکام برای روش شدن حکمت نزول آن لازم و ضروری است. فی‌المثل وقتی جمال ابهی امر به اجتناب از دخول به حمام‌های عجم میفرمایند، برای نفوی که آن حمام‌ها را ندیده و وصف آن‌ها را نشنیده باشند سؤال برانگیز است. ولی شاید ندانیم همین امر موجب برپائی حمام‌های دوش بسیاری در دهات دور افتاده ایران شد درحالی که هنوز در بعض شهرها در همان خزینه‌هایی که به فرموده مبارک آبش معجونی از چرک و مسبب امراض متعدد است مؤمنین به خیال خود به تنظیف و تطهیر مشغول بودند و یا زمانی که اقرار به معاصی نزد افراد را منع می‌فرمایند، اگر کسی از سابقه این امر در دیانت حضرت مسیح خبر نداشته باشد و از دکان معاملات ملکی اراضی و قصور بهشت که باز شده بود و کسب رواجی که پیدا کرده بود چیزی نداند البته از حکمت این امر و در حقیقت نهی چیزی درک نخواهد کرد.

۶ - اجرای بعض احکام کتاب اقدس گرچه بسیار محبوب است ولی

از قراچه داغی

شمع شبستان نعیم

دامنش را پرکند از ذَر و مرجان نعیم
گوئیا روح القدس گردیده مهمان نعیم
کی تزلزل می پذیرد کاخ عرفان نعیم
لا جرم باقی بود همواره بنیان نعیم
دسته دسته گل بدست آرد زرضوان نعیم
صدهزاران زان بین در ارض ایمان نعیم
میدهد پندی چنین پیوند و پیمان نعیم
این تحول را بین تا روز پایان نعیم
میسراید همچنان مرغ غزل خوان نعیم
امر تابقی بود باقی است دوران نعیم
گو هنر همچون کهر آمد به فرمان نعیم
شکر و تسلیم و رضا شدروح و ریحان نعیم
می دهد تا روشنی شمع شبستان نعیم
وه چه آسان آنهمه رنج فراوان نعیم
می شود بی پرده پیدا یار پنهان نعیم

دل اگر روی آورد یکدم به دیوان نعیم
دفتر شعر نعیم از وحی حق دارد نشان
گر فرو ریزد زمین و آسمان معرفت
کفته هایش متکی بر نکته های انبیاست
بس عروس معنوی بر تن لباسی از عروض
ای که بیت معرفت خواهی تو در شهر ادب
نیست قادر زانکه شمشیری قلم را بشکند
از خدا پر می شود هر کس که خالی شدز خود
خونمن صدها غزل دیدم همه بر باد رفت
دوره ای دارد هر آنکس کان به آخر میرسد
نظم را داند گهر ور شعر را خواند هنر
در نشیب و در فراز هفت شهر عشق دوست
آفتاب کوچه ها در نفس خود شرمنده اند
این همه گنج فراوان بهر ما بنهاده است
دیده دل گر ببیند مساوای پرده را

از دلیل و هم سیل دیگران مستغنى است

هر که تبلیغش بود همراه دیوان نعیم

نشسته جلو از راست به چپ: ۱- آقا محمدعلی افان ملک ۲- ؟ ۳- میرزا ابوطالب بادکوبای ۴- ؟ ۵- میرزا محمود فروغی (بعد از حضرت عبدالبهاء) ۶- حاجی میرزا جبار علی اصفهانی

حضرت ولی امر الله و جمعی از زائرین و مجاورین در حضور حضرت عبدالبهاء - حفنا - جلوی ساختمان مقام اعلی

(حضرت ولی امر الله جوانی مستند که پشت سر حاجی میرزا جبار علی استاده‌اند).

هوشنگ گهریز

فرشته کرمل

جناب حاجی میرزا حیدر علی اصفهانی

"جمعی ذرات شهادت بر شهادت تو میدهنند.

حضرت بهاءالله

"جناب حاجی میرزا حیدر علی از نفوی هستند

که جمیع هستی خود را فدای امرالله نمودند.

حضرت عبدالبهاء

شروع به تبلیغ مینمود. چندان در امر مبارک ثابت و راسخ و در وفای به عهد و میثاق الهی وفادار بود که حضرت عبدالبهاء او را فرشته نامیدند.

جناب حاجی میرزا حیدر علی سالیان دراز با حب جمال دوست بر مرکب تسلیم و رضا سوار و در وادی انفاق و انقطاع دوان بود. روزی یکی از زائرین غربی که در محضر حضرت عبدالبهاء به کسب فیض حضور نائل بود از مولای خود سوال مینماید که فرشته کیست و بهشت کجاست؟

در این وقت طلعت میثاق اشاره به حاجی میرزا حیدر علی فرموده میفرمایند: "اگر میخواهی بدانی که فرشته کیست به حاجی نگاه کن" سپس با نگاه جانانه و خنده مستانه‌ای میفرمایند: "حاجی میرزا حیدر علی یک فرشته است".

تأییدات الهیه و مشیت ریاتیه به شاهراه حقیقت دلالت و به ایمان و ایقان فائز شده در ظل سدره امر الهی مستظل گردید. از آن پس این سراج موهبت الله شب و روز آرام نگرفت پیوسته در منهج تبلیغ کوشاند تا آنکه موقعه به هدایت جمی غافر گشت.

مدت ۳۰ سال در کلیه بلاد و قراء و قصبات ایران به سیر و سفر پرداخت و در تبلیغ امرالله کوشاند تا اینکه سرگشته و سودائی امر مبین و مشهور به بهائی گشت. دیری نگذشت که ایمانش به آئین جدید طرفه دهر و شهره شهر شد. بارها مورد هجوم اعداء و گرفتار چنگال اولیبغضاً شد و زجر و شکنجه دید معذلک باکمال شجاعت تحمل کرد و هر بار که از دامگه حادثه رهائی می‌یافت

احبائی که در اواخر ایام دوره مرکز میثاق به زیارت اعتاب مقدسه به ارض اقدس مشرف میگشتد پیرمردی روشن ضمیر و روحانی را ملاقات مینمودند که از فحول رجال و ابطال زمان بود. این فارس مضمون حقیقت و اقطع، نام مبارکش حاجی میرزا حیدر علی اصفهانی ملقب به فرشته کرمل بود.

او از جمله عظامی رجال در عصر رسولی و شهسوار میدان استقامت و خلوص در امر مبارک است این سالک سبیل حب و رضا در سنین جوانی در بساط حکما و عرفا داخل شد و در آن اقالیم علم و عرفان سیر و سیاحت نمود ولی تشنۀ چشمۀ حقیقت بود و طالب مائدۀ آسمانی. در آن بساط آنچه کوشید سیراب نشد و لب تشنۀ، حیران و سرگردان بماند تا اینکه بصرف

وجودش به لرزه درآمد. در آن زمان ملاقات و گفتگوی با یکنفر بابی در پنهانی و در خفی انجام میگرفت لذا آن تشنۀ صحرای معرفت الله شبهای مستوراً از چشم اهل خانه به منزل آن شخص وارد میشد و در دهليز منزل او خود را پنهان مینمود تا جمیع اهل بیت به خواب روند آنوقت در دهليز یا باعچه و یا در مطبخ و محلّ مسقّفی به مذکره مشغول میشد و اگر برای تلاوت آیات و الواح به روشنائی احتیاج پیدا میکردند از نور چرافی که در تنور پنهان نموده بودند استفاده مینمودند و اگر احياناً با چند نفر متحرّی حقیقت قرار اجتماع میگذاشتند سه چهار ساعت از شب گذشته در محلّ مجتمع میشدند و قبل از طلوع صبح مراجعت مینمودند و چون حاجی در محل بالاخانه ای زندگی میکرد شبهای پنجره اطاق که مشرف به باعچه بود با رسماً پائین میآمد و صبح قبل از روشن شدن هوا با همان رسماً به اطاق برگشته میخوابید تا اهل منزل ندانند که برای تحرّی حقیقت و معاشرت با افراد بابی از خانه بیرون رفته است.

کم کم در اثر مطالعة آیات و الواح و معاشرت با بعضی از افراد مؤمن و موقن مطمئن القلب شد که ظهور حضرت اعلیٰ همان ظهور قائم است که منتظرش بوده لذا مراتب

دیگری با ملت، خوب بود که اقلأً با یکی موافقت مینمود تا طرفدارانی را جمع میکرد. شخصی در مجلس درنهایت ادب اظهار داشت که اگر این اشتباه است ائمه اطهار و انبیاء مرسلين جملگی همین اشتباه را مرتكب شده‌اند و یک یک را برشمرد حاجی بسیار خجل و شرم‌سار گشت که چرا چنین بیان واضح البطلان را اظهار نموده و دانست که آن شخص بابی است لذا با او بنای مراوده و معاشرت گذاشت و در خفا به کسب اطلاعات مشغول شد.

مقارن این احوال در میدان شاه اصفهان مشاهده نمود که جمعیت بسیاری با شور و نشور غوغای و ضوضاء ۵ نفر سید و تاجر و ملا را که در ظاهر افرادی با شخصیت هستند گرفته گوشهاشان را با میخ به دیوار کوییده یکدسته فراش به نوبت آنها را چوب زده مکلف به سب و لعن به مقدساتشان مینمایند. از مشاهده حال این نفوس و صبر و استقامت و شکر و ثنايشان آتش طلب و مجاهدت در او افروخته شد قضیه را با آن شخص در میان گذاشت و طلب راهنمایی و هدایت نمود چون آن شخص بابی مجلأً کشف مطلب فرمود و آشکارا به ظهور قائم موعود بشارت داد خوف و هراس سرپای آن مجاهد فی سبیل الله را گرفت و اركان

این عارف ربانی از اجلة احباب و سرحلة اصحاب بود والدش مرحوم میرزا حسین اصفهانی تاجری ادیب و شاعری لبیب بود که به سمت منشی والی کرمان منصوب گردید در اوان کودکی همراه پدر به کرمان رفت و مدت چهار سال در آن شهر زیست نمود سپس به مولدش شهر اصفهان بازگشت. در سنین مراهق بود که به بعضی از نوشتاجات و کتب حضرتین شیخ جلیل و سید عظیم مبشرین ظهور حضرت اعلیٰ دست یافت. و بنا به آیه مبارکه الّذین جاهدوا فینا لنھدینھم سبلنا مدت سه سال به شیراز و طهران و مشهد مسافت نمود با هرنفسی معاشر گشت و در هر مجلسی وارد شد و به حضور هر مدعی ارشادی رسید و به صداقت خدمت نمود تا شاید به صراط مستقیم رهنمون گردد اما افسوس که جمیع ابواب را مسدود یافت و کل را مدعی بلاینه شناخت لذا به زادگاهش مراجعت نمود و در پی گمشده خود ساعی و جاهد گشت.

از قضا شبی در مجلس میهمانی صحبت رؤسای روحانیتیه و دینیه به میان آمد و ذکر ظهور حضرت قائم به اسم باب شد. حاجی میرزا حیدر علی اظهار داشت که این شخص دو اشتباه بزرگ نموده بهمین سبب افکار و مقاصدش محو و زائل و معدوم گردید یکی مخالفتش با دولت بدون داشتن مرید و همراه و

در هر واقعه‌ای بود. حاجی میرزا حیدرعلی تعریف میکند که در ایام تشریفش در ارض ادرنه روزی جمال قدم از حال و ایمان و اقبال احباب از او سوال فرمودند ایشان از احوال احباب از هر نفسی هرچه میدانست به عرض میرساند از جمله احوال حاجی محمدباقر قزوینی که از تجار مشهور و معروف و در ایمان و ایقان و اشتعال و انجذاب بر کل تقدم داشت و به خدمت و نصرت و جانفشنای مشغول بود معروض میدارد. حضرت بها الله لوح بدیع منیعی به افتخار حاجی مذکور عنایت میفرمایند باین مضمون که این شخص در دارالسلام مشرف شد و به عرضه‌ای مستلت ثروت و غنا نمود که نصرت امرالله و خدمت احباء الله نماید در لوح مبارک و عده میفرمایند که مستلت تو قبول شد و ابواب عزت و غنا از هر طرف باز میشود و لکن بپرهیز و بترس که غنا و ثروت سبب غفلت و احتیاجات نشود و به حاجی میرزا حیدرعلی میفرمایند تو مشترنی و خواهی دید که خوف این شخص را به شائی غلبه مینماید که از خدا و امرالله میگذرد و به ضرر و زیان مبتلا میشود و آن وقت عرضه‌ای مینویسد و توبه و انباهه مینماید خداوند ضررش را تبدیل به نفع مینمایدو مجدها در تجارت فوق العاده ترقی میکند و به شائیکه اول تاجر اسلامبیول و تبریز

شادمان به سیر و سفر پرداخت و همه جا از ظهور جدید به مردم مژده و بشارت داد تا بالاخره آتش شوق زیارت محبوب احبايش در دل شعله ور شد با تنی چند از احباب پیاده راهی ارض سر (ادرنه) گردید و بزیارت جمال اقدس ابهی و حضور مثول شرف و فائز شد و در بارگاه قدس محبوب جان، پروانه صفت طائر گشت.

در مورد این شرفیابی که مدت ۷ماه بطول انجامید حاجی میرزا حیدرعلی در کتاب بهجت الصدور چنین مینویسد: «به یقین بدانید هر کس از دوست و دشمن بگوید من توانستم در چهره مبارک نظر کنم کاذب است زیرا من به کرات و مرات تجربه کردم و امتحان نمودم و جد کردم که رخساره و شمایل مبارک را زیارت کنم توانستم بعضی اوقات انسان چون به حضور شرف میشود به شائی واله و حیران و مجنوب میگردد که به حقیقت منبع و مدهوش و بكلی بیخود و عالم را فراموش مینماید و چون بخواهد نظر به چهره مبارک اندزاد و خیره به شمایل مبارک نظاره کند از چشم آب جاری میشود و ممکن نیست نفسی بتواند صورت مبارک را تشخیص دهد». باری در ایام تشرف او در ارض سر داستان مباهمه با ازل پیش آمد و او شاهد قدرت و عظمت هیکل اطهر

ایمان خود را به پدر نوشت و به او یادآور گردید که برتو که پدری، لازم بود که ندای مظہر ظهور را که به این نحو بلند شده رسیدگی میکردي و مرا دلالت و راهمنائی مینمودی ولی افسوس که حتی ریاست و عزت و شوکت و ثروت والدش را از ایمان این ظهور اعظم و مقصد و مقصود عزیز و جمیل و این فیض عظیم جزیل بازداشت و برایش حجاب اکبر گشت.

چون نور ایمان در قلبش شعله ور گشت تاب مقاومت نیاورد و بی محابا هر صاحب سمعی را که مییافت از امرجادید و ظهور جدید بشارتش میداد اکثر ایام در خدمت جناب زین المقربین و بعضی از محبین خارج شهر و در محلات بعيده به تلاوت آیات و مناجات امری می گذرانید کم کم در اصفهان مشهور گشت و فتنه و فساد برعلیه او برای افتاد ناچار ابتدا مدت چهارماه در مدرسه آلماسیه اصفهان پنهانی گوشة عزلت گرفت و چون دانست که انزوا و اختفا عمر تلف کردن است و باید در تحصیل رضای الهی که همانا آگاهی دادن خلق و دلالت کردن مردم است قیام نماید از اصفهان خارج و مدت ۶ سال در شهرهای گلپایگان، بروجرد، خرم آباد، اراک، همدان، کرمانشاه، طهران، قزوین، زنجان، یزد و بلاد مختلفه فارس پیاده و سواره در نهایت سختی و تعب ولی با وجودانی مسرور و

بود که در و دیوار اطاق گوش داشتند و اطاعت کردند و آنچه از اول تجارت پیدا کرده بودم همه از دست رفت و این خانه که در آن زندگی میکنم از عیال است و این لباس که پوشیده ام از خیاطی اطفال است.

او در اوایل تحقیق و تحری حقیقت در اصفهان چون الواح و آثار مبارکه را تلاوت مینمود یقین میکرد که این ظهور بر حق است و چون تنها میشد شباهت شیطانیه و موهومات مسموعة قبلیه بر او غالب میگشت و او را در سرگردانی و دو دلی فرو میبرد چه شبها که تا صبح نخوابید و گریست و چه روزها که بدراگاه قاضی الحاجات زاری نمود و به راز و نیاز مشغول گشت تا حقیقت امر بر او روشن و آشکار گردد تا اینکه شبی در عالم رؤیا مشاهده نمود که جارچی در بازار قنادی اصفهان ندا میکند که ایهالناس حضرت خاتم النبیین در فلان خانه تشریف دارند و اجازه فرموده اند که هرکس میخواهد مشرف شود حاجی بیدرنگ وارد آن منزل گشته به محض مشاهده مظهر ذی العجل بی اختیار روی پای مبارک میافتد در این حال آن مهبط وحی الهی با دستهای مكرمت و عنایت او را بلند فرموده لسان عظمت به این بیان ناطق: «کسی میتواند بگوید که لله وفى الله و خالصا

آن تنزل نموده که علاوه بر تمام شدن دارائی و ثروتش کلی به مردم مقروض شده و بدهکار است لذا عرضه ای تقديم میکند و توبه و انانبه مینماید در این وقت از سماء مشیت الهی لوح مبارکی نازل میگردد که به او وعده ربع عظیم و نفع جسمی میفرمایند.

زمانی که حاجی میرزا حیدرعلی در مصر بود خبر میرسد که پنهان فوق العاده ترقی نموده ثروت حاجی ده برابر شده و اعتبارش صد مقابل افزون گردیده اما در حبس سودان میشنود که حاجی مذکور مجدداً غافل و مغورو شده بهمان نهج قدیم متفرگ است که آنچه دارم و بدبست آورده ام از حسن کفایت و لیاقت خودم است و خداوند احسانی و عنایتی نفرموده است هرچه احباء، سعی مینمایند که او را متنبه و متوجه اشتباه و غرورش نمایند او موعظه و نصیحت یاران را نشینیده گرفته همین «انما اوتیته علی علم عندي» رامیگوید بعد خبردار میشود که لوح منیعی در باره او نازل میفرمایند و صراحتاً به او فرموده اند که آنچه خدا بتو داده از زخرف و زینت حیات از تو گرفت «لترجع اليه و تكون من الراسخين الشاكرين» حاجی میرزا حیدرعلی مینویسد: «بعد از هیجده سال در تبریز به خدمت او رسیدم و بمنزلش وارد شدم فرمود که بعد از نزول آن لوح مبارک مثل این

میشود این مرتبه بیشتر مغورو و غافل و محجوب میشود و چون «قارون» انما اوتیته علی علم «عندي میگوید (یعنی خدا به من احسانی نکرده این ثروتی که دارم از علم و کفایت خودم میباشد). در این مرتبه اموالش از دست میرود و از کسب و تجارت محروم گشته عاجز و تائب

راجع میشود و به فقر و قناعت راضی شده ایام عمر را در خدمت امرالله صرف مینماید و عاقبتش خیر و موقع به توفیقات عظیم میگردد.

حضرت بهاءالله به حاجی میرزا حیدرعلی میفرمایند: «آنچه فرمودیم در نظر داشته باش که کل واقع خواهد شد و خواهی دید» هنوز حاجی میرزا حیدرعلی مشرف بود که خبر رسید حاجی محمد باقر قزوینی مخاطب لوح مبارک از تبریز به اسلامبول حرکت کرده و بعد از ورود خدمت سفیر کبیر ایران مرحوم مشیرالدوله رفته و از امر تبریز نموده است.

جمالقدم میفرمایند: «ملاحظه کن این اویین ظهور امتحان و افتتان اوست» و امر میفرمایند احباب در اسلامبول او را ملاقات ننموده و با او مراوده نکنند. حاجی میرزا حیدرعلی بحسب امر مبارک مأمور سفر و اقامت به اسلامبول میگردد در آن شهر بود که شنید حاجی مذکور پنهان زیادی خریده است که پس از اندک مدتی بطوری قیمت

ابتدا در شهر ببری و سپس در خرطوم پایتخت کشور سودان بمدت ۹ سال در حبس بود در همان آیام جمال اقدس ابھی از ادرنه به عکا سرگون گردیده در قشله عسکریه محل گزینند در چنین حالی بصرف فضل و عنایت جناب حاجی جاسم بغدادی را مأمور میفرمایند که پیاده و در حال درویشی به سودان رفته عنایات مبارک را به حاجی میرزا حیدرعلی ابلاغ نماید ایشان در حبس خرطوم بمدت که فرستاده حضرت بهاءالله حاجی جاسم بدیدنش موقع گردید و مدت چهل شبانه روز پیک حضرت منان در آن شهر سکنی نموده یار و ندیم شد و بواسطه توقیعاتی که در اسلامبول و حبس سودان دریافت نمود مطمئن شد که بشارت مشترک شدن را فرموده بودند لذا مسرور و شادمان بود و در حال تسلیم و رضا تا اینکه در سال ۱۸۷۷ وسائل خلاصی و آزادیش فراهم شده از راه مکّه عازم کعبه مقصود شد و به ارض اقدس وارد گشت و به مثول و شرف حضور مشرق آیات و مطلع بینات مشرف و فائز گردید.

مدت سه ماه گاهی در باغ رضوان و زمانی در قصر مزرعه بحضور معبد عالمیان مشرف میگردید و از خوان نعمت آن سلطان ملیک اسماء مرزوق و از عنایت و مرحمت حضرت عبدالبهاء فرع منشعب از اصل قدیم برخوردار

اهل عالم شمشیر کشیده باشند که او را بکشند که چرا وارد شده است ». همان بیان چهارده سال قبل و همان جمال بیمثال در همان عمارت برایش جلوه نمود و از شدت شعف منتصع گشت.

پس از چندی طبق دستور جمال‌المبارک عازم استانبول گردید و مأمور واسطة مکاتبات یاران به حضور مبارک گشت. مدت ۱۴ ماه در آن دیار با احباب معاشر و مؤنس بود و هر که به عزم زیارت وارد میشد چند روزی برای تهیه تدارک و اذن اقامت او اقدام میفرمود تا اینکه از ساحت کبریانی سرزمین مصر گردید لذا با کشتنی عازم مصر شده در آن سرزمین شروع به تبلیغ نمود و هر صاحب گوشی مییافت از امر مبارک و ظهور جدید بشارتش میداد هنوز یک ماه نگذشته بود که توسط قنسول ایران حاجی میرزا حسن خان در مصادرستگیر و در قنسولخانه به مدت ۴۵ روز محبوس و بانواع شکنجه و تهمت معذب و گرفتار شد سپس او را به کند و زنجیر کشیده پیاده و سواره در حالی که دستها در زنجیر و پاهای در کند بود بطرف سودان حرکت دادند در طول راه نهایت مشقت و زحمت را متحمل گردید تا در حبس کشور سودان محبوس شد آن جبل وفا و لاء

لوچه الله رفت و وارد شدم و زیارت نمودم که همه عالم شمشیر کشیده باشند و بخواهند او را بکشند که چرا داخل شده ای و اگر این قسم نباشد به حقیقت نمیتواند بگوید مقصودی جز خدا نداشت». از شدت و عظمت این بیان حضرت رسول اکرم از خواب بیدار شده قلبش مطمئن و روحش شاد و روانش از این بیان شمس حقیقت مسرور و مشعوف میگردد و شباهات و موہوماتش بکلی زائل میشود.

در شرفیابی ارض ادرنه که مدت ۷ ماه بطول انجامید روزی یکی دو مرتبه بحضور مبارک مشرف میگردید و به عنایت حق از منبع لایزالی آن مشرق وحی الهی مورد توجه و محبت قرار میگرفت تا اینکه شبی در قهوه خانه با تنی چند از احبا نشسته بود و در دل آرزوی تشرف به ساحت اقدس مینمود زیرا در آن روز سعادت تشرف نصیبیش نشده بود با قلبی پاک متوجه و متضرع بود که ادراک حضور نماید بعثتاً درب قهوه خانه باز شد و حضرت غصن الله الاعظم فرمودند که اذن حضور داده شده با کمال اشتیاق به حضور مبارک رسیده سجده کنان روی پای مبارک میافتد حضرت بهاءالله او را بلند فرموده سلسیل بیان رحمن به این کلمات ناطق: «کسی میتواند بگوید الله وفى الله و خالصاً لوجه الله وارد شدم که همه

قم، یزد، کرمان سپس کاشان، اصفهان، و خراسان شد. در هرجا توقف نموده با احباب معاشر و مؤانس گشت و خلق بیشماری را به شریعت الله هدایت نمود. در خراسان با تنی چند از احباء مصمم بر فتن عشق آباد گردید و چون جمال‌بارک امر فرموده بودند که عده‌ای به عشق آباد سفر نمایند لذا عربیشه‌ای تقدیم نمود و از ساحت کبریائی جواب عنایت شد که رفتن به عشق آباد خارج از حکمت است لذا مدتی را در خدمت احباب به نشر نفحات الله گذراند تا اینکه تدارک سفر ثانی به ارض اقدس فراهم گردید و مأمور شد که اول به طهران رفته ازدواج نماید سپس مأذون به عتبه بوسی مطاف ملاً‌اعلی گردد. بلافاصله بطرhan رفته و دو ماه اقامت نموده و ازدواج کرده سپس از راه رشت وارد استانبول شد سپس به عکا سفر نمود و به شرف لقا مفتخر و متباهی گردید.

در شرفیابی دوم لوح مبارک «حق جل جلاله از برای ظهور جواهر معانی از معدن انسانی آمده ...» (این لوح مفصل است و در کتاب اشراقات صفحه ۱۳۳ و سایر کتب امری مندرج است) به افتخارش نازل شد در آن شرفیابی جمال منان بالحن مبارک در حضورش آن لوح را تلاوت فرمودند چه حالی برایش حاصل شد و بچه عوالم ملکوتی سیر

صحف قیمه و آیات بینات گردید و در پنهانی به تبلیغ امرالله که به آن مأمور بود مشغول گشت پس از مدتی از طهران به شهرهای مختلف ایران سفر نمود و در کلیه نقاط ایران چندی رحل اقامت افکند و به تبلیغ نفوس مشغول گشت. در سبزوار بود که لوح منیعی در جواب عربیشه‌اش از ساحت اقدس رسید در آن لوح مبارک به طور مزاح میفرمایند چون در تبلیغ امر حکمت را مراعات نکردی باید حد بخوری تا بیدل السیئات بالحسنات گردد حاجی دانست که امری و حادثه‌ای در پیش است که حتمی الوقوع است اما چون بیدل السیئات بالحسنات بشارت فرموده‌اند شاکر و راضی منتظر نشست.

چندی نگذشت که با هجوم خلق ناسعور مواجه گشت با چوب و چماق مهاجم شده لباس از تنش دریدند و سنگسارش نموده به سب و لعن پرداختند تا اینکه بدنش مجروح و پا و کمر خونین و بدن آلوده از شهر بیرونش نمودند با حالی نزار راه بیان را پیش گرفت و به آبادی دیگری پناه برد.

تلگراف سلطانی رسید که در هر کجا او را دیدند به حکومت خبر دهند تا به زنجیرش کشد لذا مخفیانه پس از عبور از شهرهای مختلف و سکونت در خفا بطرhan آمد و از آنجا راهی همدان و اراک،

میگشت. در یکی از شرفیابی‌ها بحضور حضرت مولی‌الوری از راه عطوفت و بنده نوازی از احوالش سوال میفرمایند به عرض میرساند چند سال است که چشم ضعیف شده به شانیکه از خواندن و نوشتن محروم هستم همچنین از سنگینی گوش بیان داشت. حضرت عبدالبهاء ضمن تفسیر آیه کتاب مستطاب اقدس به او دستور میدهدند که موى سرش را نتراشد زیرا برای امراض چشم و گوش موى سر خوبست و در ثانی هر روز ولو چند کلمه هم که شده بنویسد و خورده خورده هر قدر چشم بهتر میشود بیشتر بنویسد بدینوسیله ضعف چشم و ثقل گوش بر طرف میگردد و صاحب چشم و گوش میشود باری پس از سه ماه توقف در جوار مرحمت سلطان جلال مرحص شده امر به مراجعت به ایران میفرمایند.

چون از آن فرخنده سفر بازگشت بار دیگر به هدایت خلق و خدمت امر دمساز شد از راه موصل و بغداد عازم ایران گردید به همه نقاط عبور و مرور فرموده و در اقطار و اشطار مختلف ایران در حرکت شد در طول طریق هر قدر هم دچار افتتانات ملکیه و امتحانات ملکوتیه شد بر نورانیت و استقامتش افزون شد تا اینکه در طهران مقیم گشت. در شهر اخیر برای امرار معاش و تحصیل رزق مشغول کتابت الواح قدسیه و

وجوديکه در خط نويسي مهارتى داشت و ميتوانست درآمد خوبی داشته از مال دنيا نصيري وافر گيرد ولی در مقام انقطاع واقف اسرار يوم نشور و سالك سبيل استغناه گردید آن مهبط اشراق در مراتب انقطاع چيزى از مال دنيا نداشت جز قلبى مملو از عشق به خدمت و سرى پرشور در تبلیغ و تبشير امرالله. داستانهای اين آيت حب و وداد در کتب امری ضبط و ثبت است. در اينجا داستانی را که ايادي عزيز امرالله جناب ابوالقاسم فيضی از ايشان نقل نموده است يادداشت ميگردد تا احبابی الهی و ياران رحمانی درجه خلوص و تفویض اين نفس نفیس را از خلال اين داستان دریابند.

احبی حاجی میرزا حیدر علی در محضر مبارک حضرت بها الله جل عظمته در عکا زندانی بوده برای تهیة آش نزد یک پیروز ن عرب میرود و دیگ او را قرض میکند و بعد از تهیة آش دیگ او را مسترد میدارد. اما بعد از شش ماه پیروز ن مطالبه دیگ را مینماید و حاجی میگوید بتو پس داده ام پیروز ن میگوید نه پس نداده ای و میرود حضور مبارک و عرض میکند شمامیگوئيد ما برای درستی و صداقتمن و ايمانمان زندانی هستیم اما اين حاجی که مؤمن به شما است دیگ مرا گرفته و پس نداده است حضرت بها الله به حاجی

خشوع و قناعت و صداقتی خدمت فاني را نمود که حق متعال گواه است کمال خجلت و شرمداری را از او دارم تا آنکه برحمت محبوبش و مقصودش پيوست.»

جناب حاجی میرزا حیدر علی به دفعات مکرر در زمان حضرت عبدالبهاء به ساحت اقدس مشترف شد در اوایل دور میثاق احرام کعبه معبدود بست و به زيارت غصن اعظم مشترف و فائز گردید مدتی در جوار بقعة مبارکه مطاف ملا اعلى در ظل عنایت حضرت عبدالبهاء به انواع نعم و آلاء معنوی مرزوق بود تا از حضور مرخص گردیده مأمور تبلیغ به هندوستان شد به بمبنی وارد گردید پس از مدتی به ايران برگشت مجدها به سیر و سفر پرداخت.

برای بار دوم پس از صعود جمال مبارک عازم ارض مقصود شد از راه رشت، عشق آباد بادکوبه و تفلیس به زيارت طلعت عبودیت موقع گردید پس از مدتی مأمور سفر به عشق آباد و بادکوبه شد از آنجا به مشهد سفر نمود در عشق آباد خبر فتنه کبرای یزد را شنید که عده ای از احباب در یزد شهید گشتند برای بار سوم در سال ۱۹۰۳ به اذن طلعت عبودیت به بارگاه محبوب عالمیان بشتافت و در جوار رحمت طلعت محمود مستقر گردید.

براستی او یک فرشته، یک بهائی كامل و یک مبلغ منقطع بود با

نمود و بچه جنت و رضوانی داخل گردید و بچه صوت و نغمه و آواز از جواهر وجود و مطالع سجود حضرت مقصود دید و شنید، خدا عالم است به رضوانی داخل شد که ما رأت عین و لا سمعت اذن و ماحضر على قلب وارد گشت و ملکوت عظمت و جلال و قدرت و قوت و اجلال سلطان جلال را مشاهده نمود.

بارها در موقع نزول آيات در پیشگاه سلطان سلاطین ملک و ملکوت حاضر بود و به چشم خویش میدید که آیات چون غیث هاطل از لسان مبارک نازل میگردد و سمع و قلب و فؤاد و بصر و ظاهر و باطن را از این چشمۀ عذب فرات سیراب نمود پس از سه ماه شرفیابی مرخص گردید و به ايران سفر نموده مجدداً به سیر و سیاحت و تبلیغ امرالله مشغول گشت.

در یزد بود که پاکتی از حضرت عبدالبهاء مبنی بر صعود جمال اقدس ابهی دریافت نمود و جسم و جانش را به آتش فراغ بسوزاند یکهفته بعد سواد کتاب عهد را زیارت نموده سبب تسلی خاطرش گردید. آن هیکل انقطاع بمنتهی ۱۵ سال با قرینه باوفایش زندگی خوشی را گذرانید تا آنکه آن مخدّره مکرمه به عالم بالا صعود فرمود. حاجی در باره زوجه باوفایش مینویسد: «آن ورقۀ موئنة مؤمنه مدت ۱۵ سال با فانی بود و به خلوص و خضوع و

آنجا عازم کشورهای اروپا و آمریکا شدند. در اوّلین مرحله از سفر تاریخی آفتاب عبودیت از اروپا اشراق فرمود سپس به کشور آمریکا پرتو و نورافشانی فرمود هرچند که با عزیمت طلعت عبودیت حاجی میرزا حیدرعلی در غم مفارقت از محبوب مولایش میزیست ولی چون اخبار و بشارات صحبت مبارک و نطق و بیان هیکل اطهر در مجتمع مجالس به ارض اقدس میرسید موجد انبساط خاطر آن عاشق روحانی و مخمور صهباً رحمانی میگشت و در انتظار روزی بود که چشمش به جمال دوست و رویش به چهره مولایش روشن و منیر گردد.

جناب حاجی در خضوع و خشوع سرحلقه اصحاب و ابرار و در تکریم و تعظیم به احباء و خدمت به دوستان نخبة اخیار بود با وجود این در نهایت انکسار و فروتنی مینویسد: «بدون ادنی قابلیت و لیاقتی هر جا که میرفتم و بر هر کس وارد میشدم کمال محبت و مرحمت و عطفوت و خضوع و خشوع مرعی میداشتند و بدون ادنی امتیازی چه از جهت صوری یا معنوی همه جا عزیز و محترم و مطاع و مکرم بودم.

در حقیقت اوّلیه احباء خود مبلغ امرالله بودند که به زحمت و محنت کسب و تجارت و زراعت میفرمودند تا مصروف ضیافت و مهمانی فانی و امثال من را فراهم نمایند. پس

آن طلعت محبوب عزم دیار غرب فرمود.

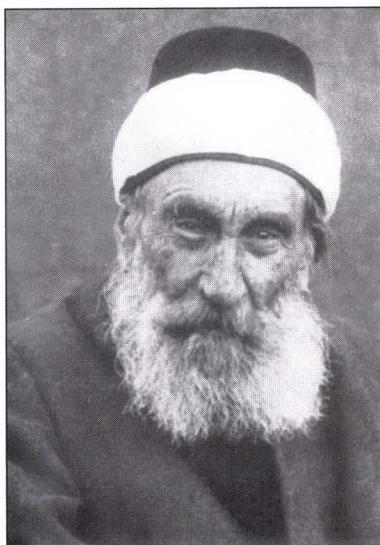
و نیز در واقعه استقرار عرش حضرت نقطه اولی در مقام مقدس اعلی شرکت داشت و همراه جمعی از کبار طائفین و متقدّمین و مهاجرین و مجاورین و مسافرین شاهد و ناظر بود که هیکل مرکز میثاق بادست مبارک عرش مطهر مشتبک شده حضرت باب را در صندوق چوبی که از رنگون سفارش فرموده بودند بنهادند و در حالی که تاج مبارک را به زمین گذارده بودند سر به صندوق نهاده در مظلومیت آن هیکل شهید به گریه مشغول شدند. جناب حاجی میرزا حیدرعلی شاهد و ناظر بیوفائی و عهدشکنی ناقضین عنود و کثیری از افراد عائله مبارک بود و در دل از آنهمه بیوفائی و بی انصافی و جور و ستمی که بر مرکز عهد و میثاق حضرت رب الیات والبیانات روا میداشتند سرشک غم جاری میساخت. ولی چون در جوار رحمت کبری و در ظل عنایت مولای حنون و شفوق میزیست شاکراً صابرًا تسلیم و راضی بود تا اینکه بر اثر تقاضای مکرر احبابی امریکا مبنی بر تشریف فرمانی مبارک به آن صفحات که تقديم داشتند هیکل اطهر مصمم مسافرت به دیار غرب گردیدند.

ابتدا به پرت سعید سپس به رملة اسکندریه حرکت فرموده و از

میرزا حیدرعلی میفرمایند حاجی دیگ این خانم را بده حاجی فوراً پولی فراهم کرده و قیمت دیگ را به پیززن میدهد و رضایت او را کسب میکند بعد از ٦ ماه دیگر پیززن مجدها بحضور مشرف میشود و میگوید دیگ را به دیگری داده بودم و فراموش کرده بودم حالا آن شخص دیگ را آورده است و من آمده ام پول حاجی میرزا حیدرعلی را پس بدهم. حضرت بهاءالله خطاب به حاجی فرمودند: «پس چرا پول دیگ را به پیززن دادی» حاجی میرزا حیدرعلی عرض میکند: «فرمودید دیگ را پس بده لذا من یقین کردم که دیگ پیززن را در دیده ام». (پیام بهائی شماره ٤٧ صفحه ١٩)

در فتنه ناقضین که منجر به قلعه بنده مجده نسبت به حضرت عبدالبهاء صورت گرفت و قرار بود که هیکل مبارک را به صحرای فیزان تبعید نمایند حضور داشت و با وجودیکه بحسب ظاهر از جمیع جهات امید نجات منقطع و هموم و غموم مستولی و محیط بود ولی چون مرکز میثاق بهاء حضرت عبدالبهاء بشارت فرموده بودند که عاقبت این تجدید سجن به راحت و رخاء و اعلان امرالله و گرفتاری ناقضین عهد شکن منجر و منتهی میگردد قلب آن دلباخته جمال رحمان آرام و مطمئن بود تا اینکه ابواب سجن بر وجه آن حمامه میثاق گشوده گشت و

بالاتر از آنست که باین مختصر شرح داده شود. این فاضل نحریر آیت فضل، ادب و انسایت و مشحون از ذکاوت و منطق بود. جوابهای موجز و مقنع ایشان ضرب المثل دوست و دشمن و اوراق و تراوشتات قلمی حضرتش شاهد خصائص حمیده و نجابت خداداد این را مردم تاریخ امر مبارک است. عاقبت الامر پس از هفده سال اقامت دوره آخر حیات پر شمرش در ظل عنایت و رافت حضرت عبدالبهاء در ۲۷ دسامبر ۱۹۲۰ تقریباً یکسال قبل از صعود مرکز عهد و میثاق بها روح پر فتوحش بعالیم بقا صعود و عروج نمود و در جوار رحمت کبری استقرار یافت.

حجی میرزا حیدر علی اصفهانی

ایام را در طریق هوی و هوس که هیچ نتیجه‌ای ندارد و عاقبتیش عدم محض و فنای صرف است اگر آنرا در سبیل الهی صرف کند آنوقت تمامش نتیجه است حالا ملاحظه کنید اشخاصی که فانی در امرالله و فانی در آستان مقدس میشوند و بهیچوجه مقصده و اراده‌ای جز عبودیت جمال‌بارک ندارند چقدر روحانی، نورانی، فارغ و متذکر هستند». آیت محبت و خلوص علاوه بر اینکه مدت ۳۰ سال در نقاط مختلف ایران به تبلیغ و تبشير امر مالک انان مشغول بود سفرهای نیز به کشورهای مصر، فقازیا، هندوستان و ترکستان نمود و در اوآخر ایام حیاتش بنا به خواهش یکی از احبابی زرده‌شی نژاد بنام آقاخسرو بمان و به امر حضرت عبدالبهاء شروع به تحریر خاطراتش از بدوزندگانی و سفرهای تبلیغی به اطراف و شرفیابی به حضور حضرت بهاالله و حضرت عبدالبهاء و در چند نوبت گرفتاری در حبس و زنجیر چه در ایران و چه در کشورهای مصر و سودان نمود که بنام کتاب بهجت الصدور در ۵۳۰ صفحه در هندوستان در سال ۱۹۱۳ میلادی به چاپ رسید این کتاب در سال ۱۹۸۲ میلادی مطابق ۱۳۹ بدیع توسط لجنة نشر آثار امری به زبان فارسی و عربی در آلمان تجدید چاپ گردید. این پیرمرد روشن ضمیر مقامش فانی و امثاله که به اسم الله سیر بلاد مینمودند به صرف فضل من دون استحقاق اسماً منادی امرالله بودند از چیزی نگذشته بهمه چیز دست یافته چیزی فدا ننموده همه چیز را برای ما فدا ننمودند ما رحمتی نکشیدیم احباء الله جانفشانی نمودند و از همه چیز گذشتند».

جناب دکتر حبیب مؤید که در آن ایام در ارض اقدس میزیسته در کتاب خاطرات خویش موارد زیادی در باره این دلباخته جمال ابهی مینویسد: «این منادی پیمان آخرين مبلغ دوره اولی است که تا نفس اخیر خدمت به امرالله نمود فکر و ذکری جز نشر تعالیم الهی و بث میثاق ریانی نداشت این مقرب درگاه حضرت کبریا با خضوع و خشوع و علم و حلم و تقوی و انقطاع سرحلقة روحانیان است که بین یار و اغيار ضرب المثل میباشد. جناب حاجی متجاوز از ۸۵ سال دارند ولی از بشاشت و طراوت زندگی و تبسمهای دلفریب و مزاحهای مؤدب و مليح و بساطت حیات مانند اطفال مملکوت تر و تازه میباشند». سپس در صفحه ۹۸ کتاب خاطرات خود مینویسد: حضرت عبدالبهاء در باره حاجی میرزا حیدر علی فرمودند. «پیر مردیست در نهایت روحانیت فی الحقیقہ جمیع قوا را در سبیل الهی صرف نموده چقدر خویست که انسان جانش را فدای امر مبارک کند عوض اینکه

حوريوش رحماني

مراحل شکل گيري صلح اصغر

و جوش و خروش قهراً انتظار ما را
شبھه (مضمون بيان مبارك: نظمهای عالم از ظهور اين نظم اعظم بخود معطوف می دارد که در جميع خود نزديک می سازد، قرنی که مضطرب و آشفته شده است و ترتيب قاراات کره ارض و در کلیه شؤون بفرموده حضرت عبدالبهاء آثار آن امور جهان بعلت اين نظام بدیع که حیات بشري خواه مذهبی و خواه تا ابد باقی خواهد ماند و قرنی که چشم روزگار شبیه آن را ندیده اجتماعی و چه اقتصادی و چه سیاسی دست اندر کار تطهیر و تجدید سازمان عالم انسانی است

العمرى سوف نطوى الدّنيا و ما فيها
که بمنزلة تمييد سبیل بروای حلول
يومی بشمار می رود که در آن روز و نسبت بساط آخر آنه کان على
وحتد اصلیة نوع انسان شاخته
کل شیء قدیروا. (مضمون بيان: کل شیء قدیروا).
کردد و اتحاد من على الارض
تحقق يابد. جريانی دوگانه را
می توان تشخیص داد که هریک
بطرق خویش و با نیروئی شتابنده
در صددند قوائی را بعد اعلای اوج
خود نزدیک سازند که اینک مشغول
تغییر و تبدیل وجه عالمند. نخستین
آن اصولاً جريانی ائتلاف دهنده و
دومین آن اساساً متلاشی
کننده است. (۱).

این دو حرکت هرچند بظاهر متعارض بشر بوده است. تندباد تحولات و در حقیقت همه رویدادهای که از ابتدای این قرن تا کنون رخ داده است اعم از وقایع مصیبت بار و مخرب گذشت زمان شدت و سرعت بیشتری پیدا کرده است و هرچه زمان به پیش خونریزی در سراسر جهان و یا مقرر گردیده است تمدن بشری را به شکوفاترین مراحل خود برساند آشکارتر می گردد و وعد الهیه بنحو حیرت انگیزی تحقق می پذیرد.

بنظر می رسد یعنی همانطور که فرموده اند یکی سازنده و دیگری حضرت بها اللہ خود بصراحت به این تحول بزرگ در حیات جمعی نوع رویدادهای این دوران مهم از تاریخ انسانی است و بشریت را بسوی انسان باین نحو اشاره می فرمایند:

عقریبة زمان بسرعت به پیش می رود و این قرن سرنوشت ساز را به پایان عالم از ظهور اين نظم اعظم بخود معطوف می دارد که مضطرب و آشفته شده است و ترتيب قاراات کره ارض و در کلیه شؤون بفرموده حضرت عبدالبهاء آثار آن امور جهان بعلت اين نظام بدیع که حیات بشري خواه مذهبی و خواه تا ابد باقی خواهد ماند و قرنی که چشم روزگار شبیه آن را ندیده اجتماعی و چه اقتصادی و چه سیاسی دست اندر کار تطهیر و تجدید سازمان عالم انسانی است

صلح اصغر که خود مقدمه صلح و همچنین می فرمایند:
اعظم و ظهور تمدن الهیه می باشد
مستقر گردد. این برده از زمان
یعنی آخرین سالهای قرن بیستم
شاهد تحولاتی عظیم و بنیادی در
حیات جمعی نوع انسان است. در
واقع کلاً سراسر قرن بیستم شاهد
تغییرات خارق العاده ای در زندگی
هرکاری تواناست).

در حقیقت همه رویدادهای که از ابتدای این قرن تا کنون رخ داده است حضرت بها اللہ آغاز گردیده با مانند دو جنگ جهانی و انقلابات و درگیری های خشونت بار و همراه با می رود نتایج شگفت انگیز آن که خونریزی در سراسر جهان و یا مقرر گردیده است تمدن بشری را به پیشرفت شگفت انگیز علوم و صنایع آشکارتر می گردد و وعد الهیه می رود این کننده مثبت و سازنده مانند پیشرفت شگفت انگیز علوم و صنایع بجهای آن می باشد. حضرت ولی امرالله خود ممهد سبیل برای وحدت عالم این دو جنگ جهانی و انقلابات و درگیری های خشونت بار و همراه با تحول بزرگ در حیات جمعی نوع رویدادهای این دوران مهم از تاریخ انسانی است و بشریت را بسوی انسان باین نحو اشاره می فرمایند:

قد اضطراب النظم من هذا النظم
الاعظم و اختلاف الترتيب بهذه البديع
چون به دنیا اطراف نظر
آذى ما شهدت عین الابداع
می اندازیم شواهد فراوانی از هیجان

خواهد ساخت و در نهايٰت قادر خواهد بود که اين کشورها را تحت يك نظام فدرال بطور کامل متّحد سازد.

اتّحاد پولی اروپا خود نشانه ای اميدبخش از تحقّق وعود الهيه در اين قرن سرنوشت‌ساز است. حضرت ولی امرالله در مورد استقرار تدریجي وحدت عالم انساني، به لزوم اين تحول باين نحو اشاره می‌فرمایند:

... رسم الخطى جهانى، ادبياتى جهانى، يك مقیاس پول واحد، اوزان و مقادير متّحدالشكل ارتباط و تقاهر بين ملل و نژادهای بشري را تسهيل و تسريع خواهد كرد ... (۳).

نگاهي به گذشته هاي نه چندان دور يعني به نيمه اول اين قرن نشان می‌دهد که کشورهای اروپائی که اکنون نمایندگانشان بر سرمیز اتحاد اروپا در کنار هم نشسته‌اند و جهت منافع مشترک خود دوستane به يكديگر مشورت نموده بعنوان يك واحد در قبال سایر کشورها بوده است. تأسیس بازار مشترک اروپا واحد تصمیم می‌گیرند و اکنون با تأسیس پول واحد بسوی اتحاد و يكپارچگی بیشتری گام بر می‌دارند تا همین چند دهه پیش دشمنان قسم خورده‌اي بودند که تنها تماشان با يكديگر در میدانهای جنگ و از طریق سلاحهای آتشین بود. در واقع اروپا در گذشته میدان خونین ترین جنگهای تاریخ بوده و در نيمه اول این قرن نیز پیوسته عرصه کشمکش‌ها و نبردهای ویرانگر و بخصوص کانون اصلی دو جنگ فاجعه‌آميز جهانی بوده است. با توجه

منطقه‌ای شدن از نیمة دوم قرن بیستم يعني بعد از جنگ جهانی دوم شکل گرفته است. وجود اين سازمانها موجب تحکیم صلح بين

کشورهای منطقه می‌گردد و بروز اختلاف و وقوع جنگ بين آنها را غير محتمل می‌سازد.

بعضی از سازمانهای منطقه‌ای که بعد از جنگ جهانی دوم تشکیل شده‌اند عبارتند از جامعه اقتصادي اروپا، اتحادیة عرب، سازمان کشورهای آمریکائی، اتحادیة کشورهای جنوب شرقی آسیا و جامعه کشورهای کارائیب، شاید مهم‌ترین و موفق‌ترین سازمان

منطقه‌ای جامعه اقتصادي اروپا بوده که به بازار مشترک اروپا نیز معروف است. هدف اولیه این سازمان بر طرف نمودن موانع تجاري بين ملل عضو و اتخاذ يك سياست تجاري واحد در قبال سایر کشورها بوده است. تأسیس بازار مشترک اروپا در واقع مقدمه‌ای برای شکل گيري اتحادیة اقتصادي اروپا بود. وجود يكپارچگی بیشتری گام بر می‌دارند این اتحادیه تدریجاً فکر تأسیس يك پول مشترک اروپائی را تقویت نمود و علي رغم مخالفتهای زیادی که بر سر راه يك چنین اقدام بی‌سابقه‌ای وجود داشت سرانجام در اول ژانویه ۱۹۹۹ با عرضه شدن ۱۱ یورو و پول واحد اروپائی به بازار جهان این فکر توسعه سازمانهای همکاری منطقه‌ای بوده است که در واقع اتحاد در تحلیل گران مسائل جهانی معتقدند

يکی از تحولات مهم و مثبت این قرن در جهت اتحاد ملل ظهور و توسيع سازمانهای همکاری منطقه‌ای که اين تحول دول اروپائی را به سطحی بالاتر از ملی می‌باشد. اين همکاری نزدیک‌تر و بیشتری مجبور حرکت یعنی گرایش ملل جهان بسوی

را ارائه میدهد که در نهايٰت می‌تواند الگوئی برای نظم نوین جهان و پناهگاهی برای بشر سرگردان باشد. حرکت مغرب که شاید مناسب‌تر باشد آن را سکون بنامیم تا حرکت، مقاومت نظام کهن عالم در مقابل این تغییر و تحولات بنیادی است.

البته این مقاومت‌های غير لازم خود منشأ همه مصائب و مشکلاتی است که امروزه جهان با آن روپرست.

حيات جمعی نوع انسان که از جوامع بدوي آغاز گردیده و در مسیر پرنشیب و فراز خود به اتحاد قبیله و حکومت شهری و اتحاد ملی رسیده است در این برهه از زمان به اتحاد جهانی نزدیک می‌شود. حضرت ولی امرالله با اشاره به این دوره سرنوشت‌ساز در حیات جمعی نوع انسان می‌فرمایند:

«وحدت عالم انساني صفت مشخصه دوره‌ایست که اينک جامعه بشري بدان نزدیک می‌گردد. وحدت خانواده، وحدت قبیله، وحدت حکومت شهری و وحدت ملی يکی پس از دیگری تحقّق یافته است و اکنون هدفی که دنیای رنج‌کشیده و درمانده برای نیل بدان تلاش می‌کند وحدت عالم انساني است» (۲).

يکی از تحولات مهم و مثبت این قرن در جهت اتحاد ملل ظهور و توسيع سازمانهای همکاری منطقه‌ای بوده است که در واقع اتحاد در تحلیل گران مسائل جهانی معتقدند سطحی بالاتر از ملی می‌باشد. اين همکاری نزدیک‌تر و بیشتری مجبور

آری فرهنگ جهانی در حال تولد است و حتی کشورهایی هم که سعی می‌کنند با توسل به تدابیری خود را از این جریان جهانی شدن برکار نگهدارند و بعنوان تهاجم فرهنگی در مقابل آن ایستادگی می‌کنند باز خود را در این راه ناتوان می‌بینند و ناگزیر از تسليم در مقابل این سیل عظیم تغییر هستند.

اما وحدت مادی و وحدت سیاسی نوع بشر که به صلح اصغر تعبیر گردیده خود مقدمه‌ای است برای اتحاد معنوی یا وحدت وجودان که سرانجام به استقرار صلح اعظم و تحقق مدیتیت الهیه در بسیط زمین می‌انجامد. در حقیقت می‌توان گفت که مرحله نهائی حرکت تاریخ اوج تکامل حیات جمعی نوع انسان در این سیاره و دوران شکوفائی تمدنی درخشان و بسیار پیشرفته خواهد بود.

با این ترتیب ما نسل کنونی در زمانی که تمدن دیرینه مادی منقرض می‌شود و مدیتیت جدید روحانی تدریجاً شکل می‌گیرد. آری زمان ما زمان تحولات بنیادی است، گرچه اکثریت جامعه بشری که هنوز در ظل امر الهی وارد نشده‌اند از اهمیت این دوران غافلند.

این دوره مهم با ظهور مظہر کلی الهی، حضرت بهاء الله آغاز گردیده است. از اهمیت این روز عزیز آنکه کلیه پیامبران الهی از دیرینه ترین ایام به این ظهور اعظم و

تقریباً بصورت یک پوشاک جهانی درآمده گرفته تا کوکاکولا و سایر محصولات مصرفی که با تبلیغات وسیع در سطح بین‌المللی در سراسر جهان شناخته می‌شوند و البته فیلمهای سینمایی و برنامه‌ها و شوهای تلویزیونی همه اینها نمونه‌هایی از ظهور یک فرهنگ جهانی است. مسابقات المپیک را در یک زمان اکثر مردم جهان از طریق تلویزیون تماشا می‌کنند. کافی است به محصولات مختلفی که در سوپرمارکتهاي هرکشوری امروزه بچشم می‌خورد نظر انداخت تا به میزان وابستگی ملل جهان به یکدیگر پی برد.

ارتباطات زمینه دیگری است که جهان را بنحو باورنکردنی بسوی یکپارچگی به پیش می‌برد. شبکه ارتباطی اینترنت عملًا تمامی مردم جهان را مانند اهل یک دهکده در ارتباط نزدیک و سریع با یکدیگر قرار داده است. در واقع حدود ۶۰ سال پیش حضرت ولی امرالله ضمن بر Sherman خصوصیات جامعه متحده ای که در همه شؤون بشری به چشم می‌خورد ملاحظه می‌شود که یک فرهنگ جهانی در حال شکل گرفتن است. جنبه مادی زندگی بشر هم اکنون به وحدت گرانیده و فرهنگ مادی بشریت تقریباً با جلوه‌ای جهانی بروز نموده است. انسانها در همه سرزمینهای جهان امروزه از نظر خوارک و پوشاک و تفریحات و سرگرمی‌ها تقریباً در حال وارد شدن در چهارچوب یک فرهنگ جهانی هستند. مثلًا از لباس جین که

به این واقعیات، پیدایش و شکل‌گیری چنین اتحادی بین این کشورها در این زمان نسبتاً کوتاه خود به معجزه بیشتر شاهت دارد تا یک جریان عادی.

از یک نظر می‌توان این روند منطقه ای شدن را یک مرحله طبیعی از تکامل اجتماعی بشر دانست که در طی آن ملتها بتدريج در واحدهای بزرگتری، بالاتر از سطح ملی متحده می‌شوند تا آماده مرحله نهائی که جهانی شدن است گردد.

باين ترتیب ملاحظه می‌گردد که با وجود مقاومت نظم کهنۀ عالم و نیروهای منفی شواهد تحقّق وحدت عالم انسانی روز بروز آشکارتر می‌گردد.

در طول یک قرن اخیر با پیشرفت‌های خارق العاده و شکرگ علم و صنایع وسائل حصول این وحدت بنحو معجزه آسائی فراهم گردیده است. با نگاهی عمیق به اوضاع جهان علیرغم آشوب و بی‌نظمی گسترشده‌ای که در همه شؤون بشری به چشم می‌خورد ملاحظه می‌شود که یک فرهنگ جهانی در حال شکل گرفتن است. جنبه مادی زندگی بشر هم اکنون به وحدت گرانیده و فرهنگ مادی بشریت تقریباً با جلوه‌ای جهانی بروز نموده است. انسانها در همه سرزمینهای جهان امروزه از نظر خوارک و پوشاک و تفریحات و سرگرمی‌ها تقریباً در حال وارد شدن در چهارچوب یک فرهنگ جهانی

هستند. مثلًا از لباس جین که دستگاهی برای مخابرات و ارتباطات جهانی ابداع خواهد شد که تمامی کره ارض را در بر خواهد گرفت، از موانع و قیود ملی آزاد خواهد بود و با سرعتی حیرت‌انگیز و انتظامی کامل به کار خواهد افتاد^(۴).

این دوران مهم با عباراتی نظیر یوم الهی، یوم الرَّب، قیامت، ظهور ملکوت الهی در زمین و عصر طلائی بشارت داده اند و نوع بشر را از این سرنوشت عظیم خود واقف نموده اند.

یادداشت‌ها

- ١ - حضرت ولی امرالله، جلوة مدنیت الہیہ، ص ۲۱
 - ٢ - حضرت ولی امرالله، جلوة مدنیت الہیہ، ص ۱۰۱.
 - ٣ - حضرت ولی امرالله، جلوة مدنیت الہیہ، ص ۱۰۴
 - ٤ - حضرت ولی امرالله، جلوة مدنیت الہیہ، ص ۱۰۳.

حضرت مسیح به این یوم بزرگ با
این عبارت بشارت داده اند:
«ملکوت تو بیاید، اراده تو در
زمین انجام شود آنچنان که در
آسمان است»(انجیل متی، باب ۶).
در واقع ملکوت الهی همان بلوغ
روحانی بشریت است که با اتحاد
ملل عالم در ظل شریعت الهی
تحقیق می پذیرد. دورانی است که نوع
انسان با وحدت وجودان به اهمیت
وجودی خود بعنوان موجود متفکر
در این کره خاکی پی خواهد برد،
زمانی که هدف از خلق انسان
آشکار می گردد و خداوند وحداتیت
خود را در آئینه بشریت آشکار
می سازد.

بطور کلی استقرار صلح عمومی و
نیل به یک تمدن شکوفای جهانی
سرنوشت محتموم نوع بشر است که
حرکت تاریخ و تحولات زمان
بصورت یک نیروی عظیم به اراده
الهیه خواه و ناخواه جامعه بشری را
بسوی آن پیش خواهد برد. مقاومت
بشر غافل و ناآگاه در مقابل این
حرکت البته آن را باز نخواهد داشت
ولی فقط بر شدت مشکلات و
مصالح کنونی جامعه بشری خواهد
افزود و تا مادامی که این
مقاومت‌ها ادامه داشته باشد و تا

فام معشوق

در میان بادیه بنشته فرد	دید مجنون را یکی صحرا نورد
می نویسد نام لیلی دم بدم	صفحه ای از ریگ و انگشتان قلم
مینویسی نامه سوی کیست این	گفت کلی مجنون شیدا چیست این
خاطر خود را تسلی می کنم	گفت مشق نام لیلی میکنم
عشق بازی میکنم با نام او	چون میسر نیست ما را کام او

معين افنا

آیه وصال و آیه فراق

حرم حضرت رب اعلى

انت کاحد من النساء ان اتبعت امراة
الحق فى الحق الاكبير اعرفي حق العظيم
من كلمة القديم بنفسك و الفخرى
بالجلوس مع الحبيب محبوب الله الاكبير و
يكفيك الفخر هذا من لدى الحكيم حميدا
...» (٤).

مضمون بيان مبارك این است که ای
محبوب من قدر این فضل عظیم را که
ذکر (۵) بر تو عطا نموده بدان زیرا که از
جانب حق است، مقام تو با سایر نساء
قابل مقایسه نخواهد بود اگر از امر الهی
تبعیت کنی. به همنشینی با محبوب
افتخار کن زیرا که او محبوب حق است و
این افتخار تو را کفایت می نماید.

حضرت اعلى روح ما سواه فداه در
مدت سرگونی و اسارت نامه هائی
ملوّ از عواطف رقیقه و محبت
فراوان برای حرم مبارک مرقوم
فرمودند و ایشان را تسلی و دلداری
داده و به صبر و توکل و تفویض به
اراده الهی دعوت فرمودند.

سالها پس از شهادت حضرت سلطان
رسل خدیجه خاتم شرح وقایع قبل از
ازدواج و دوران کوتاه زندگی مشترک
خود را با محبوب خویش برای
بعضی از بستگان بیان فرمودند. حاج
میرزا حبیب الله افنا و منیره خاتم
حرم حضرت عبدالبهاء بعضی از
این خاطرات را در یادداشت‌های
خویش نقل نموده اند.

مظہر امر الہی گشت. جمال قدم در
حق ایشان می فرمائید:

«... انت الٰتی عرفت عرف قمیص
الروحن قبل خلق الامکان و تشرفت
بلقائے و فرت بوصاله و شربت رحیق القرب
من ید عطائے ...» (۲).

رابطه عمیقی از لحاظ محبت و
وحدت و یگانگی بین حضرت اعلی
و حرم مبارک وجود داشته است. این
رابطه در نامه‌ای که حضرت
رب اعلی از بوشهر برای حرم مرقوم
فرموده اند بوضوح مشهود است: (۳)

«بسم الله تعالى

جان شیرین من، حرسك الله تعالى
لا تحسبن انقطاع الكتب من ملل
او ان في القلب شيئاً كان يشغله
لا كنما خطط اليك يدى
حرفاً تسابقه دمعي و يسفله
خداؤند شاهد است از زمان دوری از
ملاقات نه اینقدر حزن احاطه نمود
که توان نوشت ولی از اینجایی که
تقدیر جاری است بر وفق مصلحت
این قسم جاری گشته. خداوند عالم
به حق خمسة النجبا على احسن الوجه
اسباب مراجعت را جاری فرماید ...».

در کتاب قیوم الاسماء از قلم حضرت
نقشه اولی اینگونه در حق حرم
مبارک نازل گردیده قوله الاحلى:

«اعظمى فضل الذكر الاكبير يا ايتها
الجبيه من لدى المحبوب عند حبيسي ما

شرح زندگی خدیجه بیگم حرم حضرت
نقشه اولی از جمله محزون ترین
وقایع است که در تاریخ امر
مبارک به ثبت رسیده و در عین حال
شامل رقیق ترین عواطف انسانی و
نشانه کاملی از ایمان، وفا داری و
استقامت است.

آیات متعددی از قلم جمال مبارک در
باره عظمت مقام این مخدّرة علیا
نازل گردیده است. از جمله در
زیارت نامه حضرت حرم قلم اعلی
میفرمایند قوله الاحلى:

«نشهد ان فيك اجتمعـت الآياتـ، قد
احـيـتـكـ آـيـةـ الوـصالـ فـيـ الـأـولـيـ وـ اـمـاتـكـ
آـيـةـ الفـراقـ فـيـ الـأـخـرىـ ...» (۱).

مضمون بیان مبارک این است که شهادت
میدهم که در تو آیه وصال و آیه فراق
هردو موجود است. در ظهور اول (که
ظهور نقطه اولی بود) به وصال حق رسیدی
اما در ظهور بعد (که ظهور جمال قدم
است) در آرزوی لقای او جان سپردی.

حضرت حرم علی رغم علاقه شدید
موفق به زیارت حضرت بها الله نشد
و شرح این مطلب از بعد خواهد
آمد.

آیه وصال:
به نص بیان جمال مبارک حضرت
حرم در عالم معنا قبل از خلق
امکان عرف قمیص رحمان را
استشمام نمود و موفق به عرفان

شده بود و نور از هیکل مبارک خانم را تسلی دادند و در برخی از آیات خویش ذکر این طفل را ساطع بود. (۷) این وقایع باعث گشت که احترام و علاقه زائد الوصفی در قلب خدیجه از کتاب قیوم الاسماء خطاب به حرم می فرمایند:

« ... اصبری على القضاء في شأن الباب و اهلة و ان ولدك احمدی لدى فاطمة الجليلة في الجنة القدس ... ». (۱۱). مضمون بیان مبارک این است که به آنچه قضای الهی در باره عائله حضرت باب مقدّر فرموده صابر باش. فرزندت احمد در فردوس اعلی در دامان فاطمه کبری است. قریب به دو سال بعد از ازدواج و مدت کوتاهی قبل از اظهار امر یک روز عصر حضرت اعلی زودتر از موعد معمول به منزل تشریف آوردند و پس از صرف شام به بستر رفتند ولی ساعتی بعد از بستر خارج شدند. بتدریج که غیبت ایشان طولانی گردید خدیجه بیگم نگران شده به جستجوی ایشان پرداختند. پس از قدری تفحص متوجه شدند که چراغ اطاق طبقه بالا روشن است، این مستله موجب تعجب خدیجه خانم شد زیرا که آن اطاق معمولاً برای پذیرائی از میهمان استفاده می شد. در عین تعجب خدیجه خانم از پل‌ها بالا رفتند و در طبقه فوقانی حضرت اعلی را با دستهای مرتفع به سوی آسمان در حال دعا و مناجات یافتدند که در آن حالت اشگ از چشمان مبارک جاری بود. خدیجه خانم نقل می نمایند که وجه مبارک بسیار نورانی بود و وجود مقدسشان در آن حال دارای چنان هیمنه ای بود که

شدہ بود و نور از هیکل مبارک آیات خویش ذکر این طفل را می فرمایند. از جمله در سوره القرابه

از کتاب قیوم الاسماء خطاب به حرم می فرمایند:

خانم نسبت به حضرت نقطه اولی ایجاد گردد.

ازدواج خدیجه بیگم و حضرت اعلی از بعده عقد نامه ای که موجود است

(۸) روز جمعه ۱۸۴۲ میلادی (آگست ۱۲۵۸) رجب سال

هرگز قمری (۱۸۴۲ میلادی) صورت گرفته است. خدیجه خانم از

خاطرات خود نقل می نمایند که مراتب محبت و عنایت حضرت اعلی نسبت به ایشان غیرقابل وصف بوده است.

منزل حاجی سید علی خال اعظم و منزل میرزا علی پدر حضرت حرم در جوار یکدیگر قرار داشت و حضرت اعلی که در تحت حمایت خال اعظم پرورش یافتند با خدیجه خانم و برادر ایشان میرزا حسن افنان (افنان کبیر) در یک محله زندگی میکردند. حرم مبارک از خاطرات خویش نقل کرده اند که حضرت اعلی در ایام صباوت میل چندانی به بازی کردن نداشتندو در رفتار خویش با سایر اطفال بسیار مهربان و با ملاحظه بودند. پس از مراجعت هیکل مبارک از سفر عراق که به قصد زیارت عتبات مقدسه تشریف برده بودند خدیجه خانم خوابی دید که حضرت فاطمه برای خواستگاری ایشان بمنظور ازدواج با حضرت امام حسین به منزل خدیجه خانم آمده اند. فردای آن روز والده و جدّه حضرت اعلی به ملاقات خانواده خدیجه بیگم آمدندو در حین خداحافظی فاطمه بیگم والده هیکل مبارک پیشانی خدیجه خانم را بوسید و ایشان بعداً مطلع شدند که این ملاقات به منظور خواستگاری از ایشان برای ازدواج با حضرت باب بوده است. پس از چند روز حضرت اعلی برای تجارت به بوشهر تشریف بردن و یکی از شبها خدیجه بیگم شاهد رویای دیگری بودند که در محضر هیکل مبارک هستند و لیل ازدواج ایشان است. (۹) حضرت نقطه اولی لباده سبز رنگی به تن داشتند که آیات قرآن کریم روی آن دوخته کاری

مدت کوتاهی بعد از ازدواج، یک شب خدیجه خانم خوابی می بینند که شیر مهیبی در حیاط منزل ایستاده است و ایشان با دستهای خود دور گردن شیر را گرفته اند. شیر وحشی دو دفعه و نیم خدیجه خانم را دور حیاط روی زمین می کشد. در این موقع ایشان با وحشت از خواب بیدار می شوند. حضرت اعلی در تعبیر این خواب می فرمایند که زندگی مشترک ایشان بیش از دو سال و نیم طول نخواهد کشید.

حضرت اعلی و خدیجه بیگم صاحب فرزندی شدند بنام احمد که در اوان طفولیت صعود نمود. حضرت اعلی در یکی از احیان خطاب به والده مبارک فرموده اند که اراده الهی چنین اقتضا نموده بود که از ایشان اولادی باقی نماند. (۱۰) هیکل مبارک در باره صعود احمد خدیجه

جديد فزوني گرفت و مدت کوتاهی که خديجه بيمگ در جوار هيکل مبارک به سر بردنده به انتها آمد. يك شب تابستان فراش های حسین خان حاكم فارس از طريق پشت بام وارد منزل حضرت اعلى پشته شدند و هيکل اظهر را نزد داروغه برد تا صبح استنطاق کردند. تکرار حوادث و وقایع مشابه باعث شد که عاقبت حضرت اعلى تصمیم گرفتند شیراز را به قصد اصفهان ترک کنند و این آخرین باری بود که خديجه خانم حضرت اعلى را در این حیات عنصری دیدند. با توجه به موقعیت اجتماعی و میزان آزادی که زنان در ایران قرن نوزدهم داشتند می توان تا حدی تجسم نمود که حضرت حرم بخاطر عدم اطلاع از سرنوشت حضرت اعلى پس از خروج از شیراز چقدر زجر کشیدند و چطور هر لحظه در انتظار بودند که خبری از محبوشان برسد. از طرف دیگر دوستان و آشنايان نيز نظر به احتیاط به ملاقات اهل بیت مبارک نمی رفند که مبادا معاندين تولید استماع نمودند. شخص میهمان کسی جز جناب ملا حسین بشريوه ای نبود و آن شب پنجم جمادی الاول سال ١٢٦٠ هجری قمری مطابق ٢٢ می ١٨٤٤ ميلادي بود. از آن شب به بعد هر روز میهمان جديدی به منزل حضرت رب اعلى می آمد و هيکل مبارک مشغول ارائة ادلّه و براهین و نزول آيات می شدند.

پس از مراجعت حضرت اعلى از سفر حجّ مخالفت علماء و دشمنان با امر رب اعلى صحبت می کردند آنجنان حزن و اندوهی ايشان را فرا می

بوده اند. (١٢).

پس از استماع بیانات حضرت اعلى، خديجه خانم بلا فاصله ايمان آورده خود را به پای مبارک انداخته و اضطرابشان زائل شده اطمینان عظیمي قلبشان را فرا گرفت و از آن لحظه تنها آرزوی حیاتشان خدمت به هيکل مبارک بود. (١٣)

يکی از خاطراتی که حرم مبارک برای منیره خانم، حرم حضرت عبدالبهاء نقل کردند این است که يک روز هيکل مبارک به حرم فرمودند که آن شب منتظر میهمان مخصوصی هستند و بهتر است که حرم تا دیر وقت منتظر نشوند و برای خواب به اطاق خوش بروند. خديجه بیگم از لحن بیان هيکل مبارک متوجه شدند که آن شب واقعه مهمی رخ خواهد داد و میهمان موعود يک شخص عادی نیست. حرم برای اطاعت بیان حضرت اعلى به بستر نقطه اولی را با میهمان عالیقدر شدند. حرم در جواب عرض کردند که هيکل مبارک در عرض دوسالی که از ازدواجشان گذشته بسيار تغيير کرده اند و اين مسئله بعلاوه واقعه شب قبل باعث اضطراب ايشان شده است. حضرت اعلى با تبسم به ايشان فرمودند اگرچه مایل نبودند کسی ايشان را در شب قبل در آن حالت ببینند، اراده الهی بر اين تعلق گرفته بود که خديجه خانم شاهد آن حالت باشند تا بدون هيچگونه شک و شبهه ای بدانند که همسرشان مظهر امر الهی و موعودی هستند که برای هزار سال خلق در انتظار ظهورشان

ترس و اضطراب خديجه خانم را فرا گرفت به حتی که توانائي حرکت از ايشان سلب شده بود و قادر نبودند که گامی به عقب یا جلو بردارند. در آن حالت هيکل مبارک حضرت اعلى با دست به خديجه بيمگ اشاره فرمودند که برگردند و به اطاق خوش بروند. حضرت حرم اطاعت کردند ولی تمام شب خواب به چشمانتشان راه نبرد و مرتب با خود فکر می کردند که چه واقعه ای باعث شده است هيکل مبارک در آن موقع شب در حال گریه مشغول به دعا و مناجات شوند. صبح روز بعد حضرت اعلى در اطاق والده شان به تنهاei مشغول صرف چای بودند. خديجه خانم وارد اطاق شدند و هنوز از واقعه شب قبل مضطرب بودند. هيکل مبارک برای تسکین حرم بقیة چای استکان خوش را به ايشان عنایت فرمودند و سپس جویای علت نگرانی خديجه خانم شدند. حرم در جواب عرض کردند که هيکل مبارک در عرض دوسالی که از ازدواجشان گذشته بسيار تغيير شده است. حضرت اعلى با تبسم به ايشان فرمودند اگرچه مایل نبودند کسی ايشان را در شب قبل در آن حالت ببینند، اراده الهی بر اين تعلق گرفته بود که خديجه خانم شاهد آن حالت باشند تا بدون هيچگونه شک و شبهه ای بدانند که همسرشان مظهر امر الهی و موعودی هستند که برای هزار سال خلق در انتظار ظهورشان

كتاب بدیع که از قلم اعلی در ادرنه نازل گشته والده و حرم حضرت اعلی را به "خیر النساء" تسمیه نمودند.

خدیجه بیگم در دوران جمال مبارک همواره ناظر به ایشان بوده و در بلایا از جمال قدم یاری می خواستند. حضرت بهاءالله در یکی از الواح مبارکه خطاب به خدیجه خانم می فرمایند:

... از مصائب واردہ مکندر نباشد چه که لازال بلایا مخصوص اصفیای حق بوده و خواهد بود پس نیکواست حال نفسی که بما ورد علیه راضی و شاکر باشد چه که وارد نفسی شود بر نفسی من عندها لآ آنچه از برای آن نفس بهتر است از آنچه خلق شده مایین سموات و ارض و چون ناس به این سر و ستر آن آگاه نیستند لذا در مورد بلایا خود را محزن مشاهده می نمایند. (۱۷)

حضرت حرم بمحض استماع اظهار امر حضرت بهاءالله ایمان آوردن. جمال قدم در زیارت نامه خدیجه خانم به این مطلب اشاره می فرمایند که این ورقه علیا در هر دو ظهور عرف قمیص رحمن را استشمام نمودند و بدون ذره ای تردید به عرفان حضرت مبشر و حضرت من یظهره الله فائز گشتند. (۱۸)

خدیجه خانم در ضمن نقل خاطرات خویش بیان کرده اند که وقتی که جناب نبیل زرندی به شیراز آمدند ایشان را دعوت کردن و مشغول مکالمه شدند. به محض اینکه نبیل ذکر کرد که جمال قدم من یظهره الله

هنگام پیش آمد مشکلات به این رویه عمل فرمودند و به هدایت هیکل مبارک در هر مرتبه از پریشانی و اضطراب رهائی یافتدند. (۱۵)

آیة فراق:

پس از اطلاع از شهادت حضرت رب اعلی، والده مبارک از طرفی بخاطر حزن و اندوه بی پایان و از جهت دیگر بخاطر رضم زیان و طعنه های عده ای از بستگان که شدیداً با امر جدید مخالفت می کردند، شیراز را ترک کرده عازم کربلا شدند و تا آخر حیات عنصری مقیم آنجا بودند. عزیمت والده مبارک به کربلا باعث شد که خدیجه

خانم مونس و هم درد خویش را از دست بدھند و ایام حیاتشان بیش از پیش در تنهائی و اندوه سپری شود. پس از وصول خبر شهادت حضرت رب اعلی خدیجه خانم قادر نبودند در منزل هیکل مبارک بسر برند زیرا که آن منزل یاد آور ایام گذشته بود و حزن و اندوه ایشان را بیشتر می کرد.

پس از عزیمت والده حضرت نقطه اولی، خدیجه بیگم نیز به منزل خواهر خود که همسر حاجی سیدعلی شهید، خال اعظم حضرت نقطه اولی بودند نقل مکان کردند.

جمال مبارک در دوران اقامت بغداد، قبل از اظهار امر الواحی خطاب به حضرت حرم دادند و فرمودند هر وقت اضطراب و پریشانی تو زیاد شد این دعا را بخوان من در خواب جمله لوحی به افتخار حضرت حرم نازل فرموده ایشان را به لقب "ورقة علیا" ملقب فرمودند (۱۶) و در

گرفت که تا چند دقیقه قدرت کلام از ایشان سلب می شد و اطرافیان نیز به گریه می افتدند.

مدت ها پس از شهادت حضرت رب اعلی، والده و حرم مبارک از شهادت حضرتشان بی خبر بودند زیرا اطرافیان سعی می کردند این خبر را از خانم های عائله مبارکه مخفی نگاه دارند. عاقبت وقتی که حاجی میرزا جواد پسر ۱۸ ساله حاج میرزا سیدعلی خال اعظم در سفر مکه در جده بیمار شده وفات یافت دیگر نزدیکان نتوانستند خبر وفات میرزا جواد و شهادت حضرت رب اعلی و خال اعظم را از اهل بیت مستور بدارند.

نبیل زرندی در تاریخ خویش می نویسد: «... حضرت حرم از اوائل حال به عظمت مقام هیکل مبارک آگاه بود. در عبادت و قوت ایمان بجز حضرت طاهره نظیر و مانندی نداشت. حضرت اعلی جمیع وقایع آینده را تا دوره شهادت و غیرها به مشارالیها اخبار فرمودند و تأکید کردند که کلمه ای از این مطالب را به والده حضرت اظهار نکنند و سفارش فرمودند که در بلایا صبر کند و به قضای الهی راضی باشد. حضرت اعلی مناجاتی در ورقه ای مرقوم فرمودند و به حضرت حرم دادند و فرمودند هر وقت اضطراب و پریشانی تو زیاد شد این دعا را بخوان من در خواب به تو ظاهر می شوم و اندوه تو را زائل می سازم. حضرت حرم بعدها در

کوتاهی احباء از اقامات ایشان در بیت مبارک مطلع شده شروع به رفت و آمد کردند و اهالی آن محل از جریان مطلع شدند. کم کم خبر به حاکم فارس شاهزاده فرهاد میرزا رسید و نامبرده تصمیم گرفت بیت مبارک را خراب کند. آقا میرزا آقا بازگو کنند. قسمتی از اطلاعات پر ارزشی که در باره رابطه حضرت اعلیٰ و حرم مبارک بجا مانده نتیجه خاطرات منیره خانم است که در مدت آن چند روز از خدیجه خانم شنیدند. (۲۱) حضرت حرم مایل بودند که منیره خانم مدت بیشتری در شیراز بمانند ولی مسافرین بنا به دستور جمال قدم امکان اقامات بیشتر نداشتند. حرم مبارک از منیره خانم خواستند سه خواهش ایشان را به عرض جمال قدم برسانند. حضرت بها اللہ وقتی که سه خواهش حرم را از منیره خانم شنیدند بلاfacله هرسه را اجابت فرمودند. خواهش اول این بود که جمال مبارک اجازه بفرمایند بیت مبارک حضرت اعلیٰ تعمیر گردد و خدیجه خانم در آن منزل اقامت کنند. مستولیت تعمیر بیت مبارک به آقا میرزا آقا (۲۲) و حاج سید علی فرزند افنان کبیر واگذار شد ولی در طول این تعمیر تغییراتی در بیت مبارک داده شد و منزل به هیئت اصلی تعمیر نگشت.

بخاتمی العزیز المحبوب این شرف و فعل مخصوص شد به اخت و ذریثه او من لدی الله المعطی الفیاض الغفور الرّحیم». قوله الاحلى:

... تولیت بیت مبارک را به ورقه علیا حرم نقطه اولی و اخت ورقه علیمما بهاء اللہ و رحمته و عنایته عنایت نمودیم این تولیت من عنده به آن بیت عنایت شده کذلک زئناها بطراز الفضل و امضنا الحکم

بخاتمی العزیز المحبوب این شرف و فعل مخصوص شد به اخت و ذریثه او من لدی الله المعطی الفیاض الغفور الرّحیم». (۲۴)

فرهاد میرزا که ابتدا تصمیم داشت بیت مبارک را خراب کند نیتش را عملی نساخت. زیرا دو نفر از منشی های او که بهائی بودند نامبرده را از این تصمیم منصرف ساختند. عاقبت حضرت حرم به بیت مبارک نقل مکان کردند. در سال

گردیدند و در ژانویه ۱۸۷۲ به مدت ۱۵ روز در شیراز توقف نمودند. در شیراز منیره خانم موفق شدند که خدیجه خانم را ملاقات کنند. منیره خانم از ایشان تقاضا کردند خاطرات خویش را در مورد حضرت رب اعلیٰ بازگو کنند. قسمتی از اطلاعات پر ارزشی که در باره رابطه حضرت اعلیٰ و حرم مبارک بجا مانده نتیجه خاطرات منیره خانم است که در مدت آن چند روز از خدیجه خانم شنیدند. (۲۱) حضرت حرم مایل بودند که منیره خانم مدت بیشتری در شیراز بمانند ولی مسافرین بنا به دستور جمال قدم امکان اقامات بیشتر نداشتند. حرم مبارک از منیره خانم خواستند سه خواهش ایشان را به عرض جمال قدم برسانند. حضرت بها اللہ وقتی که سه خواهش حرم را از منیره خانم شنیدند بلاfacله هرسه را اجابت فرمودند. خواهش اول این بود که جمال مبارک اجازه بفرمایند بیت مبارک حضرت اعلیٰ تعمیر گردد و خدیجه خانم در آن منزل اقامت کنند. مستولیت تعمیر بیت مبارک به آقا میرزا آقا (۲۲) و حاج سید علی فرزند افنان کبیر واگذار شد ولی در طول این تعمیر تغییراتی در بیت مبارک داده شد و منزل به هیئت اصلی تعمیر نگشت.

پس از اتمام تعمیرات حرم با خدمتکار وفا دار خود فضه که از دوران حضرت اعلیٰ به خدمت خدیجه خانم مشغول بود به بیت مبارک نقل مکان کردند ولی پس از مدت موعود بیان هستند خدیجه بیگ دچار همان احساسی شدند که سالها قبل وقتی که حضرت اعلیٰ را در طبقه فوقانی منزلشان مشغول دعا و مناجات دیدند به ایشان دست داده بود. حرم بلاfacله پیشانی بر زمین گذاشتند و شکر الهی را بجا آورده که موفق به عرفان نفس مقدسی شدند که همسر محبوشان مشتاقانه جان در راهش فدا نموده بود. (۱۹) شیخ سلمان که پیک جمال مبارک بود و الواح نازله را به مخاطبان میرساند چندین بار به شیراز سفر کرد و هر بار که از عکا می آمد حامل لوحی از جمال قدم خطاب به خدیجه بگم بود و اغلب هیکل مبارک هدایائی نیز برای حرم می فرستادند. از جمله این هدایا کتاب به خط مشگین قلم، انگشت و چند پیراهن و چندین دستمال و پارچه دور تاج جمال مبارک بود. (۲۰)

شیخ سلمان به دستور جمال مبارک در سال ۱۲۸۸ هجری قمری مطابق ۱۸۷۱ میلادی عازم اصفهان شد که منیره خانم نهری را همراه خود به عکا ببرد. منیره خانم که در اصل نامشان فاطمه بود و بعداً از قلم اعلیٰ به منیره خانم ملقب گشتند پس از وصول به عکا به ازدواج با حضرت عبدالبهاء مفتخر شدند. جمال قدم امر فرمودند که شیخ سلمان منیره خانم را از طریق مگه به عکا بیاورد. در موعد معین شیخ سلمان با تفاق منیره خانم و برادرشان سید یحیی از طریق شیراز و بوشهر عازم

آراسته و می‌آمرزد.

مرقد مطهر خدیجه بیگم حرم حضرت رب‌اعلیٰ در مسجد شاه چراغ شیراز است، بعد‌ها به امر جمال مبارک سنگی برای مرقد ایشان تهیه شد و به شیراز ارسال گردید تا پس ازین‌یار مرقد و انتقال رمس حضرت حرم بر سر آرامگاه گذاشته شود. آیه ذیل، نازله از قلم اعلیٰ بر روی آن سنگ حک گردیده است:

«ان الورقة العلیا قد سمعت نداء سدرة المتمیی و طارت اليها».

در خاتمه قسمتی از لوح مبارک نازله از قلم اعلیٰ خطاب به این امة موقعه زیب ان اوراق می‌گردد:

«... ای ورقه سدره ان شاء الله به عنایت وحتم رحمانی و نیسان مکرمت سبحانی متمسک به سدره باشی لازم به او متحرک و ساکن. دلتنگ مباشید ظهور هر امری را نظر به مصلحت وقتی مقرر است کذلک قدر من لدن مقنعت قدری. همیشه در نظر بوده و هستید ابواب فیض فیاض مفتوح است و ارباح رحمت‌رحمن در هبوب و مروء الحمد لله از او محسوبید و به او منسوب این دولتی است پایینده و جتنی است باقیه یدوم و لا بیزول یقینی و لا ینفی (...») (۲۶)

ماخذ و یادداشت‌ها

- ۱ - حضرت بهاء‌الله، آثار قلم اعلیٰ، جلد ۴، ص ۳۳۹ تا ۳۴۱.
- ۲ - مأخذ بالا.
- ۳ - اصل نامه در ابتدای کتاب *The Báb* اثر جناب بالیوزی چاپ شده است.
- ۴ - قسمتی از سوره القرابه در توقيع مورخ نوروز ۱۱۳ حضرت ولی‌امرالله

مهیا خواهد کرد. پس از وصول این خبر خدیجه خانم متوجه شدند که دیگر امکان زیارت برای ایشان بوجود نخواهد آمد و این قضیه آنچنان باعث حزن و اندوه ایشان شد که به بستر بیماری افتادند و اغلب گریه میکردند و پس از دو ماه در سپتامبر ۱۸۸۲ میلادی در بیت مبارک حضرت اعلیٰ صعود نمودند.

قریب به دو ساعت پس از آن فضه، خدمتکار با وفای ایشان نیز به عالم بقا شتافت.

در موقع صعود چهل سال از ازدواج خدیجه خانم با حضرت رب‌اعلیٰ میگذشت و در این مدت طولانی فقط دو سال اول در آرامش در جوار همسر محبوبیشان سپری شد و بقیه ایام مملو از حزن و اندوه و تنها ایام گذشت و عاقبت در حسرت تشرف به حضور جمال اقدس ابهیٰ منتهی گشت.

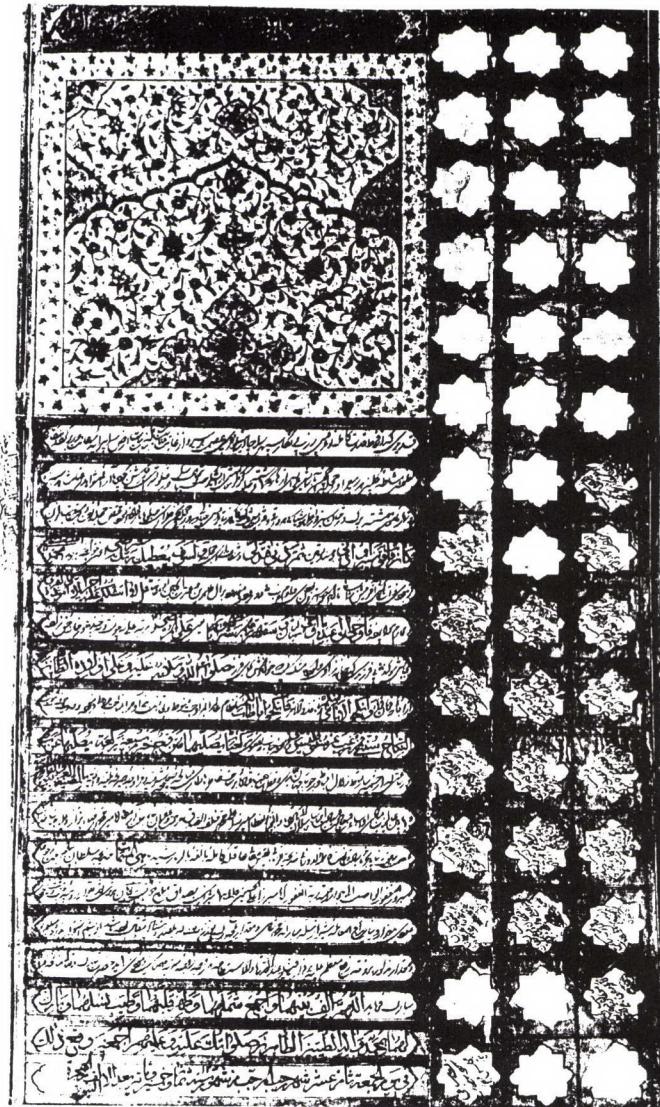
خبر صعود جناب خدیجه بیگم جمال قدم را بسیار محزون نمود، زیارت نامه‌ای از قلم اعلیٰ به اعزاز مشاری‌الیها نازل گشت که شامل رقیقت‌ترین عواطف روحانی است. جمال قدم در این زیارت نامه می‌فرمایند:

«... اشهد انَّ فِي لَيْلَةِ الَّتِي صَدَّتِ الْأَفْقَ الْأَبْهَى وَ الرَّفِيقَ الْأَعْلَى وَ يَوْمَهَا قَدْ غَفَرَ اللَّهُ كُلَّ عَبْدٍ صَدَّ وَ كُلَّ أَمَةٍ صَدَّتْ كِرَامَةً لَكَ وَ فَضْلًا عَلَيْكَ ...».

مضمون بیان مبارک آنست که خداوند همه مردان و زنانی را که در شب و روز صعود حضرت حرم وفات کنند به حلیة غفران

حضرت عبدالبهاء مسئول تعمیر مجده بیت مبارک شیراز گشتند و این بار به دستور مبارک بیت شیراز به صورت اصلی که در زمان حضرت اعلیٰ داشت برگردانده و تعمیر شد. آقا میرزا آقا تنها فردی بود که از جزئیات و شکل اصلی بیت دقیقاً باخبر بود و در موقعی که تعمیر بیت در حال اتمام بود صعود نمود. خواهش دوم خدیجه خانم از محضر جمال قدم این بود که اجازه فرمایند برادرزاده خدیجه بیگم، حاجی سید علی افنان فرزند حاجی سید حسن افنان کبیر با فروغیه خانم دختر جمال مبارک ازدواج کند و بدین وسیله بین عائله جمال قدم و خاندان افنان وصلت صورت گیرد. (۲۵) هیکل اظهر به این ازدواج رضایت دادند.

سومین خواهش جناب خدیجه بیگم اجازه تشرف به ساحت اقدس بود. در آن ایام امکان سفر برای خانم‌ها بسیار محدود بود و فقط می‌توانستند با بستگان و آشنایان سفر کنند. حاجی سید علی برادرزاده خدیجه بیگم که ساکن یزد بود قول داده بود به شیراز بیاید و ایشان را همراه خود به عگا ببرد. خدیجه خانم مدت‌ها در انتظار این سفر و تشرف به ساحت اقدس بودند ولی حاجی سید علی به قول خویش وفا نکرد و از یزد خبر فرستاد که عازم ارض مقصود است و بهانه آورد که نمی‌تواند به شیراز بیاید و در آینده امکانات سفر خدیجه بیگم را به عگا

صورت عقد نامه

حضرت اعلیٰ و خدیجه سلطان بیگم

مندرج است.

٥ - ذکر و ذکرالله الاعظم و ذکرالله الاکبر از القاب حضرت رب اعلیٰ است.

٦ - ستاره خانم، (لیدی بلامفیلد)، کتاب The Chosen Highway، ص ٧٧-٧٨

٧ - جناب بالیوزی در کتاب "خدیجه خانم" رؤیایی مشابه با کمی اختلاف نگاشته اند. در این موقع حضرت باب حدوداً ١٦ ساله بودند. مأخذ جناب بالیوزی خاطرات مریم سلطان بیگم برادر زاده خدیجه خانم است که توسط جناب ابوالقاسم افنان ثبت گردیده است.

٨ - عکس این عقدنامه در جلد پنجم عالم بهائی مندرج است.

٩ - مأخذ شماره ٧، ص ٦.

١٠ - مأخذ بالا، ص ٧.

١١ - مأخذ شماره ٤.

١٢ - این کلمات عین بیانات حضرت باب نیست بلکه خاطرات خدیجه بگم است.

١٣ - مأخذ شماره ٩، ص ١٤.

١٤ - ادیب طاهرزاده،

The Revelation of Bahá'u'llah,

ص ٢٨٦

١٥ - نبیل زرندی، مطالع الانوار، صص ١٦٧-١٧٠

١٦ - مأخذ شماره ١٤، ص ٣٨٣.

١٧ - مانده آسمانی، جلد هشتم، ص ١٠٩.

١٨ - مأخذ شماره ١.

١٩ - مأخذ شماره ٩، ص ٣١.

٢٠ - مأخذ بالا، ص ٣٢.

٢١ - برای اطلاع بیشتر به کتاب "Munírih Khanum" مراجعه شود.

٢٢ - آقا میرزا آقا که از قلم اعلیٰ به نورالدین ملقب شدنداز جملة مؤمنین به حضرت بها الله می باشند.

٢٥ - حاجی سید علی افنان و فروغیه خانم در دوره میثاق به ناقضین پیوستند.

٢٦ - رحیق مختوم جلد اول صص ٢٨١-٢٨٠

٢٣ - حسن بالیوزی و موڑان مؤمن، Eminent Bahá'ís in the Time of Bahá'u'lláh ص ٢٣٢

٢٤ - مأخذ شماره ٣، ص ١٩٣.

دکتر منوچهر مفیدی

رونده گستردۀ عندليب

* فردا نیم که هستم امروز *

و بی تاب ...»

عندليب در اوّلین شماره در «وجوب تبلیغ» شرح مبسوطی تقديم ياران نمود. جانبازی شهیدان گرانقدر حضرت پروردگار در کشور مقدس ایران از ابتدا زینت بخش صفحات آن بود. با شرح حال و شهادت جناب دکتر مسیح فرهنگی این فصل پر افتخار آغاز شد و در شماره های پی در پی با نگارش «تاریخ زین شاهادت»، از خود گذشتگی جان بازان دلاوریهای ترسیم و تشریح نمود. برای جوانان بخش تازه ای گشودند و صفحه ای برای ترجمه کلمات فارسی به انگلیسی اختصاص دادند و اوراقی به انگلیسی بر آن افزودند. اخبار پیشرفت روز افرون آئین جهان افروز را چاشنی آن کردند و براستی از همان اوّلین شماره مذاق جان خوانندگان را شیرین فرمودند.

این درخت، تنومند شد و ثمرها بیار آورد. الواح مقدسه ای که زینت بخش مجلدات آن بود و جمیعاً از شطر اقدس ارسال شده بود با ابتکار هیأت تحریریه خوشنویسی شد و بصورت کتاب «حديقة عرفان» مشام جان هم وطنان جمال مبارک را معطر و معنبر نمود. سرانجام این درخت پرپار کهن شد. زمان آن رسید که از نو جوان شود و راه و رسمي نوین گیرد و پدیده ای نو آور باشد.

این بار شماره ۷۱ در هیجدهمین سالگرد آن در تابستان ۱۳۷۷ (میلادی) برابر ۱۹۹۹ (میلادی) شمسی در ۸۰ صفحه منتشر شد. منظرة زیبای مشرق الاذکار هندوستان جلد آن را رونق بخشید و نشان طراوت و تازگی از خود نمایان ساخت.

با بیان مبارک حضرت بها الله جان ها را از نو به اهتزاز آورد: «ای بندگان چشم های بخشش یزدانی در جوش است از آن بنویسد تا به یاری دوست یکتنا از خاک تیره پاک شوید ...» و با شمايل رنگی حضرت عبدالبهاء عندليب تازه را مبارک گردانید.

عنایات مرکز جهانی بهائی همچنان ادامه یافت و با ارسال

من نیستم آنکه دوش بودم

مجلة وزین و پر بار با غستان ادب بهائی همچنان سر بر آسمان میسايد. از میوه درخت کهن دانه ای نو در زمین پر بار گلزار ادب بهائی کاشته شد. از برکت باران رحمت یزدانی بصورت نهالی تازه سر برآورد و در اندک زمان شاخ و برگ به آسمان برکشید.

عندليب همان عندليبي است که ابتدا در زمستان ۱۳۶۰ (۱۹۸۱ میلادي) برابر ۱۳۸ بدیع با هدایت مستمر بیت العدل اعظم الهی و با کوشش پی گیر هیأت تحریریه آن جان و روان بهائیان را که به اراده غالبة الهیه از وطن آواره شدن تازگی و طراوت بخشید.

اگرچه آرزو آن بود که بانام «آهنگ بدیع» منتشر گردد، اما محفل مقدس روحانی ملی بهائیان ایران (محفل دوم) بواسطه سرکار خانم ژینوس محمودی به عرض معهد اعلی رساندند که آهنگ بدیع باید بار دیگر از کشور مقدس ایران نوای آسمانی خود را در زمانی که در دانش پروردگار پنهان است به گوش جان جهانیان رساند.

اوّلین شماره عندليب هجده سال پیش در حالی که جلد آن به منظرة زیبایی از مقر تازه دارالتشريع مزین بود در ۶۹ صفحه منتشر شد.

بيان مبارک حضرت بها الله زینت بخش صفحه اوّل آن بود، قوله العزيز:

«قلم مترجم اوّل است در عالم بعد از لسان في الحقيقة آیتی است بزرگ و مقامی است عظیم ...».

پیام مبارک شهرالاسماء ۱۳۸ بدیع معهد اعلی خطاب به «آوارگان صحرای محبت الله، احباب ایرانی بلاد غربیه» زیب همان شماره بود و روش و سلوک یاران را روشن نمود: «... این چه فرصت ارجمندی است که خداوند بیمانند برای انتشار امرش مهیا فرموده؟ باید احباء ایران در تمام جهان به نحوی قیام نمایند تا کل شهادت دهند که سرحلقه خادمان عالم انسانندو اگر از ایثار جان در سبیل جانان محرومند در تقديم خدمات دیگر بی قرار

عندليب

سال اول شماره بیکم

عندليب

‘ANDALIB

عندليب سال هجدهم شماره ٧١

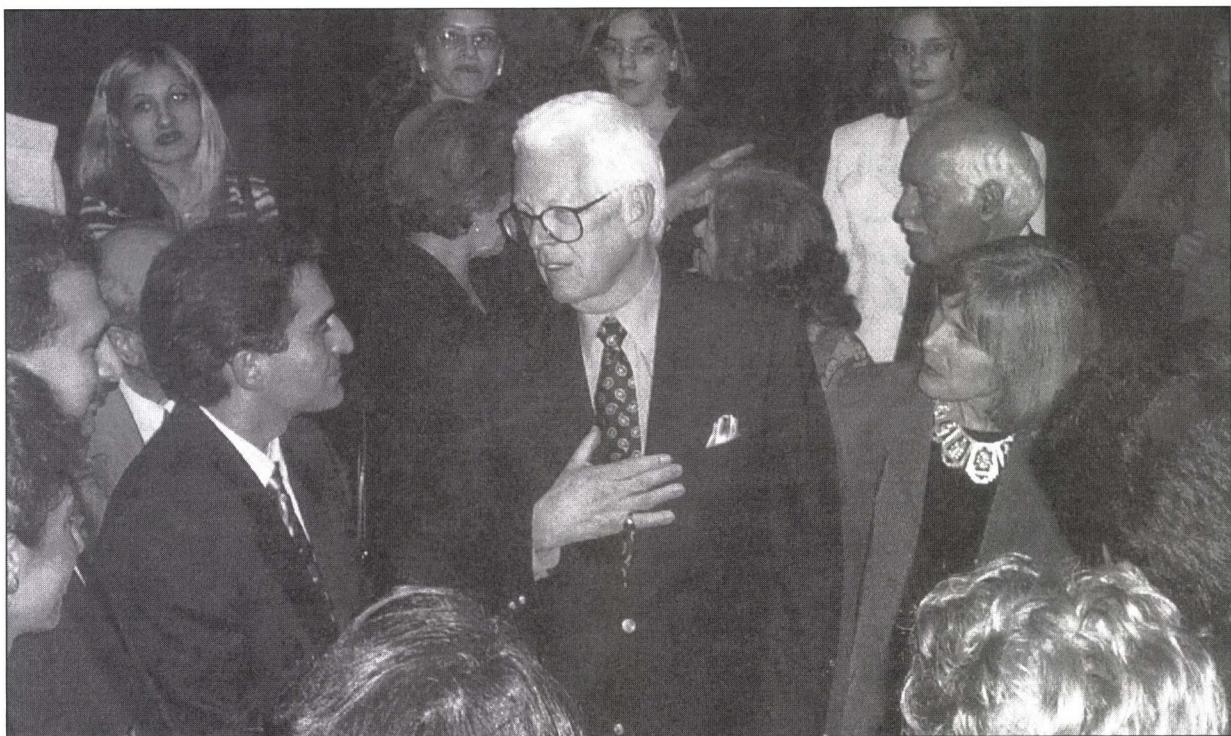
بخش‌هایی از تاریخ پر افتخار بهائی هویت ما را که در دیار غریب در خطر تزلزل بود محکم و استوار فرمود. پژوهندگان دانشمند و پرکار دارالتحقيق بین‌المللی با تلاش پی‌گیر لئالی ثمینه ای از قعر بحار آثار مبارکه کشف نموده و با کمال بزرگواری به شیفتگان آن به رایگان ارزانی فرمودند. مقالات پرارش فضای امر بر داش و بینش ما بیفزود و اشعار پر طراوت شعرای چیره دست دنیائی روحانی بروی ما بگشود. ترجمة «حل اختلافات مالی و تجاری» خط مشی یاران و محافل را در این جهان آشته و تاریک روشن کرد و راه بلوغ بیوت عدل محلی را در خرابه دنیای مادی باز و هموار نمود و در خاتمه با درج خبرهای بین‌المللی پیشرفت‌های امر مبارک را در ماههای سرنوشت‌ساز پایانی نقشه چهارساله در خاتمه قرن انوار گوشزد کرد. بادرج خبر قیام یاران در کانادا و امریکا بر اثر پروژه «حروف حی» و گروه «بدشت» آغاز یک نهضت تبلیغی و مهاجرتی را بشارت داد.

سرعت زمان در آستانه قرن بیست و یکم حیات را زیر و زیر می‌کند. علم و صنعت هر روز با نوآوری خود انسان را به تحسین و اعجاب وامیدارد. آثار حیات جدید و حرکت شدید از برکت تعالیم حضرت بهاءالله در ذرات جهان پدیدار است. عندليب در این تجدید و نوسازی و تحرک و تقدم سهمی بسزا دارد. روح آثار بهائی و کلمات الهی را در دل خود بر افروخته است، از یک سو خرمن جهل و تعصب و بیگانگی را می‌سوزاند و از سوی دیگر جهان تاریک را روشنائی می‌بخشد. برای پیشرفت بی طاقت است. شوق و شور حرکت، صبر و قرار از کفش ریوده است . به تنید شاخ و برگ به افلک می‌کشاند و سایه بر سر جهانیان می‌گستراند. براستی چنین روند گستردگی ای شایسته نثار استعدادها، هنرها، دانش‌ها، دعاها و پشتیبانی‌های بی‌چون و چرا است.

کی پای به وقفه میتوان بست کز شوق سلوک مستم امروز آرام و قرار از چه جویم کز هرچه درنگ رستم امروز صیرورت وسیر قصه مالست این راه به خود نبیستم امروز

* ایيات اول و آخر این مقال از منظومة مندرج در مجله پیام بهائی شماره ۲۳۸ ص ۱۶ بنام «دیروز، امروز، فردا» اثر طبع «مکار پیام بهائی» نقل شده است.

جناب داگلاس مارتين در کانادا

ياد كردند که موجب جنب و جوش مشتبی در پیکره امر الهی و قاطبة احبابی کانادا گردید.

جناب داگلاس مارتين ضمن برشماري صفات و عادات پسندیده احبابی ايراني از قبيل ميهمان نوازي، نحوه تمسك آنان به آثار مباركه و احترام اماكن و ايات مقدسه و بخصوص تمسك کم نظير آنان به عهد و ميثاق الهی توصيه نمودند که احبابی ايراني الاصل اين صفات عالي انساني را که متأسفانه در دنياي غرب در شرف فراموشی است حفظ نمایند و ابراز اميدواری كرددند که احبابی ايراني در هر نقطه اي از عالم که سکني گزide اند در بزرگداشت و تعليم زيان فارسي از هيچ کوششی کوتاهي ننمایند.

جناب داگلاس مارتين عضو محترم بيت العدل اعظم الهی و منشي سابق محفل روحاني ملي کانادا در ماه اکتبر ۱۹۹۹ از کانادا بازديد نمودند

ایشان در جلسه اي که در تورنتو مختص احباب فارسي زيان تشکيل شده بود، ضمن اشاره اجمالي به تاريخچه امر از بدايت ورود آئين الهی به کانادا اظهار داشتند که چندين رويداد مهم در اين سالها داراي اثرات عميقی در سير تکاملی جامعه بهائي کانادا بوده است، که به عنوان مثال می توان از سفر تاريخي مرکز پيمان به اين ديار و تشکيل اوليين محفل روحاني ملي در سال ۱۹۴۸ نام برد.

ایشان همچنان از ورود احبابی ايراني به کانادا به عنوان رخداد مهم در تاريخ امر بهائي در اين کشور

پيک عنديليب

مجلات آينده بدون غلط و يا لا اقل کم غلط تقديم خوانندگان دير پسند گردد. ضمنا درخواست مى شود اغلاط مهم موجود در عنديليب شماره ٧١ را بشرح زير تصحیح فرمایند:

١- شرح زير عکس داخل جلد مجله جناب رافت غلط و جناب دکتر رافتی صحیح است.

٢- ص ٢٥ استطقوسي غلط و استطقوسي صحیح است.

٣- ص ٣٧ صد و شش مليون غلط و حدود شش مليون صحیح است.

٤- ص ٣٨ تقیه غلط و تقیید صحیح است.

٥- ص ٤١ رزالت غلط و رذالت صحیح است.

* جناب دکتر شاپور جوانمردی شرح حال متصاعد الى الله جناب جمشيد منجم «ستاره درخشانی که از افق امرالله اخیراً غروب نموده و قلوب را غرق دریای احزان کرده» را برای درج در عنديليب ارسال داشته اند.

عنديليب: متأسفانه به علت قلت صفحات عنديليب درج این مقاله میسر نگردید. اميد است در مجلات آتیه در صورت امکان به چاپ آن موقع شویم.

* یکی از خوانندگان عنديليب نسخه ای از «اخبار امری محفل روحانی قزوین» را که به همت ایادي امرالله جناب طراز الله سمندری درسال ٨٣ بدیع (٢٣ سال پیش از این) تهیه مى گردیده است ارسال داشته اند. طبق صورت ضمیمه این «اخبار امری» علاوه بر احتیای قزوین با بهائيان ٨٣ شهر در سایر کشورهای جهان مثل حیفا، کراچی، شانگهای، بغداد، مسکو و لندن مکاتبه داشته است.

* سرکار خانم روحیة نامدار شرح حال متصاعد الى الله جناب طراز الله نامدار و پدر بزرگوارشان جناب روح الله آزاده و همچنین فتوکپی توقيعات مبارکه و عکس های سائمه را ارسال داشته اند.

عنديليب: متأسفانه درج شرح حال ایشان در این شماره میسر نگردید. اميد است در شماره های آتیه از این شرح حال و عکس ها استفاده شود.

* خواننده عزیزی ضمن مقاله بسیار پر احساس و زیبا و آهنگین، خطاب به بهائیان ایرانی مینویسد: «این نوشته از خامه خامشی گمنام است و تراویشی از الهام است، ملامتش مکنید اگر کلامش خام است و پیذیرید اگر حجّتش تمام است و حکمتش بر وفق مرام است.» و در خاتمه مقال میگوید:

«تو ای اهورامزا

تو ای خدای جاودان

تو ای روشنی بخش جان و روان جهان و جهانیان

تو ای سرور سراسر پهنه کیان

تو ای زاینده زمین و آسمان

و ای پاینده همیشه جاودان

تو ایران و ایرانیان را دوباره سرافراز فرما

و از آلایش و پیرایش و از هر خواهش و آز آزادگی

بخش و بی نیاز فرما

... که باشد که ایران در این آسمان درخشان

بسان ستاره فروزان پر از آتش و پر ز اخگر شود.»

عنديليب امیدوار است همه این گفتار شیوا را در شماره های آینده به چاپ رساند.

* جناب کیکاووس فهندز سعدی مرقوم داشته اند «چون بسیاری از آثار طلعت مقدسة بهائي بخصوص الواح حضرت بهاءالله به زبان عربی نازل شده و متأسفانه بسیاری از احباء از فيض درک معانی آنها محروم هستند، تقاضا مى شود در هر شماره یکی از این الواح و شرح آن به فارسي درج گردد.»

عنديليب: همانطور که ملاحظه مى فرمائید در این شماره لوح سحاب و شرحی در باره آن درج گردیده است.

* عده ای از خوانندگان مجله اشاره به اغلاط چاپی و ماشینی در متن مقالات عنديليب نموده و تذکر داده اند در این مورد دقت بیشتری معمول گردد.

عنديليب: با تشکر از توجه این دوستان عزیز باستحضار می رساند که با وجود تصحیحات مکرر بازهم اشتباهاتی به چشم مى خورد که سعی خواهد شد

پژوهشنامه

شماره ششم پژوهشنامه با مقالات تحقیقی زیر منتشر شد:

به یاد و بزرگداشت آهنگ بدیع:	
آهنگ بدیع چه بود و چه کرد؟ صالح مولوی نژاد	
از آهنگ بدیع بشنویم دکتر مهری افنان	
نقش آهنگ بدیع در تقویت روحانی دکتر مهری افنان	
و تزیید معلومات جوانان حسن علائی	
آهنگ بدیع سیاست و دیانت،	
دکتر محمد افنان محور روحانی	
ولی الله اکبری دکتر فیروز براقی	
سیاست در امر بهائی بینش بهائی در مسئله آفرینش	
دکتر احمد افنان رابطه پزشک و بیمار	
از دیدگاه آئین بهائی تفسیر «بسم الله الرحمن الرحيم»	
دکتر منوچهر مفیدی دکتر نادر سعیدی	
*	*

برای اشتراک این مجله تحقیقی به مؤسسه معارف بهائی مراجعه فرمائید.

بهای اشتراک پژوهشنامه سالیانه (دو شماره) ۲۶ دلار و دوساله (چهار شماره) ۵۲ دلار است

کلاس آموزش زبان فارسی و مطالعه آثار مبارکه به زبان نزولی

به استادی پروفسور موشه شارون استاد کرسی
مطالعات بهائی در دانشگاه عبری اورشلیم

آکادمی لندگ مفتخر است که به آگاهی دولت اسلامی
در تابستان آینده کلاس آموزش زبان فارسی به مدت
یک ماه برگزار خواهد شد.

در دو هفته اول محصلین در کلاس‌های آمادگی حضور
یافته و از هفته سوم در کلاس‌های دکتر شارون
به آموختن زبان فارسی و مطالعه آثار مبارکه به زبان
نزولی شرکت خواهند کرد و بعد از ظهرها در
آزمایشگاه‌های زبان به تقویت زبان فارسی ادامه خواهند
داد. این کلاسها از ۱۲ جون تا ۷ جولای تشکیل
می‌شود.

هزینه مربوطه شامل حق ثبت نام و محل خواب و غذا
جمعاً ۲۰۰۰ دلار امریکائی است

برای کسب اطلاعات با خانم سیما ثابت تماس بگیرید:
Landegg Academy

CH-9405 Wienacht/AR, Switzerland

Tel: 41 71 898 0505, Fax: 41 71 898 0500

ASSOCIATION FOR BAHÁ'Í STUDIES
P.O. Box 65600, Dundas, Ontario, L9H 6Y6, Canada
Tel: (905) 628 3040 Fax (905) 628 3276
E-MAI: pibs@sprint.ca Internet: www.absp.org

درخواست عنديب از مشترکين گرامي

با انتشار شماره ۷۲ که اينک در اختيار شما است
اشتراک سال گذشته به سر مى رسد. از ياران عزيزى که
مجله را برای يکسال مشترک شده اند درخواست مينماید
که بهای اشتراك سال جديد خود را ارسال فرمایند.

اگهی مؤسسه معارف بهائی

دوستان گرامی، بزودی ایام ها، ایام صیام و پس از آن نوروز فیروز و سپس رضوان مینونشان فرا میرسد. برای استفاده خودتان و برای تقدیم به همسران، فرزندان، والدین، خویشان، همکاران و دوستانتان چه هدیه‌ای در نظر گرفته‌اید. سالروز تولد یکی از عزیزانتان فرا رسیده، دوست نزدیکتان خانه جدیدی خریده، فرزندتان فارغ‌التحصیل شده، خداوند فرزند تازه‌ای به همکاران عطا فرموده، یکی از خویشان شما ازدواج کرده است. با چه هدیه ارزشمندی به دیدار آنها خواهید رفت؟

مؤسسه معارف بهائی بهترین، مناسب‌ترین و در عین حال پر ارزش‌ترین هدیه را برای شما آماده کرده است:

- * «نفحات فضل ۵، ادعیه و الواح مخصوص ایام ها، ایام صیام و عید نوروز» بضمیمه لغت‌نامه و نوار صوتی، تا اینکه این آثار مبارکه بنحو صحیح تلاوت و معنا و مفهوم آنها نیز فهمیده شود.

- * «آثار قلم اعلیٰ، کتاب مبین» محتوی الواح جمال قدم به ضمیمه فهرست الواح مبارکه، اسامی مخاطبان الواح، فهرست مناجات‌های نازله در الواح مبارکه با جلد عالی طلاکوب،

- * «یاران پارسی» مجموعه الواح حضرت بها‌الله و حضرت عبدالبهاء که به افتخار احبابی پارسی نژاد نازل شده است.

- * «هفت وادی و چهار وادی» اثر عرفانی جمال مبارک در قطع بزرگ، به سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی، تذهیب شده و بسیار زیبا.

- * «نغمه‌های ورقا» مجموعه بزرگ اشعار جناب ورقای شهید، بضمیمه مثنوی و نثری از جناب روح‌الله ورقای شهید، با جلد طلاکوب و جالب.

- * «دکتر مهاجر، ایادی امرالله و فارس امر جمال ابھی» با بیش از ۸۵۰ صفحه شرح حال این پیش‌آهنگ تبلیغ دسته جمعی.

- * «محبوب عالم» کتابی عظیم، پر مطلب نوشته بسیاری از دانشمندان و متفکرین بهائی، در عین حال زیبا و تزیینی.

- * «مجلة عندليب» زیبا و خواندنی با مقالات متعدد و کوناگون.

- * «پژوهشنامه» مجله تحقیقی و عمیق محتوی مقالات مربوط به تاریخ، احکام و تعالیم امر بهائی.

و ده‌ها کتاب و جزو و رساله به زبان فارسی که هریک بجای خود بهترین و شایسته‌ترین هدیه مناسب محسوب می‌گردد.

یاران عزیز الهی می‌توانند بوسیله تلفن، فکس یا نامه آدرس گیرنده هدیه را به مؤسسه معارف بهائی اطلاع دهند تا کتاب یا مجله مورد نظر از طرف آنان برای گیرنده هدیه ارسال شود.

Association for Bahai' Studies in Persian

P.O. Box 65600 Dundas Ontario, Canada L9H 6Y6

Phone: (905) 628 3040 Fax: (905) 628 3276

E-mail: pibs@sprint.ca Website: www.absp.org

محلل روحانی بهائیان قزوین ۱۳۲۵ شمسی

نشسته از راست جنابان نصرت الله روحانی، وجیه الله روحانی، میرزا محمد تسلیمی،
اردشیر هزاری و ارباب بهمن آذری. ایستاده از راست جنابان بقراط اسعدی، محمد ارفعی،
دکتر عباس اسعدی و حبیب راسخ. از آلبوم جناب ابراهیم خلیلی.

عده‌ای از قدماهای بهائیان قزوین، از آلبوم متصاعد الی الله جناب ابراهیم خلیلی

‘ANDALÍB

